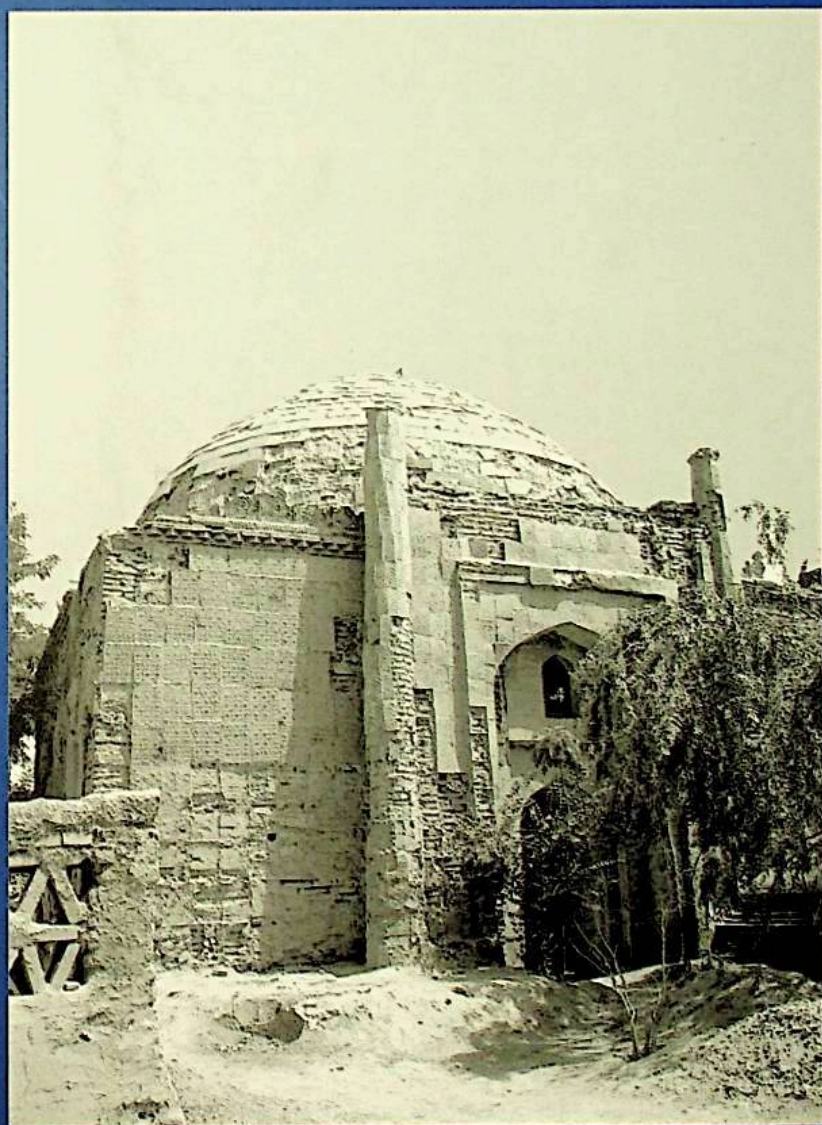

2.

新疆およびフェルガナのマザール文書 (影印)

Mazar Documents

from Xinjiang and Ferghana
(F A C S I M I L E)

アブリズ・オルホン
菅原純(編)

Edited by

Abliz ORXUN
SUGAWARA Jun

Research Institute for Languages and Cultures of Asia and Africa
Tokyo University of Foreign Studies 2007

新疆およびフェルガナのマザール文書

(影 印)

Mazar Documents from Xinjiang and Ferghana

(Facsimile)

Синьцзян ва Фарғонада топилган мазор хужжатлари

(Факсимиле)

شىنجاڭ ۋە پەرغانىدا تېپىلغان مازار ھۆججەتلىرى

(فاكسىمىل)

- 2 -

アブリズ・オルホン 菅原 純 (編)

Edited by Abliz ORXUN SUGAWARA Jun

Тузувчилар: АБЛИЗ ОРХУН СУГАВАРА Жун

تۈزگۈچىلەر: ئابلىز ئورخۇن سۇگاۋارا جۇن

東京外国語大学 アジア・アフリカ言語文化研究所
Research Institute for Languages and Cultures of Asia and Africa, Tokyo University of Foreign Studies
Токио чет тиллари университети, Осиё-Африка тил-маданияти тадқиқот институти
توكيو چەت ئەل تىللىرى ئۈنۋېرسىتېتى ئاسىيا-ئافرىقا تىل-مەدەنىيىتى تەتقىقات ئىنستىتۇتى

Cover photo by Kawahara Yayoi
Khwaja Muhammad Sharif Pir Mazar, Yarkand, Xinjiang 2006.

STUDIA CULTURAE ISLAMICAE 87.

Mazar Documents from Xinjiang and Ferghana (Facsimile) 2.

Edited by Abliz ORXUN, SUGAWARA Jun

Research Institute for Languages and Cultures of Asia and Africa, Tokyo University of Foreign Studies
December 2007

Ислом маданияти тадқиқот мажмуаси 87.

Синьцзян ва Фарғонада топилган мазор ҳужжатлари (Факсимиле) 2.

Тузувчилар: Аблиз Орхун Сугавара Жун

Токио чет тиллари университети, Осиё-Африка тил-маданияти тадқиқот институти
Декабрь 2007

ئىسلام مەدەنىيىتى تەتقىقات مەجمۇئەسى - 87.

شىنجاڭ ۋە پەرغانىدا تېپىلغان مازار ھۆججەتلىرى (فاكسىمىل) 2

تۈزگۈچلەر: ئابلىز ئورخۇن سۇگاۋارا جۇن

توكيو چەت ئەل تىللىرى ئۈنىۋېرسىتېتى ئاسىيا-ئافرىقا تىل-مەدەنىيىتى تەتقىقات ئىنستىتۇتى

دىكابىر 2007

ISBN 978-4-87297-985-5

Research Institute for Languages and Cultures of Asia and Africa

Tokyo University of Foreign Studies

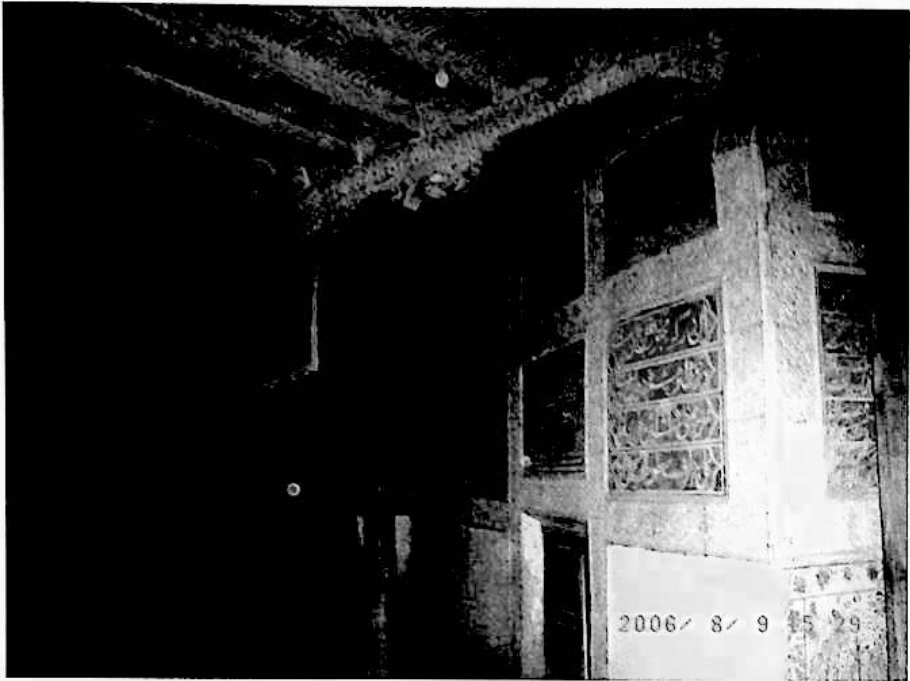
3-11-1 Asahi-cho, Fuchu-shi, Tokyo 183-8534 JAPAN

<http://www.aa.tufs.ac.jp>

editcom@aa.tufs.ac.jp

Khwaja Muhammad Sharif Pir Mazar, Yarkand (Photo by Y. Kawahara)

Khwaja Muhammad Sharif Pir Mazar, Yarkand (Photo by Y. Kawahara)

序 文

本書は『新疆およびフェルガナのマザール文書(影印)1』(2006年刊行)につづく、マザール文書研究プロジェクトの二番目の成果である。すでに先の出版物で述べたように、当プロジェクトでは実地調査によって消滅の危機に瀕する「マザール文書」を発掘し、ファクシミリの形で出版することで複製の形で当該文書たちにある程度の永続性を付与することを第一のミッションにしている。今回掲載した聖者伝『ヤルカンド・マザール聖者伝集成』は厳密には1枚紙の社会経済「文書」とは性格を異にするものの、マザールの起源にかかわる歴史、マザールをめぐる人々の精神世界のありかたを窺わせる貴重資料として、当プロジェクトでは広義の「マザール文書」として調査研究の対象としている。本書の刊行がマザールをめぐる中央アジア文化研究に些かでも貢献するならば、それは編者たちの幸いとすところである。

前回の出版物と同様に、本書の刊行にあたっては羽田亨一先生のご尽力をいただいた。またトヨタ財団、ならびにマザール文書プロジェクトメンバーの方々にも本書の編集過程でご支援いただいた。ここに記して感謝申し上げる次第である。

編 者

Preface

This is the second book that came out of the Mazar documents research after *Mazar Documents from Xinjiang and Ferghana (facsimile) 1* (published in 2006). As stated in the previous paper, the first mission of this project is to preserve the “Mazar documents” that were discovered during the on-site investigation by copying them and publishing them in the form of a facsimile. The precedence on preserving these documents was largely due to the fact that they were on the verge of vanishing. Though *The Compilation of the Yarkand Mazar Hagiographies* brought up here, in a strict sense, differs in character from the “one-sheet-of-paper” type social and economic documents, it is valuable material that sheds light on the original history of the mazars and the spiritual world of the people around them, and therefore contributes the overall direction of this project to investigate the “mazar documents” in the broad sense. We will be happy if the publication of this document will somehow contribute to the ongoing research of Central Asian culture concerning the mazars.

As in the previous publication, we also gained assistance from Professor Kōichi Haneda in publishing this paper. Furthermore, we gained help from The Toyota Foundation and other members of the “Mazar documents” project in the process of editing this paper. We would like to express our gratitude here.

Editors

Сۆз боши

Кўлингиздаги бу китоб *Синцзян ва Фарғонада топилган мазор хужжатлари (факсимил), 1-том* (2006-йил)нинг давоми бўлиб, мазор хужжатлари плони томонидан нашр этилажак иккинчи тадқиқот мевасидир.. 1-томда ёзганимиздай, бу плонимизни ҳам амалий текшириш орқали юқоқда турган мазор хужжатларини факсимил ҳолатида нашр этиш ва бу хужжатларни янада зўр ҳаётини кучга эга қилишни ўзимизнинг бош тартип бўлмайдиган вазинамиз деб ҳисоблаймиз. Бу нашрда таништирмоқчи бўлган *Ерқент мазор тазкиралари тўплами* кескин қилиб айтганда бир варақли ижтимоий-иқтисодий хужжатларнинг характерига ўхшош бўлмаса ҳам лекин унингда берилган мазорларга онд тарихий маълумотлар халқнинг мазорларга бўлган рухий дунёсининг ҳақиқий аҳволотини экс эттиродиган Мухим материал бўлгани учун бу тўпلامي ҳам кенг маънода мазор хужжатлари доирасига киритиб тадқиқ этишни ўзимизнинг тадқиқот объекти қилиб танлаб олдик. Мабодо, бу факсимил китобнинг нашр этилиши Ўрта Осиёнинг мазор маданияти тадқиқотига қўшилган бир улуш хисса ҳисобланса ўзимизни ўта бахтиёр ҳис эткан бўлар эдик.

Олдинги нашри каби бу китобни тузиб нашр этиш жараёнида ҳам профессор Ханеда Коичи афандининг кўмағига эришдик. Яна Тойота фонд шунингдай мазор тадқиқот плони аъзолари ҳам бу китобни нашрга ҳозирлашда кўп ёрдам берди. Бу ерда уларга ҳам ўз миннатдорчилигимизни билдирамыз.

-тузувчилардан

سۆز بېشى

قوللىغىزدىكى بۇ كىتاب «شىنجاڭ ۋە پەرغانىدا تېپىلغان مازار ھۆججەتلىرى» (فاكسىمىل) 1-توم (2006-يىل) نىڭ داۋامى بولۇپ، مازار ھۆججەتلىرى تەتقىقات پىلانى تەرىپىدىن نەشر قىلىنماقچى بولغان ئىككىنچى تەتقىقات مېۋىسىدۇر. 1-تومدا يازغىنىمىزدەك، بۇ پىلاننىمىزنىمۇ ئەمەلىي تەكشۈرۈش ئارقىلىق يوقىلىش ئالدىدا تۇرغان مازار ھۆججەتلىرىنى يىغىش، فاكسىمىل ھالىتىدە نەشر قىلىش ۋە بۇ ھۆججەتلەرنى تېخىمۇ زور ھاياتىي كۈچكە ئىگە قىلىشنى ئۈزۈمىزنىڭ باش تارتىپ بولمايدىغان باش ۋەزىپىمىز دەپ ھەسابلايمىز. بۇ نەشردە تونۇشتۇرماقچى بولغان «يەركەن مازار تەزكىرىلىرى توپلىمى» كەسكىن قىلىپ ئەيتقاندا، بىر ۋارقىلىق ئىجتىمائىي ئىقتىسادىي «ھۆججەت» لەرنىڭ خاراكتېرىغا ئوخشاش بولمىسىمۇ، لېكىن ئۇنىڭدا بەرىلگەن مازارغا ئائىت تارىخىي ئۇچۇرلار خەلقنىڭ مازارلارغا بولغان روھىي دۇنياسىنىڭ ھەقىقىي ئەھۋالىنى ئەكس ئەتتۈرىدىغان مۇھىم ماتېرىيال بولغاچقا، بۇ توپلامنىمۇ كەڭ مەنىدە «مازار ھۆججەتلىرى» دائىرىسىگە كىرگۈزۈپ تەتقىق قىلىشنى ئۈزۈمىزنىڭ تەتقىقات ئۈبەيكتى قىلىپ بەكىتتۇق. ناۋادا، بۇ فاكسىمىل كىتابنىڭ نەشر قىلىنىشى ئوتتۇرا ئاسىيانىڭ مازار مەدەنىيىتى تەتقىقاتىغا قوشۇلغان بىر ئۇلۇش تۆھپە بولۇپ ھەسابلانسا، ئۈزۈمىزنى تولىمۇ بەختىيارلىق ھەس قىلغان بولار ئىدۇق .

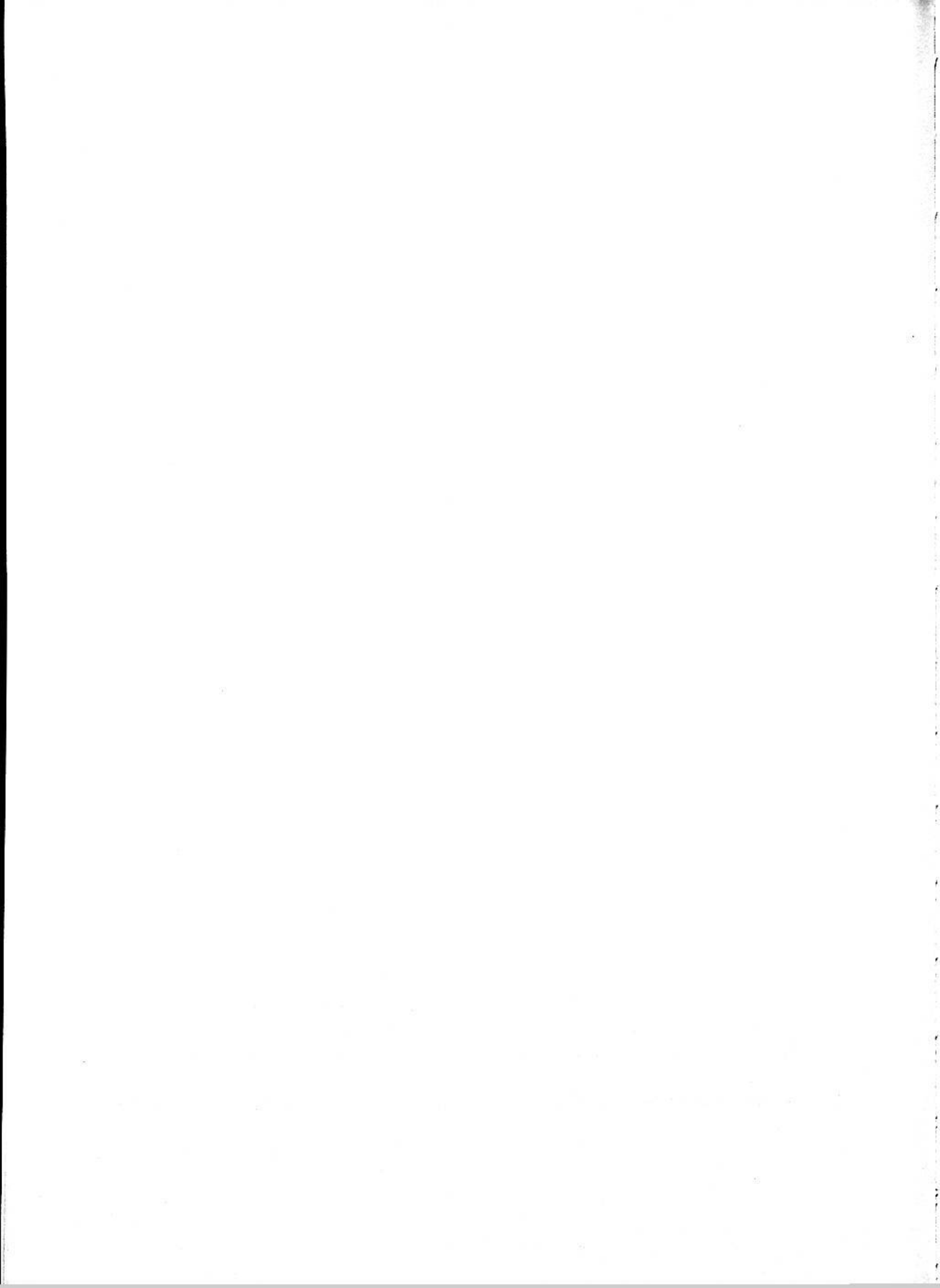
ئالدىنقى نەشرىگە ئوخشاش، بۇ كىتابنى تۈزۈپ نەشر قىلىش جەريانىدا پىروفەسسور ھانەدا كوئىچى ئەپەندىنىڭ ياردىمىگە ئېرىشتۇق. يەنە تويوتا فوندى ھەم مازار تەتقىقات پىلانىنىڭ ئەزالىرىمۇ بۇ كىتابنى نەشرگە تەييارلاشقا كۆپ ياردەم بەردى. بۇ يەردە ئۇلارغا چىن كۆڭلىمىزدىن رەھمەت ئەيتىمىز.

تۈزۈگۈچىلەردىن

目次 Contents مۇندەرىجە مۇندارىجا

序文 Preface Сўз боши	1
『ヤルカンド・マザール聖者伝集成』について	1
1. 写本の概要	1
2. 写本の内容	2
2.1. 『ホージャ・ムハンマド・シャリーフ・ピール伝』	2
2.2. 『ケリヤのイマーム伝』	5
2.3. 『預言者闍下とアブー・ジャフルとの争いの記述』	7
2.4. 『ハフト・ムハンマダーン伝』	8
2.5. 『スト・ビービー伝』	10
About The Compilation of the Yarkand Mazar Hagiographies	13
1. Summary of the manuscript	13
2. Contents of the manuscript	14
2.1. The Legend of Khwāja Muḥammad Sharīf Pir	14
2.2. The Legend of Ḥaḍrat-i Imāmān Keniyā	16
2.3. The Description of the Prophet Muḥammad's battle with Abū Jahl	18
2.4. The Legend of Haft Muḥammadān	19
2.5. The Legend of Sut Bibī	21
Еркент мазор тазкиралари тўплами тўғрисида	23
1. Кўлөзма китобнинг ўмумий аҳволи	23
2. Кўлөзманинг мазмуни	24
2.1. Тазкираи Хўжа Муҳаммад Шариф пир	24
2.2. Тазкираи Имомон Керия	27
2.3. Ҳазрати Пайгамбарнинг Абу Жаҳл билан куштингаирлик қилганларининг зикрлари	29
2.4. Тазкираи Ҳафт Муҳаммадон	30
2.5. Тазкираи Сут Биби	33
52	«Беркен мазар тезкирелери توپلىمى» توغرىسىدە
52	1. قوليازما كىتابنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى
51	2. قوليازمنىڭ مەزمۇنى
51	2.1. «تەزكىرەنى خوجا مۇھەممەد شېرىپ پىر»
47	2.2. «تەزكىرەنى ھەزرىتى ئىمامان كېرىيا»
43	2.3. «ھەزرەتى پەيغەمبەر نىڭ ئەبۇ جەھل بىلە كۈشتىنىڭىرلىك قىلغانلارنىڭ زىكرلەرى»
42	2.4. «تەزكىرەنى ھەفتە مۇھەممەدان»
38	2.5. «تەزكىرەنى سۈت بىبى»
影印 Facsimile فاكسىمىلە	54 - 152

『ヤルカンド・マザール聖者伝集成』について

アブリズ・オルホン 菅原 純

1. 写本の概要

本書で紹介する写本は5つの聖者伝の集成であり、2006年8月のフィールド調査活動のなかカシュガルで購入されたものである。当写本には本の総称としての書名が明確に書かれていない。しかるに5つのうち3つの聖者伝がいずれもヤルカンドに位置する聖者廟(マザール)と関係が想像されることから、便宜的に本書では当写本を『ヤルカンド・マザール聖者伝集成(略号 YMTT)』と呼ぶこととした。以下の部分では本書の基本内容を紹介しつつ、文献学的見地に立って若干の分析を試みることにする。

本書は硬い皮革によって装丁されており、そのカバーは絆創膏で補修された形跡があり取れかかっている。しかし肝心の中身に欠葉はなく、保存状態はおおむね良好である。中の頁はホタン紙が使用され、サイズは縦19cm、横13cmほど、テキストが書かれた部分の寸法は縦15cm、横8.5cmほどである¹。テキストはターリク書体で書かれており、各葉13行からなる。インクは黒と朱の2種類が用いられており、各章(聖者伝、宗教著作)のタイトルと思しき冒頭部分や重要な語句は朱で書かれている。

当写本のボリュームは全95葉190頁ほどであり、実質的な記事・内容は第2葉裏から始まっている。第1葉表から裏は本来は白紙であったものと想像されるが、本書成立の後に所有者の側により記入されたと思しき若干の書き付けが見受けられる。たとえば、第1葉表の冒頭には「ホージャ・ムハンマド・シャリーフ・ピールの、スト・ビービー・パーディシャーの、ハフト・ムハンマダーン・パーディシャーの、預言者閣下[神が彼を賞賛されますように!]がアブージャフルと争ったこと等の記述」という文言が見られ、その下部には6行のペルシャ語の詩が書かれている。第1葉裏の上部には3行のアラビア語のアーヤト(コーランの聖句)が、下部には「(本書は)ムハンマド・ニヤズ・アホンドの(所有物)である。誰であれ読み、聴かば良い(功德と)なる。偉大なる聖者たちの魂に祈祷して、その魂からの救済を請わば困難は容易となる」とあり、これはおそらく当写本の元所有

¹ ホタン紙については以下を参照。Abdukerim Rakhman, Rāwaydulla Hāmdulla, Sherip Khushtar *Uyghur Örp-Adätleri*. Ürümqi: Shinjang Yashlar-Ösmürlär Nashriyati, 1996, pp. 67-68.; 菅原純「岐路に立つ文字文化」町田和彦、黒岩高、菅原純(共編)『中国におけるアラビア文字文化の諸相』東京:東京外国語大学アジア・アフリカ言語文化研究所、2005年、78-80頁。

者に関係した文言であろうと想像される。

第2葉裏からが当写本の実質的な内容であり、その構成は以下の通りである：

- (1)『ホージャ・ムハンマド・シャリーフ・ピール伝』 [folio 2b-30a]
- (2)『ケリヤのイマーム伝』 [30b-54b]
- (3)『預言者閣下とアブー・ジャフルとの争いの記述』 [55b-80a]
- (4)『ハフト・ムハンマダーン伝』 [80b-90b]
- (5)『スト・ビービー伝』 [90b-94b]

写本にはこれら各聖者伝の著者ならびに集成の編者、コピストに関する記事はまったく存在しない。しかし、当写本が全く別の人物の手になる複数の著作の集成であることは、それぞれの聖者伝の言語、叙述手法等に歴然とした差異がみとめられることから明らかである。また後述するように、それぞれの聖者伝は異本が世界各地に複数現存しており、それらは一冊の写本の形で、または他の著作との合本の形で保存されている。

2. 写本の内容

2.1. 『ホージャ・ムハンマド・シャリーフ・ピール伝』

2.1.1. ホージャ・ムハンマド・シャリーフとそのマザール

この著作はいわゆるヤルカンド・サイディヤ・ハーン国の二代目のスルタンであるアブドゥル・ラシード・ハーンの師であったホージャ・ムハンマド・シャリーフなる人物のタズキラ(伝記)である。この人物については他の史料の情報ばかりでなく、シャー・マフムード・チョラーヌの年代記などにおいてホージャ・ムハンマド・シャリーフがアブドゥル・ラシード・ハーンの時代にヤルカンドにあって宗教活動に従事していたこと、アブドゥル・ラシード・ハーンがカザク、クルグズと争った際にハーンを導きスルタン・サトゥク・ブグラ・ハーンのマザールに参拝せしめ出撃の許可を与えたこと、そして彼の弟子のムハンマド・ワリー・スーフィーもアブドゥル・カリーム・ハーンの師であったこと等の記事があるに過ぎない²。しかしホージャ・ムハンマド・シャリーフの生涯については基本的に情報を欠いており、この点から当タズキラの記述は一定の史料価値を有していると看做しうる。

ホージャ・ムハンマド・シャリーフのマザールは今日のヤルカンドの回城の北部、グルバク郷のヘズリティ・ピール村に位置しており、その建築物は本書の口絵に示したとおり現在もよく保存されている。この建物はホージャ・ムハンマド・シャリーフが 1565 年に亡くなったのち、即ちヤルカンド・サイディヤ・ハーン国時代に建設され、1807 年に当時のユースヌス・ワンにより拡張され今日の規模になったといわれている³。

² Акимушкин, О. Ф., *Шах-Махмуд ибн Мирза Фазил Чурас. Хроника. Критический текст, перевод, комментарии, исследование и указатели* О. Ф. Акимушкина. Москва, 1976, f.47b, f.48b. 澤田稔「ホージャ・イスハークの宗教活動—特にカーシュガル・ハーン家との関係について」『西南アジア研究』No.27(1987)、68頁。

³ Rahile Dawut, *Uyghur mazarlari*. Ürümchi: Shinjang Khāq Nāshriyatı, 2001, pp.80-82; 澤田稔「タリム盆地周縁部イスラ

2.2. タズキラの内容

タズキラの内容はホージャ・ムハンマド・シャリーフの出生地サイラム(中央アジア、シル川辺に位置する都市)からはじまり、サマルカンド、カシュガル、マシュハド(アルトゥシュ)、メッカ巡礼の巡礼路、メッカ、メディナ、ダウル、カルガリクそしてヤルカンド等の地を巡り、各地で起こった奇蹟の数々を軸に叙述されている。

このタズキラの内容は以下に示すように七つの章から構成されている。

第一章: ホージャ・ムハンマド・シャリーフの幼少期、ならびに聖者への階梯(2b-7a)

ホージャ・ムハンマド・シャリーフ(以下「聖者」と略記)はサイラムの人であり、7歳で父を、10歳で母を失い孤児となった。夢見の導きによりサマルカンドに至り、ミールザー・ウルグベグのマドラサで30年学び、この地でホージャ・マスワードなる商人の妻の援助を受けることとなる。

第二章: アフマド・ヤッサヴィーとサトゥク・ブグラ・ハーンの教導(7a-10b)

ある日聖者の夢にアフマド・ヤッサヴィーとサトゥク・ブグラ・ハーンが現れ、カシュガル行きを促す。聖者はこの二人の導きによりサマルカンドから騎馬でカシュガルへ行き、そこからさらにマシュハドのスルタン・サトゥク・ブグラ・ハーンのマザールに行く。

第三章: メッカ巡礼(10b-17b)

聖者はサトゥク・ブグラ・ハーンの導きによりメッカ巡礼に出発する。途上、偉大なる聖者たちの助力により奇蹟が起こり、多くの巡礼者たちを危険から救出する。そのため聖者の名声がアラビスタンにも広まる。

第四章: メッカからの帰還(17b-21a)

聖者はメッカ巡礼を終える。カシュガルに帰る途上ヒンドウスタンを通過し、カンジュートの道を経てダウルという土地に来たところ、偶然アブドゥル・ラシード・ハーンと遭遇する。

第五章: アブドゥル・ラシード・ハーンによる聖者のヤルカンド招致(21a-22b)

聖者の奇蹟の数々に感服したアブドゥル・ラシード・ハーンはその弟子(ムリード)となり、すべての臣下、臣民も同様に弟子となる。聖者がアブドゥル・ラシード・ハーンとともにカルガリクに到来しモスクを造営する際に、ふたたび夢見によってある仏教徒の墓が発掘され、金と仏像が発見される。聖者はその金を売却して新たに建てたハーンカーならびにホージャ・ムハンマド・ハーリズミーのマザールに寄進する。

第六章: マシュハドのシャイフとしての聖者

聖者はアブドゥル・ラシード・ハーンに認可状を願いマシュハド(アルトゥシュ)のサトゥク・ブグラ・ハーン・マザールに行き、七年マザールのシャイフの座を占める。この局面においてカシュガルのテュルク、タジクたち

からなる人々は聖者の弟子となる。アブドゥル・ラシード・ハーンもサトゥク・ブグラ・ハーン・マザールを年に二、三回訪問することとなる。アブドゥル・ラシード・ハーンのカシュガルにいる息子アブドゥル・ラティーフ・スルタンは、カシュガルに対し納税を拒むカラ・テキンのクルグズ討伐においてクルグズにより殺害される。アブドゥル・ラシード・ハーンはこの知らせを受けイッサイク・キョルまで軍を派しクルグズと 20 日交戦し勝利する。アブドゥル・ラシード・ハーンはヤルカンドへの凱旋に聖者を伴い、ヤルカンド到着後聖者はミシャルの地に居を定める。この地でさらに 10 年暮らし、周辺の重要な人士の墓を発見し、そのマザールを修築せしめ、カルガリクに赴きその町、ハーンカーなどを建設する。

第七章：聖者のヤルカンド到来と晩年(25b-30a)

聖者は 95 年の生涯を送り、ヒジュラ暦 963 年ヤルカンドで逝去する。その遺体は自らの住まいであったミシャルに埋葬される。彼の後継者としてムハンマド・ワリー・スーフィーが委任される。聖者の死から二年後にアブドゥル・ラシード・ハーンも死亡する。

2.1.3. 写本テキストの分析

濱田正美は世界各地に収蔵される『マウラーナー・アルシッディーン・ワリー伝』、『イルシャード伝』、『ボグラ・ハーン伝』(1 章)そして『ホージャ・ムハンマド・シャリーフ伝』の四種の聖者伝を複数の写本を用い対照比較し、テキスト、研究、和訳などを加えて 2006 年に『東トルキスタン・チャガタイ語聖者伝の研究』と題する一書を出版した⁴。この中で濱田は『ホージャ・ムハンマド・シャリーフ伝』のフランス学士院所蔵写本 (ms.3355-3)、ルント大学所蔵写本 (prov.73、327、414) およびロシア科学アカデミー東洋学研究所サンクト・ペテルブルク支部所蔵写本 (A237、C582) など 6 種のテキストを参照し、これらのなか最も内容が整っているルントの prov.73 写本を底本としてテキストの校訂を行っている。

濱田は上記 6 種のテキストに加えてイミン・トゥルスンが出版したムハンマド・ザリーリーの韻文著作『ホージャ・ムハンマド・シャリーフ伝』をもテキスト比較の対象に加えており、そのザリーリーの韻文が他の散文テキストを下敷きとした作品であること、ザリーリーの韻文の成立がヒジュラ暦 1157 年(1744 年)であることから、この聖者伝の成立がそれに先行する時代のものであることを指摘している⁵。今回紹介する YMTT 写本の『ホージャ・ムハンマド・シャリーフ・ピール伝』は、この聖者に関するいわば 8 番目のテキストであると考えられよう。以下の部分では濱田の prov.73 写本を底本とした校訂テキストと若干の比較を試みることにしたい。

濱田が 6 テキストの比較のなかで言及している事情と同様に、この YMTT 写本テキストの内容も、他のテキストと書かれた事件内容が基本的に同一ながら、用いられた文言、他の要素においてかなりの差異が認められる⁶。たとえば YMTT 写本における若干のアラビア語、ペルシャ語の語句が prov.73 写本ではテュルク語のそれに置き換えられ、さらに同一内容の詩が両テキストで異なった言語によって書かれている部分もある。YMTT 写本の第 14 葉裏における 36 ミスラーのペルシャ語韻文は prov.73 写本第 110 葉表では対応するテュルク語の訳詩が与えられているのである。もっとも両者にはその長さに相違があり、ペルシャ語詩が 36 ミスラ

⁴ 濱田正美『東トルキスタン・チャガタイ語聖者伝の研究』、京都：京都大学大学院文学研究科、2006 年、169+302 頁。

⁵ 前掲書 14 頁。

⁶ 前掲書 11-14 頁。

一なものに対しテュルク語は 32 ミスラーである。

さらに、YMTT では若干の語句、文が欠落しており、まるまる欠落している韻文もある。たとえば prov.73 写本の第 109 葉表における6ミスラーからなるペルシャ語の韻文は YMTT 写本では完全に抜け落ちている。また prov.73 写本の第 114 葉裏における 26 ミスラーのペルシャ語の韻文は YMTT 写本では僅かに8ミスラーのみ収録されている。さらに prov.73 写本は合計7章からなっており、第一章以外のすべての章についてそれぞれ短い章のタイトルが記されている。他方、YMTT 写本はそのような章のタイトルは記されていない⁷。

こうした点から prov.73 写本は基本的に比較的完成された写本であると言えるものの、prov.73 写本になく YMTT 写本に見出しうる文言もないわけではない。また正書法においてもなお検討すべき問題は多い。しかしこうした相違は聖者伝の内容にはそれほど大きな影響は与えておらず、両者の関係には一貫性があるといえるであろう。YMTT にペルシャ語、アラビア語の語彙が prov.73 と比較してより多く用いられていることは、少なくとも YMTT 写本の成立が prov.73 に先行するものである可能性を示している。

2.2. 『ケリヤのイマーム伝』

2.2.1. 「イマームたち」とケリヤ

YMTT 写本に組み込まれた第二のタズキラがその著者(あるいはコピイスト)によって与えられたタイトルは、直訳するならば『ケリヤのイマームたち(主よ、彼らに満足あれかし!)の伝説』であり、当写本の第 30 葉裏から 54 葉表までの 49 頁を占める。

まずこの部分のタイトルである"imāmān"すなわちイマームたちとケリヤの関係について若干の注意が必要であろう。この著作の内容に照らすならば、このイマームたちとはイマーム・ナスルッディーン、イマーム・カワミッディーン、イマーム・ザヒリッディーン、イマーム・ムイニッディーンの 4 人のイマームたちをさし、このタズキラは基本的にこの 4 イマームのカシュガル、ヤルカンド、ホタンの各地方で展開した宗教戦争を扱った伝説である。さらにこの 4 イマームのもの信じられているマザールは今日のケリヤ県に程近いチラ県のポスタン郷に位置している⁸。ここからこのタズキラに『ケリヤのイマーム伝』とタイトルを付した理由は、上述の通り伝説の主人公である 4 人の聖者ならびに彼らの墓所の所在地に求めることができると考えられよう。

2.2.2. タズキラの内容

この著作は 4 イマームがユースフ・カーディル・ハーンをイスラームの拡大のために派遣し、その後 4 イマームもマーワラー・アンナフルからカシュガル、ヤルカンド、ホタンなどに「イスラームを開く」ために赴いた一連の事件に関する伝説であり、その内容の大半は伝説語りの体裁に終始しており、具体的な史料性は乏しい。

このタズキラの内容は基本的に以下の通り 9 部分からなる：

(I) 導入およびイマームの系譜 (fol.30b-31a)

⁷ この解題では基本的に濱田が示した prov.73 写本の章構成に依拠し、YMTT 写本も七章に分ち紹介している。

⁸ Rahile Dawut *op.cit.*, pp.155-156; 『中国伊斯蘭百科全書』成都：四川辞書出版社、1994 年、524 頁。

- (2)ユースフ・カーディル・ハーンがカシュガルにイスラームを開くための聖戦に出発したこと。(fol.31a-32b)
- (3)4人のイマームたちがユースフ・カーディル・ハーンの手紙によって戦闘に参加する将兵を号招したこと。(fol.32a-34a)
- (4) ユースフ・カーディル・ハーンの手紙によって4イマームおよびウシュ、フワーリズム、カーシャーン、バグダード等の将兵が戦闘に参加したこと。それらの活躍によってカシュガル、ヤルカンドがイスラームを開いたこと。(34a-40a)
- (5)イスラーム軍がマチン(ホタン)に侵攻したこと。先行したイマーム・シャーキル・パーディシャーが殉教したこと。そしてマチンの異教徒たちとの間で行われた交渉。(fol.40a-42a)
- (6)マチンの町の異教徒たちと4年にわたり抗争を続けたこと、イスラーム軍とりわけスルタン・シャー・カースィム・ウシーの奮戦、最終的にマチンにおいてイスラームが開かれること。(fol.42a-47a)
- (7)聖戦の継続。その状況におけるイマーム・マフディ出現の奇蹟およびイマーム・ジャーファル・タイラーンのマザール発見の奇蹟。(fol.47a-47b)
- (8)聖戦の継続。異教徒たちを追跡する過程でのスルタン・シャー・カースィム・ウシーの殉教。およびその後で生じた戦闘。(fol.47b-51a)
- (9)異教徒たちを追跡したスルタン・シャイフ・ジャラリッディーン・バグダーディーが殉教したこと。その異教徒たちを追撃したイマームたちも山岳地帯に潜んだ異教徒たちの攻撃によりヒジュラ歴390年ズルヒッジャ月10日(西暦1000年11月11日)に殉教したこと。(fol.51a-54b)

2.2.3. タズキラの特徴

(1)導入部の系譜にみる当タズキラの性格

このタズキラの導入部分(fol.30b-31a)の後半にはその内容と深くかかわると考えられる系譜が示されており、その記述は当タズキラの文化的性格を理解するうえで一定の価値があるものと考えられる。この系譜は当タズキラの主人公である4イマームの人名の列挙に続いて、4番目のムイニッディーンから遡る系譜の形で示されている。この部分で示される系譜は次の通りである:

1. フサイン
2. ザイヌル・アービディン
3. ムハンマド・パーキル
4. ジャーファル・サーディク
5. アリー・ムーサー・リザー
6. ムーサー・カーズィム
7. タキー
8. ナキー
9. アスカリー
10. カースィム
11. アフタ
12. ムイニッディーン

(+ザフリッディーン、カワミッディーン、ナスリッディーン)

イマーム・ムイニッディーンにいたるこの系譜に登場する人名は、一見してその多くがいわゆる12イマームのイマームたちであることは明白であり、1番目のフサインから9番目のアスカリーまでの人名は(そのなかでアリー・ムーサー・レザーとムーサー・カーズィムの順番が入れ替わっているものの)それぞれ12イマームの3代目から11代目までのイマームの名前である⁹。南新疆、とりわけホタン地区においてそうしたイマーム信仰に代表されるシーア派的、イランの要素はかねて指摘されているところであり、この系譜は当タズキラ、ならびに4イマーム・マザールをめぐる信仰の基層にあるイラン的性格を象徴的に示すものであると考えられる¹⁰。

(2)タズキラの聖者たちとそのマザール

さて、先に示した系譜は前述のとおり4イマーム伝説ならびにそのマザールの文化的位置づけを行ううえで有効な情報ではあるが、さらに興味深い事実がもう一つある。それは、系譜上の人物たちを含め、当タズキラに登場する数々の聖者のものとされるマザールが南新疆とりわけホタン地区に複数現存しているという事実である。

まず前述の12イマームについてはその4代目から12代目までの9座のマザールがホタン地区に存在しているとの指摘がある¹¹。さらにユースフ・カーディル・ハーンのマザールは、現存はしていないものの、比較的近世までカシュガル旧市に程近いサルマン地区パイナブに存在していたことが知られている¹²。マチンの町に先行して殉教したイマーム・シャーキルのマザールもカラ・カシュ県に位置し、クム・リバート・パーディシャヒムあるいは鳩(カプタル)マザールの名で有名であった¹³。さらに戦争のさなか出現したイマーム・ジャーファル・タイラーンのマザールはケリヤ県に現存し、今日なお人気のあるマザールとして知られる¹⁴。

このように当タズキラは単に4イマームのマザールのみならず複数の聖者のそれに関する情報を含んでおり、いくつかの聖者についてはその殉教の具体的な事情から埋葬事情まで、すなわちマザールの成立にかかわる記事も収録されている。この意味において、当タズキラは一座のマザールに関する一伝説の枠をこえた複数のマザールにかかわる資料としての価値を有していると考えられる。

2.3. 『預言者とアブー・ジャフルの争いの記述』

2.3.1. タズキラのタイトルと概要

⁹ 12イマームについては "Ithna 'ashariyyah" E.J.Brill's *Encyclopaedia of Islam 1913-1936. Vol.III*, pp.563-564. Leiden: E.J.Brill, 1993. 参照。

¹⁰ この地域のイスラームのイランの要素については佐口透『十八—十九世紀東トルキスタン社会史研究』東京:吉川弘文館、1963年、549-551頁参照。

¹¹ 澤田稔「タクラマカン砂漠南辺の聖墓」『帝塚山学院大学人間文化学部年報』第2号(2000)、170頁。

¹² 劉致平『中国伊斯蘭教建築』烏魯木齊:新疆人民出版社、1985年、213-217頁。

¹³ Rahile Dawut, *op.cit.*, pp.142-143.

¹⁴ *ibid.*, pp.150-154.

当写本の 3 番目のタズキラは他のタズキラと異なり冒頭部分にタイトルが示されていない無名のタズキラである。ここにあげた『預言者とアブー・ジャフルの争いの記述』とは前述の当写本第一葉におそらくは写本の元所有者によって付けられた文言を(実際は後述するようにアブー・ジャフルに関する記事は全体の3分の1程度を占めるに過ぎないものの)この部分のタイトルとして我々が便宜的に採用したものである。このタズキラは第 55 葉裏から第 80 葉表までの 50 頁からなり、この著作の著者、執筆年代に関する記載はない。

2.3.2. タズキラの内容とその特徴

当タズキラの内容は大きく2部に分けられる。まず前半(fol.54a-62a)はアブー・ジャフルと預言者ムハンマドの争いに関する記述であり、後半(fol.62a-80a)は預言者ムハンマドの周辺地域に対するイスラーム拡大の活動に関する伝承が扱われている。当タズキラの記事はアラビアでの出来事に限定されており、新疆や新疆所在のマザールとは直接的に関係しない。

当タズキラは後世の人物の手によって当写本の冒頭部分(第 1 葉表)に示されているように『預言者とアブー・ジャフルの争いの記述』なる題名が与えられている。しかしその内容は全体の内容の 3 分の 1 を占めるに過ぎず、その分量の大半(3分の2)はアリーのハバシュ王(エチオピア)あるいはザクーム王(不詳)に対するイスラーム拡大のための遠征活動の伝説に占められている。

すなわち、このタズキラはアリーを賞賛する立場から書かれた可能性が極めて大きい。このタズキラもまた前述の4イマーム伝と同様に新疆のイスラームにおけるシーア派的、イラン的要素を示すものであると考えられよう。

2.4. 『ハフト・ムハンマダーン伝』

2.4.1. ハフト・ムハンマダーンとそのマザール

YMTT 写本の 4 番目『ハフト・ムハンマダーン伝』は fol.80b から fol.90b までの合計 21 頁からなる韻文の著作である。このタズキラには 2 種類のタイトルが与えられており、この著作の執筆理由が示された第 81 葉表には本書のタイトルとして『ハフト・ムハンマダーン伝』ならびに『チルタン伝』の名称がともに示されている。

当タズキラの内容は、その前者のタイトルにあるように、ハフト・ムハンマダーンすなわち 7 人のムハンマドたちのタズキラである。この七名のプロフィールについて歴史文献などから知れる情報はほとんど存在せず、16 世紀の歴史著作『ターリーヒ・ラシーディ』においてもヤルカンド所在のそのマザールに七名の人物が埋葬されていることが記載されているが、それがいかなる人物なのかという点については沈黙しているのである。このことは『ターリーヒ・ラシーディ』の著者ミールザー・ハイダルがこの問題について無知であったか、あるいは当タズキラに所載の伝説が『ターリーヒ・ラシーディ』成立の 16 世紀より以降に成立した可能性を示すものであろう。

ハフト・ムハンマダーンについては、上述したとおり『ターリーヒ・ラシーディ』に記載があることから、遅くとも 16 世紀にはヤルカンドに存在していたことは確実である。当マザールについては澤田稔そしてラヒラ・ダウトなどが言及しており、当マザールが現在のヤルカンド県回城の中心の東方に位置していること、「チルタン・

マザール」すなわち「40 体のマザール」とも呼ばれ、その呼称と伝説に関連性が認められないこと、マザールの建築物はミールザー・アバー・ベクリー時代(15-16 世紀)ならびにヤークーブ・ベグ時代(19 世紀)に修築されたこと、そして当マザールについてチョカン・ワリハーノフ、ムッラー・ムーサー・サイラーミーなどの著作においても言及があること等が示されている¹⁵。

2.4.2. タズキラの内容

このタズキラの内容は大きく 2 部に分かれ、前半は聖者ハフト・ムハンマダーンの活動と死が描かれ、後半はそのマザールの発見譚が叙述されている。

第一部 (fol.80b-87a)は次の通り赤いインクで書かれたタイトルによって区分される7つのセクションからなっている:

- (1) [導入: 預言者ならびに預言者ムハンマドへの祈祷] (fol.80b-81a)
- (2) [アッラーならびに預言者ムハンマドへの祈祷] (fol.81a)
- (3) ハフト・ムハンマド伝の詩の執筆の理由(fol.81a-81b)
- (4) 鳥の飛来(fol.81b-82b)
- (5) 預言者の墓に詣でた者たちがチルトンたちと対話すること (fol.82b-84a)
- (6) ハフト・ムハンマダーンがファーティマ・ゾフラ様のお怒りに祈祷し聞き届けられたこと(fol.84a-85a)
- (7) ハフト・ムハンマダーンからお許しを請求し退いたこと、恩寵を得たこと(fol.85b-87a)

最初の 2 セクションは導入として神、預言者の賛辞と祈祷からなり、第 3 セクションは先に紹介したように当タズキラの執筆理由ならびに付加的な韻文が配置され、実質的なタズキラの内容は第 5 セクションから始まっている。そこでは 7 人のイマームが預言者ムハンマドの教導によってヤルカンドに旅行し、その地で死んだことが叙述される。

つづく第二部(fol. 87a-90b)は以下の通り 2 章からなる:

- (8) シャー・ターリブが預言者の教導を得てヤルカンド地区に到来したこと(fol.87a-88a)
- (9) シャー・ターリブがミールザー・アバー・ベクリーの誹謗中傷により町を辞去したこと(fol.88a-90b)

ここではシャー・ターリブが、預言者ムハンマドの奇蹟の導きによってついに前述の七人の墓を探し出すもミールザー・アバーベクリーと対立しヤルカンドを後にし、のちにミールザー・アバー・ベクリーがヤルカンドのカラクムなる地にこの聖者たちの墓を復興し、ワクフを設定しシャイフやジャルーブケシュなどのマザール管理者を任命するまでの話が書かれている。

2.4.3. 文献学的分析—『ザリーリー・ディワーニー』との比較

当タズキラは韻文の形式を取っており、その韻律は終始テュルク詩のラマル韻律で書かれており、著作の最後までに合計 266 ペイト、532 ミスラー、そして上述の通り 9 セクションから構成されている。このテキストの成立年代は 1230 年ラビー1月(西暦 1815 年 2-3 月)である¹⁶。そして当タズキラの著者に関する明確な記述はない。

さて 18 世紀の詩人ザリーリーにはその代表的な作品集として『ザリーリーのディワーニー』があり、本書は 20 世

¹⁵ 澤田(1999)前掲論文、64-65 頁; Rahile Dawut, *op. cit.*, pp.83-88.

¹⁶ YMTT fol.90b

紀後半に著名なウイグル作家イミン・トゥルスン氏によって現代語に訳され編纂された作品集であり、ウイグル古典文学の代表的な作品集としてきわめて有名である。本書については前述の『ホージャ・ムハンマド・シャリーフ・ビーレ伝』の部分でもその中に同タズキラの韻文版が収められていることについて言及した。この他にも本書には『Chilten 伝』と題される韻文のタズキラが挿入されており注目される。

このタイトルに見られる「チルトン」とは上述のハフト・ムハンマダーンの別名に他ならず、またこのタズキラの内容、詩の形式、言い回しなどもこの YMTT 写本の『ハフト・ムハンマダーン伝』に似ている部分が多い。もちろん我々は『ザリーリーのディワーン』のオリジナル・テキストを参照していないので即断は差し控えるが、少なくとも両者の内容が似通っていることはここで指摘しておきたい。他方、両者の間にも小さいとはいえ重要な相違点がある。その相違は以下のごとくである：

(1) 各著作の話の筋書きは基本的に同一ながら、『ザリーリーのディワーン』に挿入された著作には著者によりはっきりと『チルトン伝』と命名されている。一方 YMTT 写本のこの著作は前述の通り名称は『ハフト・ムハンマダーン伝』と『チルトン伝』の二種類が書かれている。

(2) ザリーリーの『チルトン伝』にはその冒頭部分において直接このタズキラを書くに至った動機が「本書の詩の執筆の理由」として記されている。いっぽう YMTT テキストでは前述の通り冒頭に導入として神や預言者への賛辞、祈祷が置かれ、執筆理由にかかる記述はその後に置かれている。

(3) ザリーリーの『チルトン伝』は同時代の Akhun Khoja なる Yarkand の有力者の勧めによって書かれたものである¹⁷。一方この YMTT テキストは著者の夢に登場した人物の導きによって執筆されたとの記載がある¹⁸。すなわち両者の執筆理由はまったく異なっている。

(4) それぞれのタズキラの執筆年代は 83 年ほどの開きがある。ザリーリーの『チルトン伝』が 1147 年に書かれたものであるのに対し¹⁹、YMTT テキストは上述の通り 1230 年に書かれたものである。

両者の相違点は、上述の通り、著作の分量、名称、執筆年代、そして執筆動機などからなる。ここからこの 2 つのテキストの関係について、現時点で次のような 3 つの可能性が指摘できるであろう。第一に、ザリーリーの韻文著作を後年他の人物が自らのものとして書き改めた可能性、第二に、YMTT 写本の 1230 年という年次が著作年代ではなく書写年代である可能性、第 3 に両者の細かな相違点がザリーリーの著作の編纂者であるイミン・トゥルスンの編纂作業過程で生じた可能性、である。

2.5. 『スト・ビービー伝』

2.5.1. スト・ビービーとそのマザール

当 YMTT 写本最後、5 番目のタズキラは『スト・ビービー伝』と題され、第 90 葉裏から 94 葉裏までの合計 9 頁ほどの短い作品である。

このタズキラの主人公であるスト・ビービーことウズケンド出身のウマイヤなる女性については、多くの聖者伝

¹⁷ *ibid.*, p.457.

¹⁸ YMTT, fol.81b

¹⁹ *Zeliliy divani*, p.476.

の集成とも言うべき大部の『ブグラ・ハーン伝』第 29 章(ファスル)に記載がある²⁰。17 世紀にアフマド・ウズゲニーなる人物の著作として『ウヴァイスィヤの歴史』のタイトルのもと本書を紹介したボードリックの研究、ならびに後にそのボードリックの研究を批判的に検討したデウィーズの詳細なる研究によれば、『ブグラ・ハーン伝』におけるこの女性聖者の情報情報(プロフィール、伝承)は一致しており、両者は同一の聖者を扱ったものであると判断される。このウマイヤなる女性が歴史的に実在した人物であるかどうかはなお議論の余地があるけれども、少なくともこの聖者に関する伝承が遅くとも17世紀まで遡ることは明らかである。

スト・ビービー、あるいはスティ・パシヤのマザールについては澤田、ダウトなどに言及があり、現在のヤルカンド回城の北東、ノウルーズ・ドンという人工の丘の北方に位置し、主として子授けや縁結びを願う女性が参詣するという²¹。

2.5.2. タズキラの内容

スト・ビービー(聖者)はウズケンドの支配者スルタン・イリク・マーズィーの子孫であり、もともとは礼拝も行わず、衛生にもイスラームの教義にも暗い平凡な女性であった(91a)。しかし聖者は数回の不思議な教導により、祈禱を行う極めて敬虔な人物に変貌する(91b)。さらにスルタン・イリク・マーズィーが夢に出現し、聖者はその勧告によりメッカ巡礼に向かい、道中盆から尽きることのないハルワ菓子(ハルワ菓子婦人)を同行者たちにふるまったことから「ビービー・ハルワイー(ハルワ菓子婦人)」なる名を得る(92a)。メッカ、メディナで滞在の後、お告げによって聖者は再び故郷ウズケンドに帰還し、ついでさらなるお告げによってヤルカンドへと赴くこととなる(92b)。聖者はヤルカンドに到来し、自分の周囲にやってきた生き物たちの乳を搾り、毎日ヤルカンドの人々にそれを恵んだ。このことにより聖者は「スト・ビービー(乳婦人)」と呼ばれることになる。スト・ビービーは 94 年の生涯を送りヤルカンドで亡くなり(93a)、彼女を埋葬する過程で彼女の遺体は突然消失する(93b)、人々は聖者のために(遺体のない)墓を造営する(93b)。のちにメディナで暮らすヘッザーフなる人物が預言者ムハンマドのお告げによりメディナでスト・ビービーのために墓地で穴を掘り(94a)、そこで天から聖者の遺体が現れその穴に降臨する(94b)。

2.5.3. 文献学的分析:ベルリン写本との比較

このタズキラの著者、執筆年代についての記事はない。しかし新疆の外でこのスト・ビービーに関するタズキラが存在しており、それらと YMTT 写本の比較を通じてこのタズキラの価値付けが可能であろう。

『スト・ビービー伝』のほかのテキストはさらにスウェーデンのルント大学図書館に prov.6 という番号のもと保管される一写本(16 葉 32 頁)があり、またドイツのベルリン国立図書館には ms.Orient.Oct.1727 という番号の写本(8 葉 32 頁)が存在する。ここでは我々が参照の機会を得た後者の写本との比較を試みることにしよう。

ベルリン写本はヒジュラ暦 1252 年バカル(ウシ)年ズルヒッジャ月 27 日に執筆された(あるいは写された)写本であり²²、YMTT 写本とは以下の点で異なっている:

²⁰ Baldick, Julian, *Imaginary Muslims: The Uwaysi sufis of Central Asia*. London-New York: I.B.Tarius, 1993, pp.191-192; DeWeeze, Devin, "The *Tadhkira-i Bughrā-khān* and the "Uwaysi" Sufis of Central Asia: Notes in Review of Imaginary Muslims" *Central Asiatic Journal*, 40/1(1996), p.99. なおボードリックが主として用いた写本はロシア科学アカデミー東洋学研究所サント・ペテルブルグ支部所蔵写本 D112 である。

²¹ 澤田(1999)前掲論文、66-67 頁; Rahile Dawut, op.cit., pp.91-92

²² Ms.orient.oct.1727, p.15

(1)ベルリン写本の総ページ数はYMTT写本よりやや多いが、前者の最初の部分(2-5頁)はまったく後者には存在しない序文ならびにビービ・ウマイヤ(スト・ビービー)の系譜に関する記述がある。そこを除けば両者の相互に対応する部分の分量に大きな差はない。

(2)ベルリン写本の6頁にこのタズキラが『ブグラ・ハーン伝』の第 29 章であることが明記されている。しかし YMTT 写本は独立した著作の体裁をとっており、使用された語彙もより適切でテュルク語彙が多用されている。

上記の2点から見てこの YMTT 写本はベルリン写本よりも新しいものであり、『ブグラ・ハーン伝』第 29 章におけるスト・ビービーに関する伝承を独立した一著作として整理したものであると考えられる。

About *The Compilation of the Yärkand Mazār Hagiographies*

Abliz ORXUN, SUGAWARA Jun

1. Summary of the manuscript

The manuscript presented in this book is a compilation of five hagiographies purchased in Kāshghar during field research in August, 2006. The manuscript does not have any general title, as 3 out of the 5 hagiographies are supposed to be connected with the mazārs situated in Yärkand. For the purpose of this book we chose to name the manuscript *The Compilation of the Yärkand Mazār Hagiographies* (*Yärkän Mazār Tazkirilimi toplimi*, abbr. YMTT). In the next passage we will present the basic contents of the manuscript and try to give some analysis from a philological point of view.

The manuscript is leather-bound, having the traces of being repaired by adhesive tape on the cover. Yet no pages have been removed from the manuscript, so its condition is rather good. The pages within the manuscript are made of Khotan paper, 19 cm vertical and 13 cm horizontal size, the size of the area with the written text is about 15 cm vertical and 8.5 cm horizontal¹. The text is written in *Ta'liq* style, there are 13 lines on each page. Two colors of ink are used, black and red. The beginning of each chapter of the hagiographies and the religious book, which is supposed to be the title and the main phrases, are written in red.

The volume of this manuscript consists of 190 pages using 95 folios: the substantial content begins from fol.2b. The pages from fol.1a to fol.1b are originally supposed to be plain white paper, but now some writing is visible on these pages, which could have been done by the owners of the book after it had been completed. For instance, in the beginning of the manuscript, on the front side of the first folio, there is a written saying "A description of Khwāja Muḥammad Sharīf Pīr, Haft Muḥammadān Pādīshāh, Sut Bībī Pādīshāh and the Ḥaḍrat Payghambar (*let God praise him!*)'s battle with Abū Jahl", and beneath this there is a 6-line poem written in the Persian language. In the upper part of the reverse side of the first folio, there is a 3-line *āyat* (a passage from the Koran), in the bottom of the page there is a line "(this book belongs to) Muḥammad Niyāz Akhūnd. Whoever may read or listen to this (is performing a pious act). Pray for the spirit of the great saints, and they will give you help, and it will make all your difficulties simple", which are thought to be the lines related to the original owner of the book.

The main contents of the manuscript begin from the reverse side of the second folio and have the following structure:

- (1) The Legend of Khwāja Muḥammad Sharīf Pīr [folio 2b-30a]
- (2) The Legend of Ḥaḍrat-i Imāmān Keriyā [30b-54b]

¹ For more information concerning the Khotan paper please refer to the following: Abdukerim Rakhman, Rāwāydulla Hāmdulla, Sherip Khushtar *Uyghur Örp-Adatları*. Ürümchi: Shinjang Yashlar-Ösmürlär Nāshriyati, 1996, pp. 67-68.; Sugawara Jun(菅原純) "Kilo ni tatsu moji bunka" [Script Culture Stands at Crossroad] Machida Kazuhiko, Kuroiwa Takashi, Sugawara Jun(eds.) *Aspects of Arabic Script Cultures in China*. Tokyo: ILCAA, 2005, pp.78-80.

(3) The Description of the Prophet Muḥammad's battle with Abū Jahl [55b-80a]

(4) The Legend of Haft Muḥammadān [80b-90b]

(5) The Legend of Sut Bībī [90b-94b]

There is no report in the manuscript about the authors of each hagiography nor the compiler of the book nor copyist. It is obvious, though, that the manuscript was compiled by several people, which can be easily seen by the difference in language and descriptive technique of each hagiography. Moreover, as will be noted later, each hagiography exists in numerous copies all over the world, which are kept in the form of single manuscripts or compiled in one book with other works.

2. Contents of the manuscript

2.1. *The Legend of Khwāja Muḥammad Sharīf Pīr*

2.1.1. Khwāja Muḥammad Sharīf and his mazār

This writing is a *tadhkira* (legend) of a person named Khwāja Muḥammad Sharīf who was a teacher of the second sultan 'Abd al-Rashīd Khān of the so-called *Yārkān Sā'idiyā* Khanate. Information about this person in other historical records is rather poor. For example, in Shāh Maḥmūd Churās' "Chronicle" and other works of this kind, one can only find the facts that Khwāja Muḥammad Sharīf was engaged in religious activities in Yārkān at the time of 'Abd al-Rashīd Khān, that when 'Abd al-Rashīd Khān was fighting with the Kazakh and the Kirghiz he led Khān and made him pay homage to the Sulṭān Satūq Bughrā Khān mazār and got him a permission for a sortie, that also his disciple Muḥammad Walī Ṣūfī was also 'Abd al-Karīm Khān's teacher and so on². Since we lack essential information about Khwāja Muḥammad Sharīf's life, this *tadhkira*'s description can be regarded as a valuable historical record.

The Mazār of Khwāja Muḥammad Sharīf is situated in the Northern part of the Yārkān (<Yārkān) Islamic city, in Hāzriti Pīr kānt of Gūlbaḡh yeza, and its building is well kept nowadays, as is shown on the frontispiece of this book. It is said that this building was constructed after Khwāja Muḥammad Sharīf's death in 1565 (in the time of *Yārkān Sā'idiyā* Khanate) and in 1807 it was enlarged by Yunus Wang and gained its present structure³.

2.1.2. The contents of the *tadhkira*

The contents of the *tadhkira* begin with Khwāja Muḥammad Sharīf's birthplace, Sayrām (a city in Central Asia, near Syr Darya), and continues mostly with the description of numerous miracles which took place in different places during his pilgrimage to Samarqand, Kāshghar, Mashhad (Artūsh), Mecca, Medina, Da'ur, Qarghalīq and Yārkān.

The contents of this *tadhkira* consist of 7 chapters, as is shown below.

² Акимушкин, О.Ф., *Шах-Махмуд ибн Мирза Фазил Чурас, Хроника, Критический текст, перевод, комментарии, исследование и указатели* О.Ф. Акимушкина. Москва, 1976, f.47b, f.48b.; Sawada Minoru (澤田稔), "Hōja Isuhaku no shūkyō katsudō: tokuni Kāshgharu Hankoku tonō kankei ni tsuite" [Khwāja Ishāq's religious activities, centering on his relationship with Khāshghar Khanate], *Bulletin of the Society for Western and Southern Asiatic Studies*, No.27(1987), p.68.

³ Rahila Dawut, *Uyghur mazarliri*. [The Uyghur mazars] Ürümchi: Shinjang khāliq nāshriyati, 2001, pp.80-82; Sawada Minoru, "Tarimu bonchi shū'enbu Isulamu shiseki chōsa hōkoku"[Fieldwork at Islamic Historical Sites mainly in the Western Tarim Basin] *Annual Report, Department of Human and Cultural Studies, Tezukayama-Gakuin University*, vol. I (1999), pp.65-66.

Chapter 1: The childhood of Khwāja Muḥammad Sharīf and his path to becoming a saint (2b-7a).

Khwāja Muḥammad Sharīf (hereafter "the saint") was from Sayrām. When he was 7 years old he lost his father and at the age of 10 he also lost his mother and inevitably became an orphan. Due to a guiding vision he received in a dream he went to Samarqand and spent 30 years studying in Medrese of Mīrzā Ulughbeg where he happened to receive assistance from the wife of a merchant Khwāja Mas'ūd.

Chapter 2: Aḥmad Yassawī and Satūq Bughrā Khān guidance (7a-10b)

One day Aḥmad Yassawī and Satūq Bughrā Khān appeared in the saint's dream and told him to go to Kāshghar. Led by this guidance the saint left Samarqand on horseback and went to Kāshghar, and then went to the mazār of Sulṭān Satūq Bughrā Khān in Mashhad.

Chapter 3: Pilgrimage to Mecca (10b-17b)

Led by the guidance of Satūq Bughrā Khān, the saint left for the pilgrimage to Mecca. On the way a miracle happened with the assistance of the great saints, which saved many pilgrims from danger. Hence the saint's fame reached Arabistan.

Chapter 4: Return from Mecca (17b-21a)

The saint finished his pilgrimage to Mecca. On his way back to Kāshghar he passed through Hindūstān and when he reached the place named Da'ur on the Kanjut road, he encountered 'Abd al-Rashīd Khān.

Chapter 5: 'Abd al-Rashīd Khān invites the saint to Yārkand(21a-22b)

Impressed by numerous miracles performed by the saint, 'Abd al-Rashīd Khān became his disciple (*murīd*) and all his vassals and dependents also became the saint's disciples. The saint arrived in Qarghalīq together with 'Abd al-Rashīd Khān and during the construction of a Mosque, again due to a dream he had, they uncovered a Buddhist tomb with gold and a statue of the Buddha. After having sold this gold the saint donated the sum to the mazār of Khwāja Muḥammad Khārizmī and to the newly built *khānqāh*.

Chapter 6: The saint as the Shaykh of Mashhad

After asking for the permission of 'Abd al-Rashīd Khān the saint went to Satūq Bughrā Khān mazār in Mashhad (Artush) and occupied the post of shaykh of mazār for seven years. There people of Kāshghar which consisted of the Turk, the Tajik became the saint's disciples. 'Abd al-Rashīd Khān also started visiting Satūq Bughrā Khān mazār two or three times a year. 'Abd al-Rashīd Khān's son, 'Abd al-Laṭīf Sulṭān who lived in Kāshghar was killed when trying to suppress the Kirghiz of Qara Tekin who refused to pay taxes to Kāshghar. When 'Abd al-Rashīd Khān had learnt about it he sent troops to Issik kōl and defeated the Kirghiz after a 20-day battle. 'Abd al-Rashīd Khān was accompanied by the saint on his triumphal return to Yārkand and upon arrival to Yārkand the saint settled in the place of Mishār. There he spent another 10 years, found a tomb of a local important man, and made people renovate his mazār, then went to the town of Qarghalīq and built a *khānqāh* there.

Chapter 7: The saint's arrival to Yārkand and his last years (25b-30a)

The saint lived to be 95 years old, and passed away in Yārkand in 963 anno Hegirae. He was buried in Mishār which had been his residence. Muḥammad Walī Šūfī was appointed as his successor. Two years after the saint's death 'Abd al-Rashīd Khān also passed away.

2.1.3. Philological analysis of the manuscript

Hamada Masami compared the four hagiographies and various manuscripts existing in collections all over the world, such as *The Legend of Mawlānā Arshidīn Walī*, *The Legend of Irshād*, *The Legend of Bughrā Khān* (1st chapter), *The Legend of Khwāja Muḥammad Sharīf* and having added text, research, and a Japanese translation in 2006 published a book under the title of *The Research of Chaghatay Turkic Hagiographies in Eastern*

Turkistan⁴. In this book Hamada studies 6 variants of the text, such as the manuscripts of *The Legend of Khwāja Muḥammad Sharīf* in possession of the Institute de France (ms.3355-3), Lunds University (prov.73, 327, 414), Saint-Petersburg branch of the Institute of Oriental Studies, Russian Academy of Sciences (A237, C582) and other variants and revising the manuscript using Lunds orov.73 as the original in regards to how to best arrange the content.

Beside the 6 texts mentioned above Hamada also uses a poetic work by Muhemmed Zālili "The Legend of Khoja Muhemmed Sherip" published by Imin Tursun as a point of comparison, since the facts that Zālili's verses are based on other prose texts and were completed in 1157 anno Hegirae (A.D. 1744) leads one to conclude that the hagiography had been completed in the preceding period⁵. *The Legend of Khwāja Muḥammad Sharīf* YMTT manuscript that we are going to present is considered to be a so-called 8th text concerning this saint. In the following section we would like to try to make some kind of comparison between the revised text of Hamada's prov.73 manuscript to the original YMTT manuscript. First of all we compare the basic structure of the YMTT manuscript and the Hamada text (prov.73).

Similar to the circumstances which Hamada refers to while comparing the 6 texts, the contents of this YMTT manuscript basically resemble the events described in other texts, though there is considerable difference in the wording used and in other factors as well⁶. For example, phrases in Arabic and Persian in the YMTT manuscript are replaced with those in Turkic, moreover there are places in both texts where verses of the same content are written in different languages. In the prov.73 manuscript, fol.110a the Turkic translation is provided for the 36-*miṣrā'* Persian verse written in fol.14b of the YMTT manuscript. Furthermore, there is a difference in length between both verses, and while the Persian verses consist of 36 *miṣrā'*, the corresponding Turkic verses have 32 *miṣrā'*.

Moreover, in the YMTT some phrases and sentences are missing, there are also verses that are completely missing. For example, a Persian verse of 6 *miṣrā'* in fol.109a of the prov.73 manuscript is entirely omitted in the YMTT manuscript. In addition, a Persian verse of 26 *miṣrā'* in fol.114b of the prov.73 manuscript contains only 8 *miṣrā'* in the YMTT manuscript. Moreover, the prov.73 manuscript contains 7 chapters and each chapter except the 1st one has a short title. On the contrary, the YMTT manuscript chapters don't have such titles⁷.

From this point of view it is possible to say that the prov.73 manuscript is a relatively complete work, though in the YMTT manuscript there is also text that can be found missing in the prov.73. There are also numerous problems to be discussed in reference to the format, but these differences do not have much effect on the content of the saint's life, and it is possible to say that there is a consistent connection between these two texts. The fact that the YMTT has more words in Persian or Arabic in comparison with the prov.73 shows at least that the YMTT manuscript could have been completed prior to the prov.73.

2.2. The Legend of Imāms of Keriya

2.2.1. "Imāms" and Keriya

The literal translation of the title given to the 2nd *tadhkira* of the YMTT manuscript by the copyist would be *The Legend of the Imāms of Keriā (Lord, be pleased with them!)* and it occupies 49 pages from fol.30b to fol.54b of the manuscript.

First of all some comments are necessary concerning the relationship between "imāmān" i.e. imāms and Keriya which are both used in the title of this chapter. This book mentions 4 Imāms, that is Imām Naṣīr al-Dīn,

⁴Hamada Masami(濱田正美), *Higashi Torukisutan Chagataigo seijaden no kenkyū* [The Research of Chaghatay Turkic Hagiographies in Eastern Turkistan], Kyoto: Kyoto University, 2006, 169+302p.

⁵ *ibid.* p.14

⁶ *ibid.* pp.11-14

⁷ In this annotation Hamada has basically shown the dependence of the prov.73 manuscript chapter structure, we also present YMTT manuscript as containing 7 chapters.

Imām Qawām al-Dīn, Imām Ṣāḥr al-Dīn, Imām Muʿīn al-Dīn, and the legend of their religious wars in the lands of Kāshghar, Yārkand, Khotan, Mazār which is believed to belong to these 4 Imāms is now situated in Bostan village of Chirā county quite close to what is today known as Keriya county⁸. Thus it is possible that the reason of attaching this name on the title *The Legend of Imāms of Keriya* to this Hagiography could be due to the fact that the graves of these 4 saints, being the characters of the legend as described above, are located in this area.

2.2.2. The contents of the *tadhkira*

This writing describes from a legendary perspective the sequence of events such as the 4 Imāms sending Yūsuf Qādir Khān Ghāzī from Mā warāʾ al-nahr to Kāshghar, Yārkand, Khotan in order to expand Islam, most of the material presented here consistently follows the writing style of a legend and thus lacks specific historicity.

The contents of this *tadhkira* basically consist of the following 9 parts:

- (1) Introduction and Imām's genealogy (fol.30b-31a)
- (2) Departure of Yūsuf Qādir Khān for a holy war to expand Islam in the land of Kāshghar in "Midiane". (fol.31a-32b)
- (3) The gathering of soldiers by the 4 Imāms to participate in battle according to Yūsuf Qādir Khān's note. (fol.32a-34a)
- (4) Participation of the 4 Imāms and the soldiers of Ush, Khārizm, Kāshān, Baghdād in battle following the edict of Yūsuf Qādir Khān. From these military activities Islam spread in Kāshghar, Yārkand. (34a-40a)
- (5) The invasion of the Islamic army to Māchīn (Khotan). Leading the invasion. Imām Shākīr Pādīshāh died as a martyr. Afterwards the negotiations with the heretics of Māchīn. (fol.40a-42a)
- (6) The 4-year struggle with the heretics of Māchīn, which resulted in the expansion of Islam in Māchīn after intense fighting by the Islamic army, especially Sulṭān Shāh Qāsim Ushī. (fol.42a-47a)
- (7) The continuation of the holy war. Under these circumstances, the miraculous appearance of Imām Mahdī and the miraculous discovery of Imām Ja'far Ṭayrān's Mazār. (fol.47a-47b)
- (8) The continuation of the holy war. Sulṭān Shāh Qāsim Ushī died as a martyr pursuing these heretics. The beginning of a battle following his death. (fol.47b-51a)
- (9) Sulṭān Shaykh Jalāl al-Dīn Baghdādī died as a martyr pursuing these heretics. Imāms died as a martyr pursuing these heretics in an attack against them as they hid in a mountain district on the 10th day of *Dhū al-hijja* month 390 anno Hegirae (November, 11, 1000AD).

2.2.3. Special features of the *tadhkira*

(1) The character of this *tadhkira* seen in the introductory genealogy

In the second half of the Introduction of this *tadhkira* (fol.30b-31a) a genealogy is shown which is supposed to be deeply related to its contents. This record is thought to be valuable in understanding the cultural character of this *tadhkira*. This genealogy begins with the list of the names of 4 Imāms who are the main characters of this *tadhkira*, and then goes back from the 4th Imām Muʿīn al-Dīn. The genealogy shown in this chapter is as follows:

1. Ḥusayn
2. Zayn al-ʿĀbidīn
3. Muḥammad Bāqīr
4. Ja'far Ṣādiq
5. ʿAlī Mūsā Reḍā
6. Mūsā Kāzīm

⁸ Rahilā Dawut, *op.cit.*, pp.155-156; *Zhongguo Yisilan baikē quanshu*. [Chinese Encyclopaedia of Islam] Chengdu: Sichuan cishu chubanshe, 1994, p.524

7. Taqī
8. Naqī
9. 'Askarī
10. Qāsim
11. Āftah
12. Mu'īn al-Dīn

(+ Zahr al-Dīn, Qawām al-Dīn, Naṣīr al-Dīn)

It is obvious that most of the names preceding Imām Mu'īn al-Dīn's in this genealogy are those of the so-called "Twelvers (*Ithnā 'ashariyyah*)". The names from the 1st number, Ḥusayn, to the 9th number, 'Askarī, (with 'Alī Mūsā Reḏā's and Mūsā Kāzīm's names being changed in order) are those of the 12 Imāms, from the third to the eleventh⁹. This Imām belief that reveals the Shi'ite and Iranian nature of this *tadhkira* has already been pointed out as a characteristic trait of South Xinjiang, and particularly Khotan, and it can be assumed that this genealogy symbolically indicates the Iranian character of this *tadhkira* which forms the base of belief in the 4 Imāms' mazārs as well¹⁰.

(2) The saints of *tadhkira* and their mazārs

So, the genealogy shown above, being the legend of the 4 Imāms is also an effective piece of information giving the cultural location of the Imāms' mazārs, but there is another interesting fact about it. This is the fact that a number of mazārs of the numerous saints introduced in this *tadhkira*, including the persons from the genealogy, exist in South Xinjiang, especially in the land of Khotan.

First of all, it is pointed out that 9 mazārs from the 4th to 12th of the previously mentioned Twelvers exist in the land of Khotan¹¹. Yūsuf Qādir Khān's mazār doesn't exist, but it is known that until relatively recent times it did exist in Paynap of the Sāmān region, quite close to Kāshghar Old City¹². The mazār of Imām Shakir who died as a martyr having arrived first in the town of Māchīn is located in Qaraqash county, and is famous under the name of Qum Ribāṭ Pādīshāhim or Pigeon (*Kāptār*) mazār¹³. The mazār of Imām Ja'far Ṭayrān which appeared in the midst of the war is situated in Keriya county and today is a well-known and popular mazār¹⁴.

Thus this *tadhkira* contains the information not just on the 4 Imāms' mazārs, but also on other saints (mazārs), and concerning some saints also records the details from their martyrdom to their burial, i.e. the circumstances for the construction of the mazārs. In this sense we may regard this *tadhkira* as exceeding the bounds of a legend about a single mazār but actually containing valuable information regarding several mazārs.

2.3. The Description of the Prophet Muḥammad's battle with Abū Jahl

2.3.1. *tadhkira*'s title and the overview

The 3rd *tadhkira* of this manuscript differs from other *tadhkira* in not having any title in the beginning. The title *The description of Prophet Muḥammad's battle with Abū Jahl* which are given here is a tentative one based on

⁹ For further information about the Twelvers, see "Ithnā 'ashariyyah" *E.J.Brill's Encyclopaedia of Islam 1913-1936*. Vol.III, pp.563-564. Leiden: E.J.Brill, 1993.

¹⁰ For further information about the about the Iranian character of Islam in this region: See Saguchi Toru (佐口透), *Jū-hachi-jū-kyū seiki higashi torukisutan shakai-shi kenkyū*. [The Social History of Eastern Turkistan in the 18th-19th centuries.] Tokyo: Yoshikawa-Kābunkan, 1963, pp. 549-551.

¹¹ Sawada Minoru, "Takuramakan sabaku nanhen no seibo"[Mausoleums in the Southern Periphery of the Taklamakan Desert] *Annual Report, Department of Human and Cultural Studies, Tezukayama-Gakuin University*. vol.2 (2000), p.170

¹² Liu Zhiping (劉致平) *Zhongguo yisilanjiao jian-zhu*. [The Islamic architectures in China.] Wulumuqi, 1985, pp.213-217.

¹³ Rahila Dawut, *op.cit.*, pp.142-143

¹⁴ *ibid.* pp.150-154

the description in fol.1a of this manuscript. It consists of 50 pages from fol.55b to fol.80b, and deals with the legends of Prophet Muḥammad. Besides, there are no entries concerning the author of this work nor the years that it was written.

2.3.2. *tadhkira's* contents and the features

The contents of this *tadhkira* are largely divided into 2 parts, the first part (fol.54a-62a) describes the battles between Prophet Muḥammad and Abū Jahl, the second part (62a-80a) gives the story of the expansion of Islam by Prophet Muḥammad to the surrounding states. The records of this *tadhkira* are limited to the events which took place in Arabistan and do not relate directly to Xinjinang and the mazārs situated in Xinjiang.

Certainly this *tadhkira*, as we can see in the lines on fol.1a mentioned above, had been characterized as "the description of Prophet Muḥammad's battle with Abū Jahl" possibly by unknown owners of this manuscript. However, in fact, the story relates to Abū Jahl shares only one-third of this work, and most of the folios (two-thirds) are spent by the story of 'Alī's campaigns for Islamization to the king of Ḥabash (Etyopia) and the king of Zaqqūm (unknown).

That is to say, this *tadhkira* was possibly written by the people praises 'Alī, and it indicates Shi'ite or Iranian elements of Islam in Xinjiang as we mentioned on the part of *The Legend of the Imāms of Keriā*.

2.4. The Legend of Haft Muḥammadān

2.4.1. Haft Muḥammadān and their mazār

The 4th *tadhkira* of the YMTT manuscript *The Legend of Haft Muḥammadān* is a work of poetry consisting of 21 pages from fol.80b to fol.90b. This *tadhkira* has two types of titles along with the title *The Legend of Haft Muḥammadān* in fol. 81a which shows the reason for the writing of this work, there is also the title *The Legend of the Chiltan*.

The content of this *tadhkira*, as the first title shows, is the *tadhkira* of Haft Muḥammadān, i.e. seven Muhammads. There is almost no information known from historical literature about the profile of these seven people, and even *Tārīkh-i Rashīdī*, the historical work of the 16th century writes about seven people buried in the mazār in Yārkand, but says nothing about what kind of people they were. This shows that either the author of *Tārīkh-i Rashīdī* Mīrzā Haydār didn't know anything about them, or there is the possibility that the legend mentioned in this *tadhkira* was completed after the 16th century when *Tārīkh-i Rashīdī* had already been completed.

As for the Haft Muḥammadān mazār, as far as it is recorded in the *Tārīkh-i Rashīdī*, as is shown above, certainly existed in Yārkand in the 16th century at the latest. Concerning this mazār there are references by Sawada Minoru and Rahilā Dawut, it is said to be situated in the Eastern part of the centre of the Islamic city of the modern Yārkand county, it is also called "the Chiltan mazār", i.e. "Mazār of 40 bodies", but the connection of the name with the legend is not confirmed, the building of the mazār was restored in the time of Mīrzā Abā Bekrī (15-16 century) and Ya'qūb Beg (19 century), in addition, there are references to this mazār in the works of Choqan Valikhanov, Mullā Mūsā Sayrāmī and so on¹⁵.

2.4.2. The contents of *tadhkira*

The contents of this *tadhkira* are largely divided into 2 parts, the first part describes the activities and death of the saint Haft Muḥammadān, the second part gives the story of discovering this mazār.

The first part (fol.80b-87a) consists of 7 sections divided by the following titles written in red ink as follows:

- (1) [Introduction: the prayer to Allāh and Prophet Muḥammad] (fol.80b-81a)
- (2) [the prayer to Allāh and Prophet Muḥammad] (fol.81a)
- (3) The reason for the writing of the verse of *The Legend of Haft Muḥammadān* (fol.81a-81b)

¹⁵ Sawada Minoru, *op.cit.* (1999), pp.64-65; Rahilā Dawut, *op.cit.*, pp.83-88.

(4) Coming of the birds (fol.81b-82b)

(5) The talk of those who came to visit the Prophet's grave with the *Chilten* (fol.82b-84a)

(6) Haft Muḥammadān prayer for Fāḥima Zahrā's anger and how it was heard (fol.84a-85a)

(7) Claiming forgiveness from Haft Muḥammadān and receiving grace (fol.85b-87a)

The first 2 sections consist of the eulogy and the prayer to God and the Prophet, in the 3rd section, as we have mentioned before, the reasons for writing this *tadhkira* and additional verses can be found, and the substantial contents of the *tadhkira* begin from the 5th section. It describes the arrival of the seven imāms to Yārkaṅd due to Prophet Muhammad's guidance and their death there.

The following second part (fol. 87a-90b) consists of the following 2 chapters:

(8) Shāh Ṭalīb receiving the Prophet's teaching and his arrival to the Yārkaṅd district (fol.87a-88a)

(9) Shāh Ṭalīb leaving the town due to Mīrzā Abā Bekrī's slander (fol.88a-90b)

Here the story of Shāh Ṭalīb is given, as he left to search for the grave of the seven men mentioned above and guided by Prophet Muhammad's miracle, but left Yārkaṅd after having confronted Mīrzā Abā Bekrī, and later Mīrzā Abā Bekrī reconstructed the grave of these saints in the land of Qaraqum in Yārkaṅd, established donation (*waqf*) and appointed supervisors of *shaykh* and *jarūbkesh* for mazārs.

2.4.3. Philological analysis— comparison with *Zāliliy diwani*

This *tadhkira* was written in poetic form, its meter consistently follows the *ramal* meter of Turkic poems, and from beginning to end the work consists of 266 couplets (*beyt*), 532 *misrā'*, and 10 sections as previously stated. The text was completed in 1230, the month of *rabī' al-awwal* (February-March, 1815)¹⁶. There is no clear record of the author of this *tadhkira*.

One of the most representative works of the 18th century, *Zālili diwani*, written by one of most representative poets, Muhemmed Siddiq Zālili, has been compiled and translated into modern language by a celebrated Uyghur writer Imin Tursun and is quite well known as a masterpiece of "Uyghur Classic Literature". This compiled work includes *The Legend of Khwāja Muḥammad Sharīf* as we noted above, and there is a poetic *tadhkira* under the title of *The Legend of the Chilten* as well. It has been noted later *tadhkira* describes the same saints as in the Haft Muḥammadān, but in spite of this similarity, there is admittedly a slight difference between the two¹⁷. These differences are as follows:

(1) The outline of both works is basically the same, but the text inserted in the *Zāliliy diwani* gets the distinctive title *The Legend of the Chilten* by the author. On the other hand, the text in the YMTT manuscript has two titles, as mentioned above, *The Legend of Haft Muḥammadān* and *The Legend of the Chilten*.

(2) The beginning of the *Zāliliy diwani tadhkira* directly states that the motive for writing this *tadhkira* is "the reason to write the verse of this book". On the other hand in the beginning of YMTT text, as was mentioned above, there is the eulogy and prayer to God and the Prophet, and the reason for writing it is given afterwards.

(3) Akhun Khoja, an influential person of Yārkaṅd during that period influenced the creation and writing of the *Zāliliy diwani*¹⁸. Meanwhile, it is recorded that a visionary dream guided the author to write the YMTT text¹⁹. Therefore, the reasons for writing each text are completely different.

(4) There is a time lapse of about 83 years between the writing of these two *tadhkiras*. *Zāliliy diwani* was written in 1147²⁰ and the YMTT text, as previously mentioned, was written in 1230.

The differences between two texts, as we noted above, consists of the volume of works, title, date of written and motive for writing. And now we can point out three possibilities on the relation between them; Firstly YMTT text might be rewritten from Zālili's work by somebody in later period. Secondly the description "the year 1230 anno Hegirae" on YMTT might not be a date of written but be a date of copy. And thirdly, the small differences between them might be made in the process of compilation work by Imin Tursun.

¹⁶ YMTT fol.90b

¹⁷ *Zāliliy diwani*, nāshrgā tayyarlighuchi Imin Tursun, Beyjing: Millatlar Nāshriyati, 1985, pp.456-457

¹⁸ *ibid.* p. 457

¹⁹ YMTT, fol.81b

²⁰ *Zāliliy diwani*, p. 476

2.5. The Legend of Sut Bībī

2.4.1. Sut Bībī and the mazār

The 5th and final *tadhkira* of the YMTT manuscript entitles *The Legend of Sut Bībī*. This work is comparatively short, consisting of nine pages from fol.90b to fol.94b.

About the saint Sut Bībī or woman named Umayyah from Uzkend, the big compilation work of several *tadhkiras Tadhkira-i Bughrā Khān* includes the description in its chapter(*faṣl*) 29²¹. According to the study by Julian Baldick which introduced *Tadhkira-i Bughrā Khān* as *Tārīkh-i Uwaysīyya*, and the detailed paper by Devin DeWeese in which he critically reviews Baldick's book, the profile and the story of this woman saint in *Tadhkira-i Bughrā Khān* and YMTT manuscript are identical. Hence it is convenient to think that both legendary works are dealing with same woman saint. Though it is still incontestable if this woman saint Umayyah is existed historically, but it is apparent that the naissance of this legend dates back to the 17th century at the latest.

Concerning the mazār of Sut Bībī, there are references by Sawada and Dawut, it is said to be situated in the North from the artificial hill namely *Nāwruz dōng*; north eastern part of the Islamic city of Yārkand, and women who pray for being bless with children or curing from disease, makes pilgrimage²².

2.5.2. Contents of the *tadhkira*

Sut Bībī(hercafter "the saint") was a descendant of the ruler of Uzkend Sulṭān Ilik al-Māḍī. She never say her prayers and knew nothing about the performing ablutions and teaching of Islam like other ordinary women(fol.91a). But by the couple of miracle guidances, the saint changed to extraordinary religious figure(91b). And by the Sulṭān Ilik al-Māḍī's guidance in her dream, the saint departs to the pilgrimage to Mecca. On the way, as she served *ḥalwā* which is exhaustless from the tray(*tabaq*) to her companies, the saint were given the name of "Bībī ḥalwā" (92a). After the pilgrimage to Mecca and Medina, the saint returned to her homeland Uzkend, and by the next omen she departed to Yārkand(92b). After the arrival at Yārkand the saint milked all animals coming to her, and donated them to the people once in a day. For this reason the saint came to be called Sut Bībī(Lady Milk). The saint died at the age of 94 in Yārkand(93a). Though in the process of burial service her body suddenly disappeared, but people built her tomb(without her body)(93b). Later man of Medina named Khaḍḍāf digged her grave at the cemetery under the command of Prophet Muḥammad, and then the corpse of the saint appeared in the sky, and descended to the grave.(94b)

2.5.3. Philological analysis— comparison with the Berlin manuscript

There is no description anything about the author and the date of written in this *tadhkira*. However, we can evaluate this *tadhkira* through comparison with other texts preserved in out of Xinjiang. Besides in our YMTT manuscript, as far as we know, there are two texts of *The Legend of Sut Bībī*: prov.6 of Lunds University Library(16 folios /32 pages) and Ms.orient.oct.1727 of the State Library of Berlin(8 folios/16 pages). Here we try comparing with the latter.

The Berlin manuscript was written(or copied) in Dhū al-hijja 27, 1252 anno Hegirae/the year of caw(*baqar*)²³, and differ from YMTT manuscript in the following points:

(1)Total volume of the Berlin manuscript is more than YMTT's. But besides the first part(pp.2-5: introductory

²¹ Baldick, Julian, *Imaginary Muslims: The Uwaysī sufis of Central Asia*. London-NewYork: I.B.Tarius, 1993, pp.191-192; DeWeeze, Devin, "The *Tadhkira-i Bughrā-khān* and the "Uwaysī" Sufis of Central Asia: Notes in Review of Imaginary Muslims" *Central Asiatic Journal*, 40/1(1996), p.99. Baldick mainly used ms.D112 of St.Petersburg branch of the Institute of Oriental Studies, Russian Academy of Science.

²² Sawada Minoru *op.cit.* (1999), 66-67; Rahilā Daut, *op.cit.*, pp.91-92.

²³ Ms.orient.oct.1727, p.15

contents and the genealogy of Sut Bīfī) of the Berlin manuscript which is not existing in the YMTT's, there is no big differences between them.

(2) It is clearly written on page 6 of the Berlin manuscript, this work is a quotation of the 29th chapter of *Tadhkira-i Bughrā Khān*. On the other hand YMTT manuscript are taking style of independent work, and employs many adequate Turkic words instead of Persian or Arabic vocabularies.

Viewed from two points noted above, it is possible to observe that YMTT manuscript is comparatively newer than Berlin's, and this text is possibly an arrangement of the 29th chapter of *Tadhkira-i Bughrā Khān* taking the style of independent work.

Ёркент мазор тазкиралари тўплами тўғрисида

АБЛИЗ ОРХУН, СУГАВАРА ЖУН

1. Қўлёзма китобнинг ўмумий аҳволи

Биз бу китобда таништирмоқчи бўлган қўлёзма беш тазкирадан ташкил топган тўплам бўлиб 2006-йили август ойида жамъият текшириш жараёнида Қашкардан сотиб олинган. Қўлёзмада китоб номи аниқ ёзилмаган бўлса да, баъзи тазкиралар Ёркентдаги мазорларга алоқадор бўлгани учун, вақтлик *Ёркент мазор тазкиралари тўплами* (қисқартириб: УМТТ) деб номладик. Қўйида бу китобнинг мазмунини филологик жиҳатдан таништирамыз ҳам таҳлил қиламыз.

Китоб қоттиқ кўн хрумда тошланган, китобнинг бош-охири тўлиқ, жудаям яхши сақланган. Китоб варагининг катталиги 19см×13см, текст юзининг катталиги 15см×8.5см. китоб Хўтан коғозига бошдан охир таълиқ дастихатида жудаям кўркам, тартибли кўчирилган бўлиб, ҳар саҳифага 13қурдан хат ёзилган¹. Асар номлари ва Мухим сўзлар кизил сиёҳда ёзиб қуйилган. Китоб жамъий 95варақ, 190саҳифадан иборат, китобнинг амалий мазмуни 26 дан бошланади. 2а бутунлай оқ қолдирилган. 1а аслида оқ қолдирилган бўлиб, кейин фойдаланувчилар томонидан китобга алоқадор қўйидагидай маълумотлар ёзиб қуйилган. Масалан: оқ қолдирилган 1а нинг бош томонига “Хўжа Муҳаммад Шариф пирнинг, сут биби подшоҳнинг, ҳафт Муҳаммадон подшоҳнинг, ҳазрати пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васалламнинг абу жаҳл била куштингирлик қилгонларининг зикрлари” деган сўзлар, ости томонига эса олти мисролик форсча шеър ёзиб қуйилган, орка юзининг бош томонига эса уч қур арабча оят, ости томонига китоб эгасига муносибатлик қўйидаги сўзлар ёзилган: “Мамат Ниёз Охуннинг турур, ҳар ким

---

¹ Хўтан коғози ҳақида қўйидаги мақола, асарларга қаранг: Абдукарим Раҳмон, Равайдулло Ҳамдулло, Шериф Хуштор, *Уйғур ўрф-одатлари*. Урурмчи Синцзян ёшлар-ўспиринлар нашриёти, 1996, pp. 67-68.; Сугавара Жун, “Тўрт кўча дўкмушидаги ёзув маданияти” Мачида Казухико, Куронва Такаши, Сугавара Жун(туз.) *Хитойдаги Араб ёзуви маданияти* Токио Чет тиллар университети Осиё -Африка тил маданияти тадқиқот институти, 2005-йил, 78-80 саҳифа [Японча]

ўқиб эшитса ёхши бўлур, улуг ҳазратларнинг руҳига дуо-такбир қилиб, рўҳидан маълад талаб қилса мушқули осон бўлур”.

26 дан бошлаб тазкираларнинг амалий мазмуни бошланади. Уларнинг тартиби қўйидагидай:

1. Тазкиран Хўжа Муҳаммад Шариф пир[26-30а]
2. Тазкиран ҳазрати имомон керёе разияллоху анху[306-546]
3. Ҳазрати пайғамбар саллаллоху алайҳи васалламнинг абу жаҳл билан куштингирлик қилгонларининг зикрлари [556-80а]
4. Тазкиран ҳафт Муҳаммадон[80а-906]
5. Тазкиран сут биби разияллоху анху[906-946]

Китобда бу тазкираларнинг муаллифи ва мазкур тўпламни тузувчи ёки кўчирувчи ҳақида ҳеч қандай маълумот берилмаган. Шунанга бўлса да биз тўпламга киритилган тазкираларнинг илгари айрим кишилар томонидан ёзилиб, сўнги мазгилларда номаълум кишилар томонидан тўплам қилинганини жазм қила оламиз. айтгани, тўпламга киритилган тазкираларнинг тили, баён қилиниш услуби ва савиясида анча фарқлар мавжуд. Қўйида айтганимиздай, бу тазкираларнинг бошқоа да бир неча нусхалари четъал кутубхоналарида айрим китоб ёки бошқа асарлар билан бирга тўплам қилинган ҳолда сақланмоқда.

Бу ерда бу тазкираларнинг бир китобга жамланиш савабини филологик жиҳатдан тадқиқ қилиш ҳар ҳолда аҳамиятлик иш ҳисобланса керак.

2. Қўлёзманинг мазмуни

2.1. Тазкирани Хўжа Муҳаммад Шариф Пир

2.1.1. Хўжа Муҳаммад Шариф ва унинг мазори

Бу асар Ёрқент Саидия хонлигининг иккинчи авлод Султони Абдурашидхонга устоз бўлган Хўжа Муҳаммад отлик кишининг тазкирасидир. бошқа тарихий асарларда бу кишининг ҳаётига оид маълумотлар жуда кам бўлиб, Шох Махмуд Чуроснинг асарида унинг Абдурашидхон даврида Ёрқентда дин тарқатиш фаолияти билан машғул бўлгани, Абдурашидхон Қозок-Қирғизларга қўшин тортганида, унинг Абдурашидхонни Султон Сотук бугрохон мазорига бошлаб бориб мазорни зиёрат қилдиргани, шунингдай мазордан гойивона бишорат олиб қўшин тортишга изн бергани, муриди Муҳаммад вали сўфининг ҳам Абдукарим хонга устоз бўлгани ҳақида хабарлар бор². Аммо Хўжа Муҳаммад Шарифнинг шахсий ҳаётига оид маълумотлар йўқнинг ўрнида бўлгани учун бу тазкирадаги маълумотларни маълум тарихий материаллик қимматига эга деб қарашка бўлади.

Хўжа Муҳаммад Шарифнинг мазори ҳозирги Ёрқент шаҳрининг шимолидаги гулбоғ кишлоғи ҳазрати пир қантида жойлашган. Мазор қурулуши китоб титўлида кўрсатганимиздай ҳали ҳам яхши

² Акимушкин, О.Ф., *Шах-Махмуд ибн Мирза Фазил Чурас. Хроника. Критический текст, перевод, комментарии, исследование и указатели О.Ф. Акимушкина.* Москва, 1976, f.47b, f.48b.; Савада Минору. “Хўжа Исхоннинг диний фаолияти ва Ёрқент билан бўлган муносабатлар ҳақида” *Гарбий жанубий Осиё Тадқиқоти*, 27-сар (1987), 68-саҳифа.

сақланмоқда. Бу иморат хўжо Муҳаммад Шариф 1565-йили вафот бўлганидан сўнг бино қилинган. 1807-йили Ёрқент ҳокимбағи юнус томонидан қойта қириқтириб таъмир қилинган³.

2.1.2. Тазкиранинг мазмуни

Тазкира мазмуни Муҳаммад шеърининг тугилган жойи сойром (ўрто Осиёнинг сир дарё қирғоғидаги шаҳар)дан бошланиб, Самарқанд, Қашқар, машад (ортуш, ҳаж сафари, Макка, мадина, довур, қорғилиқ, Ёрқент сингари манзиллари босиб ўтиш жараёнида юз берган турли қароматлар баён қилинган. Бу тазкира қўйидагидай етти бобдан ташкил топган.

Биринчи боб: Муҳаммад Шарифнинг болалик даври ва авлиёлик мақомига кўтарилиши (26-7а)

Муҳаммад Шариф аслида Сойромлик киши бўлиб, етти ёшида отасидан 10 ёшида онасидан айрилиб етим қолади. Валийларнинг гойибона йўл кўрсатиши билан Самарқанддаги мирзо Улугбек мадрасасига бориб унда 30 йил илм таҳсил кўради. Шу борада у Хўжа Масъуд отлик савдогарнинг аёлининг кўп ёрдамига эришади.

Иккинчи боб: Сотук Бугроҳон билан Аҳмад Яссавийнинг бишорат бериши (7а-10б)

Қулардан бир кун Хўжа Муҳаммаднинг тушига Султон Сотук Бугроҳон била аҳмад ясави кирип, Қашқар заминига боришқа давад қилади. Муҳаммад Шариф мана ўша икки зоднинг бишорати билан Самарқанддан отланиб аввал Қашқарга у ердан машаҳдадаги сутук бугроҳон мазорига боради.

Учинчи боб: Макка зиёрати (10б-18б)

Хўжа Муҳаммад Шариф яна Сотук бугроҳоннинг бишорати билан маккага ҳаж товобга боради. сафар устида улуг авлиёлорнинг мададида қароматлар кўрсатиб, ҳажга кетаётган нурғун кишини хатардан қутқориб қолади. мана шундан бошлаб унинг авлиёлик шон-шухрати ўзидан илгари Арабистонга кетиб қолади.

Тўртинчи боб: Маккадан қайтиш (18б-21а)

Муҳаммад Шариф ҳаж тавоб фаолиятини тугатиб, Қашқарга қайтиш сафарида Ҳиндистондан ўтиб, Қонжут йўли орқали Довур деган жойга келганида бир тасодиф воқеа туфайли Султон Абдурашидхон билан учрашиб қолади.

Бешинчи боб: Абдурашидхоннинг Хўжа Муҳаммад Шарифни Ёрқентга таклиф этгани (21а-22б)

Хўжа Муҳаммад Шарифнинг қароматларига қойил бўлган Абдурашидхон Муҳаммад Шариф пирга мурид бўлади ва борча раиятни ҳам унга мурид бўлишга ёрлик қилади. Хўжа Муҳаммад Шариф Абдурашидхон билан билла қорғилиқга бориб масҷид солиш борасида яна бир гойибона бишорат билан бир буддистнинг қабрасини қовлаб, бир куб олтун ва бир чўюн будни топади. Олтунни сотиб юбориб унинг фулини янги барпо этилган хоникоҳ ва ўзи солдирган Хўжа Муҳаммад Хўрмузи мазорига вақф қилади.

³ Роҳила Довут, *Ўйғур Мазорлари*. Урумчи: Синцзян халқ нашриёти, 2001, pp.80-82. Савада Минору, "Торим водийси атрофидаги Ислам харобаларини текшириш докладн-" *Тезухаяма Гакуин университети инсоният маданияти Факултети йиллик тадқиқот журнали*, 1-номер (1999), 65-66-саҳифа.

Олтибчи боб: Хўжа Муҳаммад Шарифнинг Сотук бугроҳон мазорига шайхлик қилгани(226-256)
Хўжа Муҳаммад Шариф Абдурашидхоннинг изни билан Ортушдаги Сотук бугроҳон мазорига бориб, шу ерда мазорга шайхлик қилиб етти йил туриб қолади. Бу жараёнда Қашқарнинг Турк, Тожиқлардан бўлган катта-кичик фуқаролари Хўжа Муҳаммад Шарифга қўл бериб мурид бўлади. Абдурашидхон ҳам Сотук бугроҳон мазорига йилда икки-уч мартаба келиб-кегиб туради. Абдурашидхоннинг Қашқарда туришлик ўгли Абдуллатиф Султон Қашқарга бож-хирож топиширишга бўюнгошлик қилган қоратегида туришлик Қирғизларни бўйсиндириш урушида Қирғизлар томонидан Улдириллади. Абдурашидхон бу қисосни олиш учун иссиққўлгача қўшни тортиб бориб Қирғизлар билан 20 кун жанг қилади. Ҳамда Қирғизларни мағлуб қилиб Ёрқентга қайтишида Муҳаммад Шарифни ҳам бирга олиб кетади. Муҳаммад Шариф Ёрқентга қайтганидан сўнг мишордаги қўналгусига тушади. У бу ерда яна 10 неча йил яшаб бирмунча улуг зодларнинг қабрларини кашф этиб уларга мазор турғизади. Қорғалиқга бориб қасаба, хоникохларни бунёд этади.

Еттинчи боб: Хўжа Муҳаммаднинг ахирги ўмири (256-30а)

Хўжа Муҳаммад Шариф 95 йил ўмр кўриб ҳижри 963-йили Ёрқентда оламдан ўтади. Жасади ўзи яшаган мишор яқосига дафн қилинади. Шогирди Муҳаммад вали сўфи унинг ўрнига пирликка таъйин этилади. Муҳаммад Шарифнинг вафотидан икки йил сўнг Абдурашидхон вафот бўлади.

2.1.3. Филологик анализ

Япон олими Хамада Масами афанди 2006-йили дунёнинг ҳар ерларида сақланыётган *Тазкирани мавлоно аршидин вали, Тазкиратул эриод, Тазкирани Бугроҳон(бир боб.) Тазкирани Хўжа Муҳаммад Шариф* пир дан иборат тўрт хил тазкирани янада бошқа қўлёзмалар билан ичичика солиштириш асосида асли матин, таржима, тадқиқотлар билан биргаликда *Шарқий Туркистондан топилган Чоғотойча қўлёзмалар* деган номда катта илмий асарни рўёбга чиқарди. Олим китобида Хўжа Муҳаммад Шариф пир тазкирасининг Франция фанлар академиясида сақланаётган ms.3355-3 номерли, Швециянинг Лунд университети кутубхонасида сақланаётган пров.327, пров.73, пров.414 номерли қўлёзмалар ҳамда Россия фанлар академияси шарқшунаслик тадқиқот ўрнининг Санкт-Петербург филиалида сақланаётган С582, А237 номерли олти хил нусхани солиштириш орқали буларнинг ичидан энг тўла деб қаралган пров.73 ни танлаб олган⁴.

Хамада афанди яна Имин Турсун нашрга ҳозирлаган Муҳаммад Сидиқ Залилий назмийлаштириб қайта ишлаган *Тазкирани Хўжа Муҳаммад Шариф пир* ни ҳам юқоридаги олти хил нусхага солиштириб чиқган. Залилийнинг назмий нусхасидан бошқа насрий нусхаларнинг ҳечқайсида бу тазкираниннг ёзилган вақти қайд қилинмаган. Залилий эса бу асарни аслидаги мавжуд насрий нусхадан ҳижри 1157-йили яни Муҳаммад Шарифнинг вафотидан 194 йил кейин назмий шаклда қайта ишлаб чиқган экан. Бунингдан биз ҳозир кенг тарқалиб юрган насрий нусханинг аниқ ёзилган даврини бекита олмасак да лекин унинг 1157-йилдан илгари ёзилганига ҳўкм қила оламиз.

Қўлимиздаги УМТТ ни Хўжа Муҳаммад Шариф пирга аид 8-қўлёзма деб аташ мумкин. Биз бу ерда фақат Хамада афанди тўла деб ҳисоблаган пров.73 номерли қўлёзма билан қўлимиздаги нусха ўртасидаги фарқни кўрсатиб ўтаемиз.

---

⁴ Хамада Масами, *Шарқий Туркистондан топилган Чоғотойча тазкиналар ҳақида тадқиқот*, Киото: Киото университети Адабиёт институти, 2006-йил, 169+302 саҳифа.

Ҳамада афанди ўзининг бу асар ҳақидаги таништиришида айтганидай, бу нусханинг мазмуни ҳам бошқа нусхалар мазмуни билан бир хил бўлсада ишлатилган сўз-ибораларда анча фарқлар мавжуд. Мисалан: биз таништирилган бу ҲМТТ даги анчагина Арабча-Форсча сўзлар ўрнида пров.73 номерли нусхада янгилик, тушинарли туркийча сўзлар ишлатилган. Ҳатта ўхшаш мазмундаги бир шеър икки қўлёзмада икки хил тилда берилган. ҲМТТ 146 саҳифадаги 36 мисроли *мақсудҳайи эй худо, маъбудҳойи эй худо* деб бошланган форсча муножотнинг ўрнида пров.73 номерли нусхада *мақсуд сен-сен эй худо, маъбуд сен-сен эй худо* деб унинг удул туркийча таржимаси берилган. Бирок, узун-қискалигида фарқ бор: форсчаси 36 мисра, туркийчаси 32 мисра.

Яна ҲМТТ да баъзи сўзлар тушиб қолгандан ташқари ҳатто баъзи шеърларда бутунлай ташлаб юборилган. Масалан: пров.73 нинг 109а саҳифасидаги олти мисрали форсча шеър ҲМТТ да бутунлай йўқ. Яна шу пров.73 нинг 109б саҳифасидаги 26 мисрали форсча шеър ҲМТТ да фақат саккиз мисра. Юқоридагилардан ташқари, пров.73 билан ҲМТТ ўртасидаги энг катта фарқ шуки, пров.73 айрим-айрим етти бабга айрилган, ҲМТТ бўлса ҳечқандай бабга айрилмаган⁵.

Ўша нуқталардан пров.73 номерли нусхани нисбатан тўлиқ нусха деб айтишқа бўлса да, бироқ бу нусхада ҲМТТ да бор айрим сўз ва жумлалар тушиб қолган аҳволлар мавжуд, имлосида ҳам анча нуқсанлар бор. Бирок, бу фарқлар ҳар икки қўлёзманинг мазмунига таъсир етказмайди. Мазмунида илгарик даярга мансуб қўлёзма деб қараймиз.

2.2. Тазкираи Имомони Керия

2.2.1. Имомлар билан Кериянинг муносабати

ҲМТТ га киритилган иккинчи тазкиранинг муаллиф (ёки қотиб) томонидан берилган номи *Тазкираи имомон керия разияллаҳу анҳу* бўлиб, 306 дан бошланиб 546 да охирлашади, жамъий 49 саҳифа.

Энг олди билан китобдаги имомон(имомлар) билан кериянинг қандай муносабатда бўлиши бизнинг диққат этиборимизни тортади. Тазкира мазмунига қараганда, имомлар деб: имоми Носириддин, имоми Қавомиддин, имоми Заҳириддин, имоми Муиниддин дан иборат тўрт киши кўзда тутилади. Тазкирада асосан бу тўрт имомнинг Қашқар, Ёрқент, Хўтанларда қилган диний урушлари, фаолиятларига доир афсоналар ҳикоя қилинади. Юқориги тўрт имомнинг мазори деб қаралган жой ҳозирги Керия тумани яқинидаги Чиро туманининг Бўстон қишлоғига тўғри келади⁶. Шу сабабдан бу асарга *Тазкираи имомони керия* деб ат қўйилган бўлса керак.

2.2.2. Тазкиранинг мазмуни

Асарда юқорида номи зикр қилинган тўрт имомнинг Юсуф Қодирхон гозини Қашқарга Исломо очишга юборгани, унинг кетидан тўрт имомнинг ҳам мовароуннаҳрдан отланиб Қашқар, Ёрқент, Хўтанларга Исломо очиш учун борганига доир воқиялар баён қилинади. Асарнинг ҳечқандай жойида воқияларнинг

⁵ Бу моқоламизда асосан пров.73нинг боб қурулмасини асос қилиб етти бобқа айридик

⁶ Роҳила Довут, Уша асар, 155-156 саҳифа; *Хитой Ислам қомуси*, Чэнду: Сичуан лугат Нашриети, 1994-йил, 524-саҳифа.

йил даври кўрсатилмаган. Вокиаларнинг ҳаммаси афсоналар билан чирмалган. Тазкираларда мунака афсонави туси кўюк гозот мазмунларининг кўплаб учрашиши ўз давридаги Қароқоғонлар хошиги билан Хўтан буддистлари ўртасида юз берган диний урушларнинг кейинги кишилар онгидаги инқослари бўлса керак.

Бу асарнинг мазмуни қўйидагидай тўққуз қисмдан ташкил топган.

- (1) Кириш ва имоми Носирнинг насаби(306-31а)
- (2) Мадонда Юсуф Қодирхоннинг тўрт имомдан Қашқар заминга Ислоом очиш учун қўшни тортиш хақида ижозат сўрагани(31а-32б)
- (3) Тўрт имомнинг Юсуф Қодирхоннинг илтимасига кўра урушга борувчи лашкарларни йиғгани (23а-34а)
- (4) Тўрт имомнинг Юсуф Қодирхоннинг илтимасига кўра Ўш, Қошон, Хоразм, Багдадлардан лашкарларни йиғгани ва Қашқар, Ёрқентларга Ислоом очилгани(34а-40а)
- (5) Ислоом лашкарларининг Мочин(Хўтан)га ҳужум қилгани, илгари борган имоми Шокир подшонинг шаҳид бўлгани, Мочин кофирлари ўртасида бўлган кенгаш(фол. 40а-42а)
- (6) Мочин шаҳри кофирлари билан бўлган тўрт йиллик уруш, Ислоом қўшинининг айниқса Султон шох Қосим Ўшининг қаҳрамонлик кўрсатгани, оқибатда Мочинда Ислоом очилгани(42а-47а)
- (7) Гозотнинг давом етгани, бу жараёнда имоми Маҳдининг кўрсатқан қараматлари ҳамда имоми Жаъфири тайрон мазорининг кашф етилиши(47а-47б)
- (8) Гозотнинг давом етгани, кофирларни қувиб юкатиш борасида Султон шох Қосим Ўшининг шаҳид бўлгани ҳамда шундан сўнг руй берган вокиалар(47б-51а)
- (9) Кофирларни қувиб жанг қилган Султан шайх Жалолодин Багдадининг шаҳид бўлгани, кофирларни қувиб зарба бераётган имомларнинг ҳам пистирмага учраб тарих ҳижри 390-йили зулҳажжа ойининг 10-куни(милادي 1000-йили 11-ойнинг 11-куни) ҳалок бўлгани(51а-54б)

2.2.3. Тазкиранинг хошлиги

(1) Бу тазкиранинг кириш қисмидаги насабдан билиш мумкин бўлган хошлик

Биринчи қисим (фол.306-31а) да қайд қилинган имомларнинг насаби ўзга имомларнинг насабини тадқиқ етишда ҳам маълум аҳамиёт касб этса керак. Бу ерда кўрсатишга бўладиган насаб қўйидагидай:

1. Ҳусайин
  2. Зайнул Обидин
  3. Муҳаммад Боқир
  4. Жаъфири Содик
  5. Али Мусо Ризо
  6. Мусо Козим
  7. Тақи
  8. Нақи
  9. Аскарин
  10. Қосим
  11. Афтах
  12. Муиниддин
- (+Заҳириддин, Қавомидин, Носириддин)

Имоми Муниддинга туташадиган бу исимларнинг кўпчилиги 12 имом(исно осорийя) нинг исимлари экани аниқ⁷. Биринчи киши хусайиндан тўккузинчи киши аскаригача(гарча, Али Мусо Ризо билан Мусо Козимнинг ўрни алмашиб қолган бўлса да) бўлган исимлар 12 имомнинг учинчисидан 11-сигача бўлган имомларнинг исимларидир. Жанубий Синцзян айниқса Хўтан вилаётида имомларни улуглашдай шна элементлари ёки Ироний элементлар алчадан давом қилиб келаётгани учун бу насабнома ҳам Уйгурлардаги этикоднинг Ироний характерга эга эканини аниқ кўрсатади⁸.

(2)Имомлар ва уларнинг мазорлари

Юқорида кўрсатилган насаб тўрт имомга доир афсона ва мазорнинг маданият ҳослигини аниқлашда фондали маълумот бўлса да, бу ерда янада бир қизиқарли ҳақиқат бор. Мушу силсила ичидаги ва тазкирада зикр қилинган имомларнинг деб тушинилаётган мазорлар жанубий Синцзян айниқса Хўтан вилаётида ҳали ҳам бир неча ўрнида мавжуд. Юқорида таништирилган 12 имомнинг 4-сидан 12-сигача бўлган тўккуз имомнинг мазорининг Хўтанда борлиги ҳақида маълумат бор⁹. Бу асосан тўрт имомнинг тазкираси бўлса да гозот жараёнида номи зикр этилган Юсуф Қодирхон бошлиқ бошқа кишилар да жанубий Синцзян айниқса Хўтан вилаётида жойлашган мазорлар билан муносабатлик. Масалан: Юсуф Қодирхон Қарохонийлар хонлигининг машҳур хонларидан бўлиб, мазорининг Қашкарда экани ҳақида маълумот бор¹⁰. Мочин шаҳрига илгари бориб шаҳид бўлган имоми Шоқирнинг мазори Хўтан вилоёти қороқош туманида Қумробот подшоҳим ёки қабтар мазор деган ном билан машҳур¹¹. яна уруш жараёнида қашф этилган имоми Жаъфири Тайрон мазори Керия туманида бўлиб, ҳозирги кунда ҳам обод мазор ҳисобланади.

Қисқаси, бу тазкира тўрт имомнинг мазоридан бошқа яна бир неча улугнинг ётган мазорлари, уларнинг шаҳид бўлиш, дафн қилинишигача бўлган кўпгина маълумотларни қамраган асар бўлгани учун уни бир афсонавий шахсни таништаридиган оддий тазкирага қараганда муҳим материаллик қимматига эга деб қарашқа ҳақликмиз.

2.3. Ҳазрати Пайгамбарнинг Абу Жаҳл била қуштингирлик қилганларининг зикрлари

2.3.1.Тазкиранинг номи ва ўмумий аҳволи

Тўпламга киритилган 3-асар “аммо ровиёни ахбор ва ноқилони осор ондоғ ривоят қилурларким” деб бошланган номсиз асар бўлгани учун, биз китобнинг 1а саҳифасига қўшимча қилинган номни(гарча абу жаҳл ҳақидаги мазмун бутун асарнинг фақат учдан бирини ташкил қилса да) вақтлик асар номи қилдик. Бу асар 55б дан бошланиб 80а да охиридади, жамий 50саҳифа. Асарнинг муаллифи, ёзилган ёки кўчирилган вақти ҳақида маълумот йўқ.

⁷ Ун икки имом ҳақида, *Е.Ж.Бриллинг тунжи Ислам қамуси 3-том*, 563-564 саҳифаларга қаранг.

⁸ Бу ердаги Ироний элементлар ҳақида, Сагучи Тору, *18-19 асир Синцзян жамъият тарихи тадқиқоти*. Токио: Йошикава-Кобункан, 1963, 549-551 саҳифаларга қаранг.

⁹ Савада Минору, “Таклимоқоннинг жанубий четдаги муқаддас қабрлар” *Тезукайма Гакуин Университети инсоният маданияти Факултети йиллик тадқиқот журнали*, 2-номер(2000), 170-саҳифа.

¹⁰ Роҳила Довут, уша асар 30-31 саҳифа.

¹¹ Роҳила Довут, уша асар 142-143 саҳифа.

2.3.2. Тазкиранинг мазмуни ва хослиги

Асар мазмуни икки бўлимга айрилган бўлиб, биринчи бўлим(фол.,556-60а) да абу жаҳл билан Муҳаммад пайгамбар ўртасидаги куштингирлик воқиялари, иккинчи бўлимда Муҳаммад пайгамбарнинг атрофидаги мусулмон бўлмаган қабила ва халқларга ислом динини тарқатганига онд воқиалар ҳикое қилинади. Асар воқиялиги бутунлай арабистон, Африка ва подшоҳ Завқумнинг давлати(ўрни номаълум) билан чакланади. Синциян ва Синцияндаги мазорларга муносабатлик хабарлар йўқ.

Асарга гарча кейингилар томонидан китобнинг 1а саҳифасида кўрсатилганидай “ҳазрати Муҳаммад пайгамбар саллаллоҳу алайҳи васалламнинг абу жаҳл била куштингирлик қилгонларининг зикрлари” деб ном берилган бўлса да, Муҳаммаднинг абу жаҳл била куштингирлик қилганига анд мазмунлар асарнинг фақат учдан бирини ташкил этади. Иккинчи бўлими бутунлай ҳазрати Алининг Ҳабашистон ва подшоҳ Завқумни Исломга киритиш жарёнида кўрсатган ажойиб-ғаройиб қахрамонликларига бағишланган. Асарда унинг сиймоси жуда ёккол акс эттирилган бўлиб, бу мазмунлар асарнинг учдан икки қисмини ташкил этади.

Шунга кўра, бу асар Алини химая этувчи Шиа мусулмонлари орасида борликга келган бўлса керак. Бу тазкира ҳам юқорида таништирилган тўрт имомга анд тазкира сингари Уйгурлардаги Исломда Шиа мазҳабидаги Ироний элементларнинг борлигини ёккал кўрсатади.

2.4. Тазкираи Ҳафт Муҳаммадон

2.4.1. Ҳафт Муҳаммадон ва уларнинг мазорлари

ҲМТТ тўпламига киритилган 4-тазкира ўша номда аталувчи тазкира бўлиб, 806 дан 906 гача бўлган 21 саҳифалик қисқа назмий тазкирадир. Бу тазкирага муаллиф томонидан икки хил ном берилган. Саҳифа 81а даги асарнинг ёзилиш ва номланиш сабаби бўлган учинчи мавзу “сабаби назм тазкираи ҳафт Муҳаммадан қаддасаллаҳу таала асрараҳум” да асар номининг *тазкираи ҳафт Муҳаммадан* экани ачикдан ачик кўрсатилган бўлса да ўша мавзунинг энг ахиргига яна “баис ўл бўлди манга ай аҳл базм, айладим тазкираи чахлтанни назм” деган қурлар ёзилган.

Тазкирада номи зикр қилинган ҳафт Муҳаммадан яни етти Муҳаммад ҳақида 16-асирда ёзилган тарихий асар *Тарихий рашиди* да Ёрқентда жойлашган мазорда ҳафт Муҳаммаданнинг ётгани ҳақида маълумат берилган бўлса да, лекин бу етти шахснинг ким экани кўрсатилмаган¹². Демак, 16-асирнинг ўзидаёқ бу шахслар ҳақидаги маълумотлар кишиларнинг хотирасидан кўтарилган. Шунга кўра, Мирзо Ҳайдар бу тазкира мазмуни билан учрашмаган. Шунга қараганда бу афсона 16-асирдан кейин ўртага чиқган афсона бўлса керак.

Тарихи рашиди маълумотларини асос қилганда ҳафт Муҳаммадон мазорининг 16-асирнинг ўзидаёқ Ёрқентда мавжуд бўлгани аниқ. Яна Савада Минору, Роҳила Довуд қатарлилар бу мазорнинг ҳозир Ёрқент тумани марказининг шарқи томонига жойлашгани, қилган мазор деб аталса да бу исимнинг тазкира мазмунига зид экани, мазорнинг мирза Абобакри (15-,16-асир) даврида тамир қилингани,

¹² *Хитой Ислам қамуси*, 442саҳифа, Elias,N. and E.D.Ross, *A History of the Moghuls of Central Asia*. New York, 1970, p.299 Яна Мулло Мусо Сайромий ҳам ўзининг *Тарихи Ҳамиди* деган асарида бу мазорни таништирган бўлса да етти муҳаммаднинг ким экани ҳақида маълумот берилмаган.Мулло Мусо Сайромий, *Тарихи Ҳамиди* нашрга тайёрлашчи Анвар Байтур, Пекин миллатлар нашриёти, 1986, 641 саҳифа.

Ёқуббеғ даври(19-асир)да қайта ремонт қилингани ҳамда бу мазор ҳақида Чўқан Валихонов ва Мулла Муса Сайромийларнинг асарларида маълумат берилганини ёзилади¹³.

2.4.2. Тазкиранинг мазмуни

Мазкур тазкира вақолиги икки бўлимга айрилган бўлиб, биринчи бўлимда ҳафт Муҳаммаднинг фаолиётлари ҳамда уларнинг шаҳид бўлгани баён қилинади.

Биринчи бўлим(806-87а) етти мавзудан ташкил топган. Мавзулар қизил сиёҳда ёзилган.

(1)Кириш: оллоҳ ва пайгамбарга ўқилган ҳамд санолар(806-81а)

(2)Кириш: оллоҳ ва пайгамбарга ўқилган ҳамд санолар(81а)

(3)Ҳафт Муҳаммадон тазкираси нинг ёзилиш сабаби(81а-81б)

(4)Қуш келиб қўнгани(81б-82б)

(5)Пайгамбарнинг гунбази давворга чиқгани, чеҳраларнинг суҳбатини тамошшо қилгани(82б-84а)

(6)Ҳафт Муҳаммадон ҳазрати Фотимаи Зухранинг ранжларига дуо қилиб ижобат бўлганининг баёни(84а-85а)

(7) Ҳафт Муҳаммадондан руҳсат талаб ёнганлари ва бишорат топгани(85б-87а)

Демак, тазкиранинг амалий мазмуни бешинчи мавзудан бошланади. қолган бабларда етти имомнинг Муҳаммад пайгамбарнинг гойивона бишорати билан Ёрқентга сафар қилгани ва шу ерда вафот этгани ҳикоя қилинади.

Иккинчи бўлим(87а-90б) қўйидагидай икки бабдан ташкил тўпган:

(8)Шаҳ Талиб Сарамастнинг ҳазрати расул худодан бишорат топиб Ёрқент вилаятига келганларининг баёни(87а-88а)

(9)Шаҳ Талиб Сарамастнинг мирза Абобакри томонидан туҳматга учраб шаҳардан қувиб чиқарилгани(88а-90б)

Иккинчи бўлимда Шаҳ Талиб Сарамаст отлик кишининг пайгамбарнинг бишорати билан Ёрқентга кетган етти имомнинг жасадларининг қабрсииз, нишансииз қолгани, шунга уларнинг жасадларини топиб уларга қабр боғлашга жўнатилгани ҳикоя қилинади. Шаҳ талиб Сарамаст Ёрқентга келиб етти имомнинг ётган жойини топган бўлса да айни даврдаги Ёрқент ҳўқмдари мирза Абобакри томонидан қувиб юборилади. Сўнгида ўз қилмишига фушойман еган мирза Абобакри Ёрқентнинг Қорақум мавзаида ҳафт имомнинг мазорини боғлаб, мазор учун вақф ер, шайх, жорубкашлар таъйин қилади.

2.4.3. Филологик анализ-Залилий дивони билан салиштириш

Асар бош-оёқ Уйгур шеърини рамал баҳрининг рамали мусаддаси мақсур вазнида ёзилган бўлиб, хотимасида асарнинг жамий 266 байт, 532 мисродон ташкил топгани қайд етилган. Тазкира юқорида айтганимиздай 10 мавзуга бўлинган. Асар ҳижри 1230-йили раббиял аввал ойи(1815-йили 2/3-ой) да тамом бўлган. Қўлёзма ҲМТТ да асар ёки қотибга муносабатлик ҳечқандай маълумот йўқ.

17-асирнинг охирида яшаган Ёрқентлик атоқли шаир Муҳаммад Сидик Залилийнинг *Залилий дивани* номли асари бор бўлиб, Уйгур классик адабиётидаги вақил характерли асарлардан ҳисобланади¹⁴. Бу ҳақда юқорида *Тазкирани Хўжа Муҳаммад Шариф* нинг Залилий томонидан қайта

¹³ *Хитой Ислам қамуси*, 442саҳифа; Савада Минору, ўша асар, 64-65саҳифа; Роҳила Довут, ўша асар, 83-88 саҳифа.

¹⁴ *Залилий Дивони*, нашрга тийёрлашчи Имин Турсун, 1985-йил, Пекин миллатлар нашриёти, 456-, 457-саҳифалар ўша асар, 457-саҳифа

нишланган назмий нусхасининг ҳам бор эканини қайд қилиб ўтган эдик. Бундан ташқари *Залилий дивони* даги *Тазкираи чеҳртан* номлик асар ҳам бизнинг диққатимизни тортади. Асардаги чеҳртан тоқорида айтганимиздай ҳафт Муҳаммадон мазорининг яна бир аталishi бўлиб, бу назмий асарнинг мазмуни, вазни, сўз-иборалар ҳам қўлимиздаги ҲМТТ билан асосан ўхшаш. Албатта, бизда *Залилий дивони* нинг асли нусхасини тадқиқ қилиш имканияти бўлмагач, бу икки асар ҳақида кескин фикир қилишга ожизлик қиламиз. Бирок, иккала нусха ўртасида қўйидагидай алоҳида фарқлар мавжуд.

(1) Ҳар икки асарнинг мазмуни ўхшаш бўлса да *Залилий дивони* га киритилган асарга муаллиф томонидан жуда аниқ қилиб *Тазкираи чеҳртан* деб ном берилган. ҲМТТ даги асарга *Тазкираи ҳафт Муҳаммадон* ва *Тазкираи чеҳртан* деб икки хил ном берилган.

(2) *Залилий дивони* даги тазкира бивасита асарнинг ёзилиш сабаби ҳақидаги *сабаби назми китоб* деган мавзудан бошланган. ҲМТТ да эса асарнинг ёзилиш сабаби 3-маву қилинган. Унинг олдида кириш, оллоҳга, Муҳаммад пайгамбарга ҳамд-сано ўқилган икки мавзу бор.

(3) *Залилий дивони* даги *Тазкираи чеҳртан* айни даврдаги Ёрқент хўқмдори Охун Хўжанинг ташаббуси билан ёзилган¹⁵. ҲМТТ даги *Тазкираи ҳафт Муҳаммадон* эса авторнинг тушида аён бўлган номаълум бир ориф кишининг ташаббуси билан ёзилган¹⁶. Демак, ҳар икки асарнинг ёзилиш сабаби бошқа, бошқа. Бирок, ҳар икки асарнинг ёзилиш сабаби ҳақидаги мавзунинг фақатгина *баис ўл бўлди менга ай аҳл базм, айлади м тазкираи чеҳртанни назм* деган икки мисраси ўппа ўхшаш.

(4) Ҳар икки асарнинг ёзилган вақтида 83 йил фарқ бор. *Тазкираи чеҳртан* ҳижри 1147-ёзилган бўлса¹⁷, *Тазкираи ҳафт Муҳаммадон* ҳижри 1230-йили ёзилган.

(5) Ҳар икки назмий тазкира ўхшаш рамал баҳрининг мусаддаси максур ваъзида ёзилган. *Залилий дивони* даги тазкира ҳам муаллиф айтгандай *жамъи олтиши олти байту икки юз* бўлса да амалий сони 233 байт.

Ўмуман, икки тазкира ўртасидаги фарқ асарнинг ҳажми, номи, ёзилган вақти ва ёзилиш сабаби ўртасидаги фарқдир ҳалос. Шунинг учун бу икки асар ҳақида қўйидагидай икки хил эҳтимолликни ўртага қўйиш мумкин. (1) *Залилий*нинг назмий тазкирасини кейинги мазгилларда бировлар ўз номига қилиб олган бўлса керак. (2) ҲМТТ нинг хотимасига ёзилган йилнома асарнинг ёзилган вақти эмас балки котибнинг асарни кўчирган вақти бўлса керак.

---

¹⁵ Ўша асар, 457-саҳифа

¹⁶ ҲМТТ, 81-саҳифа

Ногоҳон бир орифи ниғу сирит.
Ранги рухсори жўта осор биҳишт.
Илтимоси айладики м начча ёр.
Назм қил бу насри ай устод қор.
Баҳр ботиндин сочиб дурри гавҳар.
Олами зоҳирда қилгил жилвагар.
Гар сўзунда бўлсо бир нуқсон айб.
Афу қилгойлар сени мардон гайб.

¹⁷ *Залилий Дивони* 476-саҳифа.

Онлогил торихи ай жону дил.
Минг юз йил эрди-ю, қирқ етти йил.

юқорида кўрсатганимиздай ҳар икки асарнинг байт санига кўра Имин турсун нашрга ҳозирлаган нусха 233 байт бўлиб, 33байт(66 мисра) кам экани ниҳайтда очик. ҲМТТ бўлса унингдан сал ортик бўлиб, 249байт, авторнинг айтганидан 17байт кам.

Хуллас, ҳар икки нусха мукамал нусха бўлмагани учун биз бу икки асар ҳақидаги тадқиқотни кейинга қолдирамиз.

2.5. Тазкираи Сут Биби

2.5.1. Сут биби ва унинг мазмуни

ҲМТТ даги бешинчи яни энг охириги асар *Тазкираи Сут Биби* номлик тўққуз саҳифалик қисқа асардир. Асар 90b дан бошланиб 94b да охирлашади.

Мазкур тазкирада номи зикр қилинган Сут Биби яни Ўзқандлик Умайя исимлик хотун ҳақида, кўпгина тазкираларнинг мажмуаси ҳисобланган катта асар *Тазкираи Бугроҳон* нинг 29-фаслида маълумот бор¹⁸. Балдик *Тазкираи Бугроҳон*ни хато ҳолда 17-асирда Аҳмад Ўзгани томонидан ёзилган *Тарихи Увайсийя* нинг ўзи шу деб қараганлар. Балдикнинг тадқиқоти ҳамда унинг фикрларини кескин таркид қилган Девессинг асарига кўра, ҳар иккала асардаги Умайянинг ҳаёт-фаолиётига доир баёнлар ўхшаш бўлгани учун, ҳар икки асарни айни шахсни таништирган асар деб қарашга бўладилар. Умайя деган аёлнинг тарихда ҳақиқатан ўтган ёки ўтмаган шахс экани таҳи талашдаги масала бўлса-да, лекин бу аёл ҳақидаги афсоналарнинг 17-асирдан илгари ижад этилгани аниқ.

Сут Биби ёки Сут пошо мазори ҳақида Савада Минору, Роҳила Довутлар маълумот берган, ҳозирги Ёрқент ёски шаҳрининг шимал шарқи томонидаги наврўз дўнг деб номланган сунъий тўпаликнинг шимолига жойлашган. Бу мазорни Кўпинча аёллар бола тилаш, жўра тилаш мақсадида тавоб қилади¹⁹.

2.5.2. Тазкиранинг мазмуни

Асардаги Сут Биби асли Ўзқанд(Ўзқанд)вилоятининг ҳўқмдари Султон илик Мозийнинг авлодларидан бўлиб, гарча мусулмон бўлса да Ислом ақидаларидан ҳабарсиз, гусли-тахорат қилмайдиган, тозаликга аҳамият бермайдиган аёл(91a). сўнгги кунларда у бир неча навбатлик ғойивона бишоратлар билан тоат ибодатга машғул бўлиб, ниҳоят да тақводор бир аёлга айланади(91a, 91б). Кунлардан бир кун Султон илик Мозий унинг тушида зоҳир бўлиб, уни Макка зиёратига даъват этади. У ҳаж сафарига ғойибдан файдо бўлган бир табок битмас ҳалвага еришиб, уни ҳар куни ҳамроҳларига улаштириб берадилар. Шу сабабдан у Биби ҳалвои деган атоқни қозанадилар(92a). Макка-мадинада бир муддат турганидан сўнг, унга ўз юрди Ўзқандга қайтиш ҳақида бишорат бўладилар. Ўзқандга қайтганидан кейин яна Ёрқентга жўнаши ҳақида бишорат бўлади(92б). Биби Ҳалвои Ёрқентга бориб ўз атрофига ўлашган жонварларни соғиб кунда Ёрқент халқига шилон(ош-авқат) беради(93a). шу сабабли у яна бир бор Сут Биби атоқини олиб қолади. Сут Биби 94 йил ўмр кўриб Ёрқентда вафот этади. Уни дафн қилиш жараёнида унинг

¹⁸ Baldick, Julian, *Imaginary Muslims: The Uwaysi sufis of Central Asia*. London-New York: I.B.Taurus, 1993, pp.191-192; DeWeeze, Devin, "The *Tadhkira-i Bughrā-khān* and the "Uwaysi" Sufis of Central Asia: Notes in Review of *Imaginary Muslims*" *Central Asiatic Journal*, 40/1(1996), p.99. Балдик Россия Фанлар Академиясида сақланган D112 номерли қўлёзмага асосан бу асарнинг мазмунини таништирган.

¹⁹ Савада Минору, ўша асар(1999), 66-67-саҳифалар; Роҳила Довут, ўша асар, 91-92- саҳифалар

жасади туюксиз гойиб бўлади. Шундай бўлса да кишилар унинг учун қабр боғлайди(93б), кейин мадинада яшавчи Хаззоф исмли бир зат Муҳаммад пайгамбарнинг бишораги билан Сут Биби учун мадинада гўр қовлайди(94а). Осмонда Сут Бибининг жинозаси фойдо бўлиб ўша гўрга тушадилар(94б).

2.5.3. Филологик анализ

Мазкур таъкиранинг автори, ёзилган вақти ҳақида маълумот йўқ. Аммо, сиңсиянинг тошида сут бибига доир таъкиралар сақланиб қолган. Уларни қўлимиздаги ҲМТТ билан солиштириб чиққандаёқ анинг таъкикат қимматини баҳолаш мумкин.

Сут Биби таъкираси нинг бошқа нусхалари шветсиянинг Луид университетиди prov.6(16 варақ, 32 саҳифа) номер билан, Германия давлат кутубхонасида ms.orient.oct.1727(сақкиз варақ, 14 саҳифа) номер билан сақланмоқда. Мазкур таъкикотимизда қўлимиздаги ҲМТТ номерли нусхани ҳозирча кўриш имканияти бўлган Берлин нусхаси билан киёслаб кўрамиз.

Берлин нусхаси ҳижри 1252-йили бақар йили зулҳажжа ойининг 27си пайшанба куни (милади 1837-йили 4-ойининг 4-куни) пешин вақтида Мулла Айсо деган киши томонидан ёзилган(кўчирилган) нусха бўлиб²⁰. ҲМТТ дан кўйидаги жиҳатларда фарқ килади.

(1)Берлин нусхасининг умумий саҳифаси ҲМТТ дан кўпроқ. бироқ, бу нусханинг бош қисми(2-5) ҲМТТ да бўлмаган кириш сўз ва Биби Умайя(Сут Биби)нинг насабига аид баёнлар бўлиб, ҳажми 10 саҳифадан иборат.

(2)Берлин нусхасининг 6-саҳифасида бу таъкиранинг *Таъкираи Бугроҳон* нинг 29-фасли экани аниқ кўрсатилган. ҲМТТ қайта ижодий ишланган асар сингари бўлиб, анчагина нотаниш сўзлар ўрнига тушинарли туркий сўзлар ишлатилган.

Юқоридаги икки жиҳатга кўра, қўлимиздаги ҲМТТ Берлин нусхасидан енггирок бўлиб, *Таъкираи Бугроҳон* нинг 29-фаслидаги биби Умайя ҳақидаги риваётларни айрим мустақил асар даражасига кўтариб қайта ишланган нусха деб ҳисоблашга бўлади.

---

²⁰. Ms.orient.oct 1727, 15-саҳифа

يۇقىرىقى ئىككى نۇقتىدىن قارىغاندا، قولمىزدىكى YMTT نۇسخا بېرلىن نۇسخىسىدىن يېڭىراق بولۇپ، «تەزكىرەنى بۇغرا خان» نىڭ 29-بەسىلىدىكى بىبى نۇمەييە ھەققىدىكى رىۋايەتلەرنى ئايرىم بىر نەسەر دەرىجىسىگە كۆتۈرۈپ قايتا ئىجادىي ئىشلەنگەن نۇسخا دەپ ھېسابلاشقا بولىدۇ.

تاۋابقا بېرىش يولىدا غايىبىتىن پەيدا بولغان بىر تاۋاق تۈگمەس ھالۋىنى ھەر كۈنى سەپەرداشلىرىغا تارقىتىپ «بىبى ھالۋايى» دېگەن ئاتاقنى ئالىدۇ (29a-بەت). مەككە، مەدىنىدە بىر مەزگىل تۇرغاندىن كېيىن ئۇنىڭغا ئوز يۇرتى ئوزخەندە (ئۆزكەند) گە قايتىش ھەققىدە بىشارەت بولىدۇ، ئوزخەندە (ئۆزكەند) ۋىلايىتىگە قايتقاندىن كېيىن، يەنە يەكەنگە بېرىش توغرىسىدا بىشارەت كېلىدۇ (92b). بىبى ھالۋايى يەكەنگە كېلىپ ئۆز ئەتراپىغا كەلگەن بارلىق جانۋارلارنى سېغىپ كۈندە يەكەن خەلقىگە شىلان(ئاش) بېرىدۇ (93a). مۇشۇ سەۋەب بىلەن ئۇ سۈت بىبى دەپ ئاتىلىدۇ (93a). سۈت بىبى 94 يىل ئۆمۈر كۆرۈپ يەكەندە ۋاپات بولىدۇ (93a). ئۇنى دەپنە قىلىش جەريانىدا ئۇنىڭ جەسىدى تۇيۇقسىز غايىب بولۇپ كېتىدۇ (93b). شۇنداق بولسىمۇ كىشىلەر ئۇنىڭ ئۈچۈن قەبرە قاتۇرىدۇ (93b). كېيىن مەدىنىدە ياشىغۇچى خەزىزاف ئىسىملىك بىر كىشى مۇھەممەد پەيغەمبەرنىڭ بىشارىتى بىلەن سۈت بىبى ئۈچۈن مەدىنىدە گۆر كولايدۇ (94a). ئاسماندىن سۈت بىبىنىڭ تاۋۋىتى پەيدا بولۇپ مۇشۇ گۆرگە چۈشىدۇ (94b).

3.5.2. فىلولوگىيىلىك ئانالىز: بېرىلن نۇسخىسى بىلەن سېلىشتۇرۇش

مەزكۇر تەزكىرىنىڭ ئاپتورى، يېزىلغان ۋاقتى ھەققىدە مەلۇمات يوق. ئەمما شىنجاڭنىڭ سىرتىدا سۈت بىبىگە ئائىت تەزكىرىلەر ساقلانغان بولۇپ، ئۇلارنى YMTT نومۇرلۇق قوليازما بىلەن سېلىشتۇرۇپ چىقاندىلا ئاندىن ئۇنىڭ تەتقىقات قىممىتىنى بىلىش مۇمكىن.

سۈت بىبى تەزكىرىسىنىڭ باشقا نۇسخىلىرى يەنە شۋېتسىيەنىڭ لۇند ئۇنىۋېرسىتېتىدا prov.6 نومۇر (16 ۋاراق/32 بەت) بىلەن، گېرمانىيە دۆلەتلىك كۈتۈپخانىسىدا Ms.orient.oct.1727 نومۇر (8ۋاراق/14 بەت) بىلەن ساقلانماقتا. بۇ ماقالىمىزدا قوللىنىلغان YMTT نومۇرلۇق نۇسخىنى ھازىرچە ئوقۇش ئىمكانىيىتى بولغان بېرىلن نۇسخىسى بىلەن سېلىشتۇرۇپ چىقىمىز.

بېرىلن نۇسخىسى ھىجرىيە 1252-يىلى بەقەر(كالا) يىلى زۇل ھەججە ئېيىنىڭ 27-كۈنى پەيشەنبە كۈنى (مىلادى 1837-يىلى 4-ئاينىڭ 4-كۈنى) پىشىن ۋاقتىدا موللا ئەيسا دېگەن كىشى تەرىپىدىن يېزىلغان (كۆچۈرۈلگەن) نۇسخا بولۇپ²⁰، YMTT دىن تۆۋەندىكى جەھەتلەردە پەرقلىنىدۇ.

(1) بېرىلن نۇسخىسىنىڭ ئومۇمى بەت سانى YMTT دىن كۆپرەك. لېكىن بۇ نۇسخىنىڭ باش قىسمى (2-5 بەت) پۈتۈنلەي YMTT دا بولمىغان كىرىش سۆز ۋە بۇيى ئۈمەييە (سۈت بىبى)نىڭ نەسەبىگە مۇناسىۋەتلىك بايانلار بولۇپ، ھەجىمى 10 بەتچە بولۇپ بەت سانىدا ئانچە پەرق چىقمايدۇ.

(2) بېرىلن نۇسخىسىنىڭ 6-بەتتە بۇ تەزكىرىنىڭ «تەزكىرىنى بۇغراخان» نىڭ 29-بەسلى ئىكەنلىكى ئېنىق كورسىتىلگەن. بىراق YMTT نۇسخىسى ئايرىم بىر نەسەر شەكىلدە بولۇپ ئەرەپ-پارسچە سۆزلەر ئورنىغا كۆپرەك تۈركىيچە سۆزلەر ئىشلىتىلگەن.

²⁰ Ms. orient. oct. 1727، بەت، 15

2.5. «تەزكىرە ئى سۈت بىبى»

1.5.2. سۈت بىبى ۋە ئۇنىڭ مازىرى

YMIT دىكى بەشىنچى يەنى ئەڭ ئاخىرقى ئەسەر «تەزكىرە ئى سۈت بىبى پادىشاھ» ناملىق تەزكىرە بولۇپ، 90b بەتتىن باشلىنىپ 94b بەتتە ئاخىرلىشىدۇ. جەمئىي 9 بەتلىك قىسقا ئەسەردۇر. بۇ تەزكىرىدە تونۇشتۇرۇلغان سۈت بىبى يەنى ئۆزگەند (ئۆزكەند) لىك ئۇمىيە دېگەن ئايال توغرىسىدا، كۆپ خىل تەزكىرىلەرنىڭ جۇغلانمىسى ھېسابلانغان چوڭ ئەسەر «تەزكىرە ئى بۇغرا خان» نىڭ 29- باب (فاسل) دا مەلۇمات بار^{۱۰}. بالدىك «تەزكىرە ئى بۇغراخان» نى خاتا ھالدا 17-ئەسىردە ئەھمەد ئۆزگەنى تەرىپىدىن يېزىلغان «تارىخى ئۇۋەيسىيە» نىڭ ئۆزى شۇ دەپ قارىغان. بالدىكنىڭ تەتقىقاتى، ھەمدە ئۇنىڭ كۆز قاراشلىرىنى كەسكىن تەنقىت قىلغان دەۋەنەسە نىڭ ئەسىرىگە ئاساسلانغاندا، ئىككى ئەسىردىكى ئۇمىيەنىڭ ھايات پائالىيىتىگە دائىر ئەپسانىلەر بىردەك بولغاچقا ھەر ئىككى ئەسەرنى ئەينى بىرلا شەخسنى تونۇشتۇرۇلغان ئەسەر دەپ قاراشقا بولىدۇ. ئۇمىيە دېگەن شەخسنىڭ تارىختا ھەقىقەتەن ئۆتكەن-ئۆتمىگەنلىكى تېخى تالاشتىكى مەسىلە بولسىمۇ، لېكىن بۇ ئايال ھەققىدىكى ئەپسانىلەرنىڭ 17-ئەسىردىن ئىلگىرى ئوتتۇرىغا چىققانلىقى ئېنىق.

سۈت بىبى ياكى سۈت پاشا مازىرى توغرىسىدا ساۋادا مىنورۇ، راھىلە داۋۇتلارنىڭ ئەسەرلىرىدە مەلۇمات بولۇپ، ھازىرقى يەكەن كونا شەھەرنىڭ شەرقى شىمال تەرىپىدىكى نەۋرۇز دۆڭ دېگەن سۈنئىي دۆڭنىڭ شىمالىغا جايلاشقان، كۆپىنچە ئاياللار بالا تىلەش، جورا تىلەش مەقسىدىدە تاۋاپ قىلىدۇ^{۱۱}.

2.5.2. تەزكىرىنىڭ مەزمۇنى

ئەسەردىكى سۈت بىبى ئەسلىدە ئۆزگەند(ئۆزكەند) ۋىلايىتىنىڭ ھۆكۈمدارى سۇلتان ئىلىك مازىنىڭ ئەۋلادلىرىدىن بولۇپ، گەرچە مۇسۇلمان بولسىمۇ ئىسلام ئەقىدىلىرىدىن خەۋەرسىز، تاھارەت ئالمايدىغان، ناماز ئوقۇمايدىغان، تازىلىققا ئەھمىيەت بەرمەيدىغان ئايال(91a- بەت). ئۇ بىر نەچچە قېتىملىق غايىۋانە بىشارەت بىلەن تائەت ئىبادەت بىلەن شۇغۇللىنىپ ناھايىتى تەقۋادار بىر ئايالغا ئايلىنىدۇ(91a-91b- بەتلەر). كۈنلەرنىڭ بىرىدە سۇلتان ئىلىك مازىي ئۇنىڭ چۈشىدە زاھىر بولۇپ، دەۋەت قىلىشى بىلەن مەككىگە ھەج

^{۱۰} Baldick, Julian, *Imaginary Muslims: The Uwaysi sufis of Central Asia*. London-NewYork: I.B.Tarius, 1993, pp.191-192; DeWeeze, Devin, "The *Tadhkira-i Bughrā-khān* and the "Uwaysi" Sufis of Central Asia: Notes in Review of *Imaginary Muslims*" *Central Asiatic Journal*, 40/1(1996), p.99.

بالدىك ئومومەن روسىيە پەنلەر ئاكادېمىيىسى شەرقشۇناسلىق ئىنستىتۇتى سانكت پېتېربۇرگ شۆبىسىدە ساقلانغان D112 نومۇرلۇق قول يازمىدىن پايدىلىنىپ بۇ ئەسەرنىڭ ئاساسى مەزمۇنىنى تونۇشتۇردى.

^{۱۱} ساۋادا مىنورۇ(1999) يۇقىرىقى ئەسەر 66-67 بەت؛ راھىلە داۋۇت، يۇقىرىقى ئەسەر، 91-92 بەتلەر

ئىككى ئەسەرنىڭ يېزىلىش سەۋەبى پۈتۈنلەي باشقا. ھەر ئىككى تەزكىرىنىڭ يېزىلىش سەۋەبى ھەققىدىكى ماۋزۇنىڭ پەقەت «بائىس ئول بولدى ماڭا، ئەي ئەھلى بەزم، ئەيلەدىم تەزكىرەنى چىلتەننى نەزم» دېگەن ئىككى مىسراسلا ئوخشاش.

4. ھەر ئىككى تەزكىرىنىڭ يېزىلغان ۋاقتىدا 83 يىل پەرق بار. «تەزكىرە چىلتەن» 1147-يىلى يېزىلغان¹⁷ بولسا، «ھەفتە مۇھەممەدان تەزكىرىسى» 1230-يىلى يېزىلغان.

5. ھەر ئىككى نەزمىي تەزكىرە ئوخشاشلا رەمەلى مۇسەددەسى مەقسۇر ۋەزنىدە يېزىلغان. «زەلىلى دىۋانى» دىكى نەزمىي تەزكىرىمۇ ئاپتور ئېيتقاندا «جەمىي ئالتمىش ئالتە بەيتۈ ئىككى يۈز» بولسىمۇ لېكىن ئەمەلىي سانى ئۇنىڭغا يەتمەيدۇ. بىراق ئۇنىڭدا ئىمىن تۇرسۇن باشقا قوليازىلاردىن رەتلەپ تولۇقلاپ قويغان 22 مىسراق يۇقۇرىقى بەھرىگە چۈشمەيدىغان شېئىرىمۇ بار. بۇ 22 مىسرا شېئىر ھەفتە مۇھەممەدان بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولسىمۇ، لېكىن يەتتە تەنگە ئاتاپ ئايرىم بەھرىدە يېزىلغان قەسىدە بولغاچقا ئۇنى مەزكۇر تەزكىرىنىڭ تەركىۋى قىسمى دەپ ئېيتىشقا ئاجىزلىق قىلىمىز.

ئومۇمەن ئىككى تەزكىرە ئوتتۇرىسىدىكى پەرق ئەسەرنىڭ ھەجىمى، نامى، يېزىلغان ۋاقتى ۋە يېزىلىش سەۋەبى ئوتتۇرىسىدىكى پەرقنىلا ئىبارەت. شۇڭا بۇ ئىككى ئەسەر ھەققىدە تۆۋەندىكىدەك ئۈچ خىل ئېھتىماللىقنى ئوتتۇرغا قويۇشقا بولىدۇ. (1) زەلىلىنىڭ نەزمىي تەزكىرىسىنى كېيىنكى مەزگىلدە بىرسى ئۆزىنىڭ ئەسىرى قىلىۋالغان بولۇشى مۇمكىن. (2) YMTT نىڭ ئاخىرىغا يېزىلغان يىلنامە ئەسەرنىڭ يېزىلغان ۋاقتى ئەمەس بەلكى كاتىپنىڭ ئەسەرنى كۆچۈرگەن ۋاقتى بولۇشى مۇمكىن. (3) ئىمىن تۇرسۇن نەشىرگە تەييارلىغان «تەزكىرەنى چېھلىتەن» نىڭ ئەمەلىي بېيىت سانى 233 بولۇپ زەلىلىنىڭ يازغىنىدىن 33 بېيىت (66 مىسرا) كەم. شۇڭا ئىمىن تۇرسۇن نەشىرگە تەييارلاشتا پايدىلانغان نۇسخىنىڭ ئالدىنقى ئىككى ماۋزۇ كۆچۈرۈلمەي قالغان تولۇقسىز قوليازما ئىكەنلىكى ئېنىق.

YMTT دىكى ھەفتە مۇھەممەدان تەزكىرىسىنىڭ بېيىت سانىنىڭمۇ 266 ئىكەنلىكى ئېنىق يېزىلغان بولسىمۇ، ئەمەلىي سانى «زەلىلى دىۋانى» دىكىدىن سەل ئارتۇق، يەنى 269 بېيىت. دېمەك بۇ قوليازىمىدۇمۇ 17 بېيىت كەم. شۇڭا بىز بۇ ئىككى تولۇقسىز ئەسەر ھەققىدىكى ئېنىق يەكۈننى كېيىنكى تەتقىقاتلارغا قالدۇرىمىز.

ئىلتىماسى ئەيلەدىكىم نەچچە بار،
نەزم قىل بۇ نەسى ئەي ئۇستاد كار.
بەھر باتىندىن ساچىپ دۇررى گەۋھەر،
ئالەمى زاھىردا قىلغىل جىلۋەگەر.
گەر سۆزۈڭدە بولسا بىر نۇقسان ئەيىب،
ئەفۇ قىلغايلىر سەنى مەردان غەيىب.
17 زەلىلى دىۋانى 476-بەت
ئاڭلاغىل تارىخنى ئەي جانۇدىل،
مىڭ يۈز يىل ئەردى-يۇ، قىرغى يەتتە يىل.

3.4.2. فىلولىگىيلىق ئانالىز -- «زەلىلى دىۋانى» بىلەن سېلىشتۇرۇش

ئەسەر باش-ئاخىرى ئۇيغۇر شېئىرىيىتىنىڭ رەمەل بەھرىنىڭ رەمەلى مۇسەددەسى مەقسۇر ۋەزنىدە يېزىلغان بولۇپ، ئەسەرنىڭ تۈگەنچە قىسمىدا بۇ ئەسەرنىڭ جەمئىي 266 بېيىت، 532 مىسرادىن تەشكىل تاپقانلىقى يېزىلغان بولۇپ، يۇقىرىدا ئېيتقاندا جەمئىي ئون ماۋزۇغا ئايرىلغان. ئەسەر ھىجرىيە 1230-يىلى رەببىيەنەل ئەۋۋەل ئېيى (مىلادى 1815-يىلى 2-3-ئاي) دا تامام بولغان. قوليازما (YMTT تېكىست) دا ئەسەر ئاپتورىغا مۇناسىۋەتلىك ئېنىق ئۇچۇر يوق.

«زەلىلى دىۋانى» 18-ئەسىردىكى ئاتاقلىق شائىر مۇھەممەد زەلىلىنىڭ ئەسىرى بولۇپ، بۇ ئەسەر ئىمىن تۇرسۇن ئەپەندى تەرىپىدىن ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلىغا تەرجىمە قىلىنغان، ئۇيغۇر كىلاسسىك ئەدەبىياتىدىكى ناھايىتى داڭلىق ئەسەردۇر¹⁴. بۇ «زەلىلى دىۋانى» توغرىسىدا يۇقىرىدىكى «تەزكىرەنى مۇھەممەد شەرىپ» قىسمىدا خوجا مۇھەممەد شەرىپ تەزكىرىسىنىڭ نەزمى شەكىلىنىڭمۇ بارلىقىنى كۆرسەتكەن ئىدۇق. بۇنىڭدىن باشقا «زەلىلى دىۋانى»دىكى «تەزكىرەنى چىلتەن» ناملىق ئەسەرمۇ دىققەتمىزنى جەلپ قىلىدۇ. بۇ ئەسەردىكى چىلتەن دېگەن يۇقىرىدا ئېيتقاندا ھەفتە مۇھەممەدان مازارنىڭ يەنە بىر ئىسمى بولۇپ، بۇ نەزمى ئەسەرنىڭ مەزمۇنى، نەزمى شەكلى، ئىشلەتكەن سۆزلىرىمۇ قولمىزدىكى YMTT تېكىست بىلەن ئوخشايدىغان جايلار ناھايىتى كۆپ. ئەلۋەتتە، بىز «زەلىلى دىۋانى»نىڭ ئەسلى نۇسخىسىنى تەتقىق قىلىش ئىمكانىيىتى بولمىغانلىقتىن بۇ ئىككى تېكىستنى ئەينى ئەسەر دېيىشكە تېخى يېتەرلىك سەۋەب بولمىسىمۇ، ھېچ بولمىغاندا بۇ ئىككى شېئىرنىڭ مەزمۇنى ناھايىتى يېقىن. . بىراق ئىككى نۇسخا ئوتتۇرىسىدا بىر نەچچە مۇھىم پەرقلەرمۇ بار. بۇ پەرقلەر تۆۋەندىكىچە:

1. ھەر ئىككى ئەسەرنىڭ مەزمۇنى ئوخشاش بولسىمۇ لېكىن «زەلىلى دىۋانى» غا كىرگۈزۈلگەن ئەسەرگە ئاپتور تەرىپىدىن ناھايىتى ئېنىق ھالدا «تەزكىرەنى چىلتەن» دەپ نام قويۇلغان. بۇ قوليازمىدىكى ئەسەرگە بولسا «تەزكىرەنى ھەفتە مۇھەممەدان» ۋە «تەزكىرەنى چىلتەن» دەپ ئىككى خىل نام قويۇلغان.

2. «زەلىلى دىۋانى» دىكى ئەسەر ئەسەرنىڭ يېزىلىش سەۋەبى ھەققىدىكى «سەبەبى نەزمى كىتاب» دېگەن ماۋزۇدىن بىۋاسىتە باشلانغان. قوليازما (YMTT) دا بولسا ئەسەرنىڭ يېزىلىش سەۋەبى 3-ماۋزۇ قىلىنغان. ئۇنىڭ ئالدىدا كىرىش سۆز، ئاللاھقا، مۇھەممەد پەيغەمبەرگە ھەمدۇ سانا ئوقۇلغان ئىككى ماۋزۇ بار.

3. «زەلىلى دىۋانى» دىكى «تەزكىرەنى چىلتەن» ئەينى دەۋردە ناخۇن خوجا دەپ نام ئالغان يەكەن ھۆكۈمدارىنىڭ تەشەببۇسى بىلەن يېزىلغان¹⁵. مەزكۇر قوليازمىدىكى «ھەفتە مۇھەممەدان تەزكىرىسى» بولسا ئاپتورنىڭ چۈشكەن كىرگەن بىر نامەلۇم ئارىف كىشىنىڭ بىشارىتى بىلەن يېزىلغان¹⁶. دېمەك ھەر

¹⁴ «زەلىلى دىۋانى»، نەشرگە تەييارلىغۇچى ئىمىن تۇرسۇن، 1985-يىلى بېيجىڭ مىللەتلەر نەشرىياتى، 456، 457-بەتلەر.
¹⁵ يۇقىرىقى ئەسەر، 457-بەت

¹⁶ YMTT 81b-بەت

ناگھان بىر ئارىف نىگۇسىرىشت،
رەڭ رۇخسارى جوتە ئاسار بېھىشت.

2.4.2. تەزكىرىنىڭ مەزمۇنى

مەزكۇر تەزكىرە ۋەقەلىكى ئىككى بۆلەككە بۆلۈنگەن بولۇپ، باش قىسمىدا ھەزرەتى ھەفتە مۇھەممەداننىڭ پائالىيەتلىرى ۋە شېھىد بولغانلىقى بايان قىلىندۇ.

بىرىنچى بۆلۈم (80b بەتتىن 87a بەتكىچە) يەتتە ماۋزۇنى ئۈز ئىچىگە ئالىدۇ. ماۋزۇلار قىزىل سىياھدا

يېزىلغان

(1) [كىرىش: ئاللاھ ۋە پەيغەمبەرگە ئوقۇلغان ھەمدۇ-سانالار] (81a-80b)

(2) [كىرىش: ئاللاھ ۋە پەيغەمبەرگە ئوقۇلغان ھەمدۇ-سانالار] (81a)

(3) ھەفتە مۇھەممەدان تەزكىرىسىنىڭ يېزىلىش سەۋەبى (81b-81a)

(4) قۇش كېلىپ قونغانى (82b-81b)

(5) پەيغەمبەرنىڭ گۇمبەزى دەۋۋارغە چىققانلىرى، چىلتەنلەرنىڭ سۆھبەتىنى تاماشا قىلغانلىرى

(84a-82b)

(6) ھەفتە مۇھەممەدان ھەزرەتى فاتىمەنى زوھرانىڭ رەنجلەرگە دۇئا قىلىپ ئىجابەت بولغانىنىڭ بەيانى

(85a-84a)

(7) ھەفتە مۇھەممەداندىن رۇخسەت تىلەپ يانغانلىرى ۋە بىشارەت تاپقانلىرى (87a-85b)

بىرىنچى بۆلۈمنىڭ ئالدىنقى ئىككى ماۋزۇسى ئاللاھقا ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسى مۇھەممەدكە ئوقۇلغان ھەمدۇ-سانالاردىن تەشكىل تاپقان، ئۈچىنچى ۋە تۆتىنچى ماۋزۇ تەزكىرىنىڭ يېزىلىش سەۋەبى ۋە قوشۇمچە نەزم بولۇپ تەزكىرىنىڭ ھەقىقىي مەزمۇنى 5-ماۋزۇدىن باشلىنىدۇ. قالغان ماۋزۇلاردا يەتتە ئىمامنىڭ مۇھەممەد پەيغەمبەرنىڭ غايىۋانە بىشارىتى بىلەن يەكەنگە سەپەر قىلغانلىقى ۋە شۇ يەردە ۋاپات بولغانلىقى سۆزلىنىدۇ.

ئىككىنچى بۆلۈم (87a بەتتىن 90b بەتكىچە) تۆۋەندىكىدەك ئىككى ماۋزۇدىن تەشكىل تاپقان:

(8) شاھ تالىبىنىڭ ھەزرەتى رەسۇل خۇدادىن بىشارەت تاپىپ ياركەند ۋىلايەتىگە كەلگەنلىرىنىڭ بەيانى

(88a-87a)

(9) شاھ تالىب سەرەمەستنىڭ مىرزا ئابابەكرى تەرىپىدىن تۆھمەتكە ئۇچراپ شەھەردىن قوغلاپ

چىقىرىلغانلىقى (90b-88a)

ئىككىنچى بۆلۈمنىڭ تەپسىلىي مەزمۇنى: شاھ تالىب سەرەمەسى دېگەن كىشىنىڭ يەنە پەيغەمبەرنىڭ بىشارىتى بىلەن يەكەنگە كەتكەن يەتتە ئىمامنىڭ جەسەتلىرىنىڭ قەبرىسىز، نىشانسىز قالغانلىقى، شۇڭا ئۇلارنىڭ جەسەتلىرىنى تېپىپ مازىرىنى قاتۇرۇشقا ئەۋەتىلگەنلىكى سۆزلىنىدۇ. شاھ تالىب سەرەمەسى ياركەنتكە كېلىپ يەتتە ئىمامنىڭ ياتقان جايىنى تاپقان بولسىمۇ، لېكىن شۇ چاغدىكى يەكەن ھۆكۈمدارى مىرزا ئابابەكرىدىن رەنجىپ قايتىپ كېتىدۇ. ئۆز قىلمىشىغا پۇشايماق قىلغان مىرزا ئابابەكرى يەكەننىڭ قارقۇم دېگەن يېرىدە ھەفتە ئىمامنىڭ مازىرىنى قاتۇرۇپ، ۋەخپە يەر، شەيخ، جارۇبەكەشلەرنى تەيىنلەيدۇ.

4.2. «ھەفتە مۇھەممەدان تەزكىرىسى»

1.4.2. ھەفتە مۇھەممەدان ۋە ئۇلارنىڭ مازىرى

YMTT توپلامغا كىرگۈزۈلگەن 4-تەزكىرە «ھەفتە مۇھەممەدان تەزكىرىسى» بولۇپ 80b بەتتىن 90b بەتكىچە جەمئى 21 بەتلىك نەزمىي نەسەردۇر. بۇ تەزكىرىگە ئىككى خىل نام بېرىلگەن. 81a بەتتىكى نەسەرنىڭ يېزىلىشى ۋە ناملىنىشى سەۋەبى ھېسابلانغان ئۈچىنچى ماۋزۇ: «سەبەبى نەزم تەزكىرەنى ھەفتە مۇھەممەدان قەددەسەللاھۇ تەئالا نەسرارەھۇم» دا نەسر ئىسمىنىڭ ئېنىق ھالدا تەزكىرەنى ھەفتە مۇھەممەدان ئىكەنلىكى كۆرسىتىلگەن بولسىمۇ لېكىن مۇشۇ ماۋزۇنىڭ ئەڭ ئاخىرقى ئىككى مىراسىدا يەنە «بانىس ئول بولدى ماڭا ئەي ئەھلى نەزم، ئەيلەدىم تەزكىرەنى چېھلتەننى نەزم» دەپ يېزىلغان.

تەزكىرىدە تىلغا ئېلىنغان ھەفتە مۇھەممەدان يەنى «يەتتە مۇھەممەد» توغرىسىدا 16-ئەسىردىكى تارىخىي نەسر «تارىخى رەشىدى» دىمۇ يەركەنگە جايلاشقان مازاردا يەتتە مۇھەممەداننىڭ ياتقانلىقى ھەققىدە مەلۇمات بېرىلگەن بولسىمۇ، لېكىن بۇ يەتتە شەخسنىڭ قانداق كىشى ئىكەنلىكى نامەلۇم دەپ كۆرسىتىلگەن¹². دېمەك 16-ئەسىردىلا بۇ شەخسلەر توغرىسىدىكى مەلۇماتلار خەلقنىڭ ئېسىدىن كۆتۈرۈلۈپ كەتكەن. مۇشۇنىڭدىن قارىغاندا، مىرزا ھەيدەر بۇ تەزكىرە مەزمۇنى بىلەن ئۇچراشمىغان، شۇڭا بۇ ئەپسانىنى 16-ئەسىردىن كېيىن ئوتتۇرىغا چىققان ئەپسانە بولۇشى مۇمكىن دەپ قاراشقا بولىدۇ.

«تارىخى رەشىدى» دىدىكى مەلۇماتقا ئاساسلانغاندا ھەفتە مۇھەممەدان مازىرىنىڭ كەم دېگەندىمۇ 16-ئەسىردا يەكەندە مەۋجۇتلىقى ئېنىق. يەنە ساۋادا مىنورۇ ۋە راھىلە داۋۇت قاتارلىقلار بۇ مازارنىڭ ھازىر يەكەن ناھىيە مەركىزىنىڭ شەرقى تەرەپتە ئورۇنلاشقانلىقى، «چىلىتەن مازار» (قىرق تەننىڭ مازىرى) دەپمۇ ئاتىلىدىغانلىقى، لېكىن بۇ ئىسىم بىلەن تەزكىرە مەزمۇنىنىڭ باغلاشمايدىغانلىقى، مازار قۇرۇلۇشىنىڭ مىرزا ئابابەكرى (15-16-ئەسىر) ۋە ياقۇب بەگ دەۋرى (19-ئەسىر) دە رېمونت قىلىنغانلىقى، ھەمدە بۇ مازار توغرىسىدا چوقان ۋەلىخانوف، موللا مۇسا سايرامى ئەسەرلىرىدىمۇ مەلۇمات بېرىلگەنلىكىنى يازغان¹³.

¹² جۇڭگو ئىسلام قامۇسى، 442-بەت؛ Elias, N. and E. D. Ross, *A History of the Moghuls of Central Asia*. New York, 1970, p. 299. يەنە موللا مۇسا سايراممۇ ئۆزىنىڭ «تارىخى ھەمىدى» دېگەن ئەسىرىدە بۇ مازارنى تونۇشتۇرغان بولسىمۇ يەتتە مۇھەممەدلەرنىڭ قايسى شەخس ئىكەنلىكى توغرىسىدا مەلۇمات بەرمىگەن. موللا مۇسا سايرامى، «تارىخى ھەمىدى»، نەشرىگە تەييارلىغۇچى ئەنۋەر بايتۇر، بېيجىڭ: مىللەتلەر نەشرىياتى، 1986، 641-بەت.

¹³ جۇڭگو ئىسلام قامۇسى، 442-بەت؛ ساۋادا مىنورۇ، يۇقۇرىقى ئەسەر، 64-65-بەت؛ راھىلە داۋۇت، يۇقۇرىقى ئەسەر، 83-88-بەت.

3.2. «ھەزرەتى پەيغەمبەرنىڭ ئەبۇ جەھل بىلەن كۈشتىنگىرلىك قىلغانلىرىنىڭ

زىكرىلەرى»

1.3.2. تەزكىرىنىڭ نامى ۋە ئومۇمىي ئەھۋالى

توپلامغا كىرگۈزۈلگەن 3-ئەسەر «ئەمما راۋىيان ئەخبار ۋە ئاقلانى ئاسار ئانداغ رىۋايەت قىلۇرلەر كىم» دەپ باشلانغان تېمىسىز ئەسەر بولغاچقا، بىز كىتابنىڭ 1a بېتىگە قوشۇمچە قىلىنغان نامنى (تۆۋەندە كورسىتىلگەندەك ئەبۇ جەھل توغرىسىدىكى خەۋەر پۈتۈن ئەسەرنىڭ ئۈچتىن بىر قىسمىنى تەشكىل قىلىشىمۇ) ۋاقتىنچە ئەسەر نامى قىلدۇق. بۇ ئەسەر 55b دىن باشلىنىپ 80a بەتتە ئاخىرلىشىدۇ، جەمئىي 50 بەت. ئەسەرنىڭ ئاپتورى، يېزىلغان ۋە كۆچۈرۈلگەن ۋاقتى ھەققىدە مەلۇمات يوق.

2.3.2. تەزكىرىنىڭ مەزمۇنى ۋە ئالاھىدىلىكى

ئەسەر مەزمۇنى ئىككى بۆلۈمگە بۆلۈنگەن بولۇپ، بىرىنچى بۆلۈم (55b-60a) دە ئەبۇ جەھل بىلەن مۇھەممەد پەيغەمبەر ئوتتۇرىسىدىكى كۈچ سىنىشىش، ئىككىنچى بۆلۈم (60a-80a) دە مۇھەممەد پەيغەمبەرنىڭ ئەتراپتىكى مۇسۇلمان بولمىغان قەبىلە ۋە خەلقلەرگە ئىسلام دىنىنى تارقىتىشىغا ئائىت ۋەقەلەر سۆزلەنگەن. ئەسەر ۋەقەلىكى پۈتۈنلەي ئەرەبىستان، ئافرىقا ۋە پادىشاھ زەۋقۇمنىڭ دۆلىتى (ئورنى نامەلۇم) بىلەن چەكلىنىدۇ، شىنجاڭ ۋە شىنجاڭدىكى مازارلارغا بىۋاسىتە مۇناسىۋەتلىك خەۋەر يوق.

ئەسەرگە گەرچە كېيىنكىلەر تەرىپىدىن كىتابنىڭ 1a بېتىدە كورسىتىلگەندەك «ھەزرەتى مۇھەممەد پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئەبۇ جەھل بىلەن كۈشتىنگىرلىك قىلغانلىرىنىڭ زىكرى» دەپ ئات قويۇلغان بولسىمۇ لېكىن، مۇھەممەدنىڭ ئەبۇ جەھل بىلەن كۈشتىنگىرلىك قىلغانلىقىغا دائىر مەزمۇنلار ئەسەرنىڭ پەقەت ئۈچتىن بىر قىسمىنى تەشكىل قىلىدۇ. ئەسەرنىڭ ئىككىنچى بۆلۈمى پۈتۈنلەي ھەزرەتى ئەلنىڭ ھەبەشىستان (ئېفىئوپىيە) ۋە پادىشاھ زەۋقۇمنى ئىسلامغا كىرگۈزۈش جەريانىدىكى قەھرىمانلىقلىرىغا بېغىشلانغان، ئەسەردە ئۇنىڭ ئورنى ئالاھىدە گەۋدىلەندۈرۈلگەن بولۇپ، پۈتكۈل ئەسەرنىڭ تەخمىنەن ئۈچتىن ئىككى قىسمىنى تەشكىل قىلىدۇ.

شۇنىڭغا قارىغاندا، بۇ ئەسەر ئەلنى ھىمايە قىلغۇچى تەقۋادار شىئە مۇسۇلمانلىرى ئارىسىدا مەيدانغا كەلگەن بولسا كېرەك. بۇ تەزكىرىدىنمۇ يۇقىرىدا تونۇشتۇرۇلغان توت ئىمامغا ئائىت تەزكىرىگە ئوخشاش، شىنجاڭدىكى ئىسلامدا شىئە مەزھىپىدىكى ئىران ئېلىمىنىلىرى تەسىرىنىڭ مەۋجۇتلۇقىنى كۆرۈۋېلىشقا بولىدۇ.

داۋاملىشىپ كېلىۋاتقان بولۇپ، بۇ نەسەبنامە ئۇيغۇرلاردىكى ئېتىقادنىڭ ئىرانىي خاراكتېرىگە ئىگە ئىكەنلىكىنى ئېنىق كۆرسىتىدۇ¹.

(2) تەزكىرىدىكى ئىماملار ۋە ئۇلارنىڭ مازارلىرى

يۇقىرىدا كۆرسىتىلگەن نەسەب توت ئىمامغا دائىر ئەپسانە ۋە مازارنىڭ مەدەنىيەت ئالاھىدىلىكىنى ئېنىقلاشقا پايدىلىق خەۋەر بولسىمۇ، ئۇنىڭدىن باشقىمۇ قىزىقارلىق يەنە بىر ھەقىقەت بار. ئۇ بولسىمۇ شۇ نەسەب ئىچىدىكى شەخسلەرنىڭ ۋە تەزكىرىدە تونۇشتۇرۇلدىغان ئىماملارنىڭ دەپ قارىلىۋاتقان مازارلار جەنۇبىي شىنجاڭ، بولۇپمۇ خوتەن ۋىلايىتىدە ھازىرمۇ بىر نەچچە ئورۇندا مەۋجۇت.

يۇقىرىدا تونۇشتۇرۇلغان 12 ئىمامنىڭ تۆتىنچىسىدىن ئون ئىككىنچىسىگىچە بولغان توققۇز ئىمامنىڭ مازىرى خوتەندە بارلىقى ھەققىدە مەلۇمات بار². يەنە، يۇقىرىدا ئېيتقاندا، بۇ تەزكىرە ئاساسەن تۆت ئىمامنىڭ تەزكىرىسى بولسىمۇ يۈسۈپ قادىرخان باشلىق ئىسلام ئەسكەرلىرىنىڭ غازات پائالىيىتى جەريانىدا تونۇشتۇرۇلغان بىر نەچچە شەخس جەنۇبىي شىنجاڭ بولۇپمۇ خوتەن ۋىلايىتىگە جايلاشقان مازارلار بىلەن مۇناسىۋەتلىك. مەسىلەن: يۈسۈپ قادىرخاننىڭ ئۆزى قاراخانىيلار خانلىقىنىڭ مەشھۇر خانلىرىدىن بىرى بولۇپ، ئۇنىڭ مازىرىمۇ قەشقەردە دېگەن مەلۇمات بار³. ماچىن شەھىرىگە ئىلگىرى بېرىپ شېھىت بولغان ئىمام شاكىرنىڭ مازىرىمۇ قاراقاش ناھىيىسىدە قۇم رايات پادىشاھىم ياكى كەپتەر مازار دېگەن ئىسىم بىلەن داڭلىق⁴. يەنە ئۇرۇش جەريانىدا مازىرى بايقالغان ئىمام جەفىرى تەيران بولسا ھازىرقى كېرىيە ناھىيىسىدە بولۇپ ھازىرمۇ ئاۋات مازار ھېسابلىنىدۇ.

يۇقىرىدا كۆرسەتكەندەك، بۇ تەزكىرە توت ئىمامنىڭ مازىرىدىن باشقا يەنە بىر نەچچە ئۇلۇغنىڭ ياتقان مازارلىرىغا ئائىت خەۋەرلەر ھەمدە بەزى ئىماملارنىڭ شېھىت بولۇش، دەپنە قىلىنىش ئەھۋالىغىچە بولغان نۇرغۇن مەلۇماتنى ئۆز ئىچىگە ئالغان بولغاچقا، بۇ تەزكىرىنى بىر ئەپسانىۋى شەخسنى تونۇشتۇرىدىغان ئاددىي تەزكىرىگە قارىغاندا مۇھىم ماتېرىياللىق قىممىتىگە ئىگە دەپ قاراشقا بولىدۇ.

¹ بۇ يەردىكى ئىرانىي ئېلىمىنىلىرى توغرىسىدا، ساڭۇچى تورۇ، 18-19 نەسىر شىنجاڭ جەمىيەت تارىخى تەتقىقاتى. توكيو: پوشتىكاۋا-كوبۇنكان، 1963، 549-551 بەتلەرگە قاراڭ.

² ساۋادا مىنورۇ، «تەكلىماكاننىڭ جەنۇبىي چېتىدىكى مۇقەددەس قەبرىلەر»، «ئېنزۇكاياما گاكۇئىن ئۇنۋېرسىتىتى ئىنسان مەدەنىيىتى فاكولتېتى يىللىق تەتقىقات ژۇرنىلى»، 2-سان(2000)، 170-بەت.

³ راھىلە داۋۇت، يۇقىرىقى نەسىر 30-31 بەت.

⁴ راھىلە داۋۇت، يۇقىرىقى نەسىر 142-143 بەت.

ھىجرىيە 390- يىل زۇلھەججە ئېيىنىڭ 10- كۈنى (مىلادى 1000- يىل 11- ئاينىڭ 11- كۈنى) شېھىت بولغانلىقى. (51a-54b)

3.2.2. تەزكىرىنىڭ ئالاھىدىلىكى

(1) بۇ تەزكىرىنىڭ كىرىش قىسمىدىكى نەسەبىدىن كۆرۈۋېلىشقا بولىدىغان خاراكتېرى

بىرىنچى قىسىم (30b-31a) دا تونۇشتۇرۇلغان ئىماملارنىڭ نەسەبى باشقا ئىماملارنىڭ نەسەبىنى تەتقىق قىلىشتىمۇ بىر قەدەر ئەھمىيەتكە ئىگە بولۇش مۇمكىن. بۇ تەزكىرىدە كۆرسىتىشكە بولىدىغان نەسەب تۆۋەندىكىدەك:

1. ھۈسەيىن

2. زەينۇل ئابدىن

3. مۇھەممەد باقىر

4. جەفىرى سادىق

5. ئەلى مۇسا رىزا

6. مۇسا كازىم،

7. تەقى

8. نەقى

9. ئەسكىرى

10. قاسىم

11. ئەفتەھ

12. مۇئىنىددىن

(+ زاھىرىددىن، قەۋامددىن، ناسىرىددىن)

ئىمام مۇئىنىددىنغا تۇتىشىدىغان بۇ ئىسىملارنىڭ كۆپىنچىسى ئون ئىككى ئىمام (ئىسنا ئاسارىيەھ) نىڭ ئىسىملىرى ئىكەنلىكى ئېنىق⁷. بىرىنچى كىشى ھۈسەيىندىن توققۇزىنچى كىشى ئەسكەرگىچە (ئىچىدە ئەلى مۇسا رىزا بىلەن مۇسا كازىمنىڭ ئورنى ئالمىشىپ قالغان بولسىمۇ) بولغان ئىسىملار ئون ئىككى ئىمامنىڭ ئۈچىنچىسىدىن ئون بىرىنچىسىگىچە بولغان ئىماملارنىڭ ئىسىملىرىدۇر. جەنۇبىي شىنجاڭ بولۇپمۇ خوتەن ۋىلايىتىدە ئىماملارنى ئۇلۇغلاشتەك شىئە ئېلېمېنتلىرى ياكى ئىران ئېلېمېنتلىرى خېلى بۇرۇندىنلا

⁷ ئون ئىككى ئىمام توغرىسىدا، ئە.ج. بىرلەشكەن ئۈچىنچى ئىسلام قامۇسى 3-توم، 563-564 بەتلەرگە قاراڭ.

يېزىسىغا جايلاشقان⁴. مۇشۇ سەۋەبلىك بۇ تەزكىرىگىمۇ «تەزكىرەنى ھەزرىتى ئىمامان كېرىيا» دېگەن ئات قويۇلغان بولۇشى مۇمكىن.

2.2.2. تەزكىرىنىڭ مەزمۇنى

بۇ يۇقىرىدا نامى تىلغا ئېلىنغان تۆت ئىمامنىڭ يۈسۈپ قادىرخان غازىنى قەشقەرگە ئىسلام دىنىنى تارقىتىشقا ئەۋەتكەنلىكى، ئۇنىڭ كەينىدىن تۆت ئىمامنىڭ ماۋەرائۇننەھىردىن قەشقەر، يەركەن، خوتەنلەرگە ئىسلام ئېچىشقا بارغانلىقىغا دائىر تەزكىرە بولۇپ، تەزكىرىدىكى ۋەقەلىكلەرنىڭ ھېچقايسىسىنىڭ يىل دەۋرى كۆرسىتىلمىگەن. مەزمۇنىنىڭ كۆپىنچىسى پۈتۈنلەي ئەپسانە- رىۋايەتلەر بىلەن چىرمالغان. قويۇق ئەپسانىۋى تۇس ئالغان غازات ئۇرۇشلىرىغا ئائىت مۇنداق مەزمۇنلارنىڭ پات-پات چېلىقىشى ئەينى دەۋردىكى قاراخانىيلار بىلەن خوتەن بۇددىستلىرى ئوتتۇرىسىدا يۈز بەرگەن دىنىي ئۇرۇشلارنىڭ كېيىنكى كىشىلەردە قالدۇرغان مەلۇم تەسىرى بولسا كېرەك.

بۇ ئەسەرنىڭ مەزمۇنى تۆۋەندىكىدەك توققۇز قىسىمدىن تەشكىل تاپقان

- (1) كىرىش ۋە ئىمامى ناسىردىننىڭ نەسەبى (30b-31a)
- (2) «مەدائىن» دا يۈسۈپ قادىرخاننىڭ تۆت ئىمامدىن قەشقەر زېمىنىگە ئىسلام ئېچىشقا قوشۇن ئەۋەتىشىنى ئۆتۈنگەنلىكى. (31a-32b)
- (3) تۆت ئىمامنىڭ يۈسۈپ قادىرخاننىڭ ئىلتىماسى بويىچە ئۇرۇشقا قاتنىشىدىغان لەشكەرلەرنى يىغقانلىقى. (32a-34a)
- (4) يۈسۈپ قادىرخاننىڭ ئىلتىماسى بىلەن تۆت ئىمامنىڭ ئوش، كاشان، خارەزم، باغداد قاتارلىق جايلاردىن لەشكەرلەرنى يىغقانلىقى ۋە قەشقەر، يەكەنلەرگە ئىسلام ئېچىلغانلىقى. (34a-40a)
- (5) ئىسلام لەشكەرلىرىنىڭ ماچىن(خوتەن) گە ھۇجۇم قىلغانلىقى، ئىلگىرى بارغان ئىمام شاكىر پادىشاھنىڭ شەھىت بولغانلىقى ۋە ماچىن كاپىرلىرى ئارىسىدا بولغان مەسلىھەت. (40a-42a)
- (6) ماچىن شەھىرى كاپىرلىرى بىلەن بولغان تۆت يىللىق ئۇرۇش، ئىسلام لەشكەرلىرىنىڭ بولۇپمۇ سۇلتان شاھ قاسىم ئوشنىڭ قەھرىمانلىق پائالىيىتى، ئاقسۆڭەتتە ماچىندا ئىسلام ئېچىلغانلىقى. (42a-47a)
- (7) غازاتنىڭ داۋامى، شۇ جەرياندا ئىمام مەھدىنىڭ كۆرسەتكەن كارامىتى ۋە ئىمام جەفىرى تەيران مازىرىنىڭ تېپىلىشىغا دائىر كارامەتلەر. (47a-47b)
- (8) غازاتنىڭ داۋامى، كاپىرلارنى قوغلاش جەريانىدا سۇلتان شاھ قاسىم ئوشنىڭ شېھىت بولغانلىقى، ھەمدە شۇندىن كېيىن بولغان ئۇرۇشلار. (47b-51a)
- (9) كاپىرلارنى قوغلاپ چىققان سۇلتان شەيخ جالالىددىن باغدادنىڭ شەھىت بولغانلىقى، شۇ كاپىرلارنى قوغلاپ چىققان ئىماملارنىڭمۇ تاغ رايونىغا يوشۇرۇنغان كاپىرلارنىڭ ھۇجۇمى بىلەن تارىخ

⁴ راھىلە داۋۇت، يۇقىرىكى ئەسەر، 155-156 بەت؛ جۇڭگو ئىسلام قامۇسى، چېڭدۇ: سىچۈەن لۇغەت نەشرىياتى، 1994-يىل، 524-بەت.

مەسلەن: بىز تونۇشتۇرۇۋاتقان بۇ YMTT دىكى بىر مۇنچە ئەرەبچە، پارسچە سۆزلەر ئورنىغا prov.73 نومۇرلۇق نۇسخىدا يەڭگىل، چۈشىنىشلىك تۈركىيچە سۆزلەر ئېلىنغان. ھەتتا ئوخشاش مەزمۇندىكى بىر شېئىر ئىككى قوليازىمدا ئىككى خىل تىلدا بېرىلگەن. YMTT نۇسخا 14b دىكى 36 مىسراق «مەقسۇدھايى ئەي خۇدا، مەبۇدھايى ئەي خۇدا» دەپ باشلانغان پارسچە مۇناجاتنىڭ ئورنىغا prov.73 نومۇرلۇق نۇسخىدا «مەقسۇد سەن-سەن ئەي خۇدا، مەبۇد سەن-سەن ئەي خۇدا» دەپ ئۇنىڭ ئۇدۇل تۈركىيچە تەرجىمىسىلا بېرىلگەن. بىراق، ئۇزۇن - قىسقىلىقىدا پەرق بار. يەنى پارسچىسى 36 مىسرا، تۈركىيچىسى 32 مىسرا. يەنە، YMTT دا بەزى سۆز، جۈملىلەر چۈشۈپ قالغاندىن سىرت ھەتتا بەزى شېئىرلارمۇ چۈشۈپ قالغان. مەسلەن: prov.73 نومۇرلۇق نۇسخىنىڭ 109a بېتىدىكى ئالتە مىسراق پارسچە شېئىر بۇ قوليازىمدا پۈتۈنلەي يوق. يەنە شۇ prov.73 نومۇرلۇق قوليازىمنىڭ 109b بېتىدىكى 26 مىسراق پارسچە شېئىر بۇ قوليازىمدا پەقەت سەككىز مىسرا. يەنە prov.73 جەمئىي يەتتە باپتىن ئىبارەت بولۇپ، بىرىنچى باپتىن باشقا ھەممە باپقا قىسقا باپ ئىسمى يېزىلغان. بىراق YMTT باپلارغا ئايرىلمىغان⁵.

مۇشۇ نۇقتىدىن ئېيتقاندا prov.73 نومۇرلۇق نۇسخىنى نىسبەتەن تولۇق نۇسخا دەپ ئېيتىشقا بولسىمۇ، لېكىن بۇ نۇسخىدىمۇ YMTT دا بار بولغان بەزى سۆز ۋە جۈملىلەر چۈشۈپ قالغان نەھۇللار بار. ئىملاسىدىمۇ مەسىلىلەر كۆپ. لېكىن بۇ پەرقلەر ھەر ئىككى قوليازىمدىكى تەزكىرىنىڭ مەزمۇنىغا ئانچە چوڭ تەسىر كۆرسەتمەيدۇ. مەزمۇندا ئىزچىللىق بار. لېكىن، YMTT نۇسخىدا پارسچە سۆزلەرنىڭ كۆپرەك ئىشلىتىلگەنلىكىگە قاراپ ئۇنى prov.73 دىن بۇرۇنقى دەۋرگە مەنسۇپ دەپ قاراشقا بولىدۇ.

2.2. «تەزكىرە ئىمامان كېرىيا»

1.2.2. «ئىماملار» بىلەن «كېرىيا» نىڭ مۇناسىۋىتى

YMTT توپلامغا كىرگۈزۈلگەن 2-تەزكىرىنىڭ ئاپتورى (ياكى كۆچۈرگۈچى) تەرىپىدىن بېرىلگەن نامى «تەزكىرە ئىمامان كېرىيا [خۇدا ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!]» بولۇپ، 30b دىن باشلىنىپ 54a بەتتە ئاخىرلىشىدۇ، جەمئىي 49 بەت.

ئالدى بىلەن بۇ تەزكىرىدىكى ئىمامان يەنى ئىماملار بىلەن كېرىيانىڭ مۇناسىۋىتىگە دىققەت قىلىشقا توغرا كېلىدۇ. تەزكىرىنىڭ مەزمۇنىغا قارىغاندا، ئىماملار دەپ ئىمام ناسىرىدىن، ئىمام قەۋامىدىن، ئىمام زاھىرىدىن، ئىمام مۇئىنىدىن قاتارلىق تۆت ئىمام كۆزدە تۇتۇلىدۇ، بۇ تەزكىرە ئاساسەن بۇ تۆت ئىمامنىڭ قەشقەر، يەركەن، خوتەنلەردە قىلغان دىنىي ئۇرۇشلىرى، پائالىيەتلىرىگە ئائىت ئەپسانە ھېسابلىنىدۇ. بۇ تۆت ئىمامنىڭ مازىرى دەپ قارىلىۋاتقان مازار ھازىرقى كېرىيەگە يېقىن چىرا ناھىيىسىنىڭ بوستان

⁵ بۇ ماقالىمىزدا ئاساسەن prov.73 نىڭ باپ قۇرۇلمىسى ئاساس قىلىپ يەتتە باپقا بۆلۈنۈپ.

يەتتىنچى باپ: ھەزرەتنىڭ يەكەنگە قايتىپ كېلىشى ۋە ئاخىرقى ئۆمرى (30a-25b)
خوجا مۇھەممەد شېرىپ توپتوغرا 95 يىل ئۆمۈر كۆرۈپ ھىجرىيە 963-يىلى يەكەندە ۋاپات بولدى. جەسدى
ئۆزى ياشىغان مېشار ياقىسىغا دەپنە قىلىندۇ. ئۇنىڭ ئورنىغا شاگىرتى مۇھەممەد ۋەلى سۈبى پىرلىققا
تەيىنلىنىدۇ. ئۇنىڭ ۋاپاتىدىن ئىككى يىل كېيىن سۇلتان ئابدۇرېشىتخان ۋاپات بولدى.

3.1.2. فىلولوگىيەلىك ئانالىز

ياپونىيەلىك ئالىم خامادا ماسامى ئەپەندى 2006-يىلى دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا ساقلنىۋاتقان
«تەزكىرەنى مەۋلانا ئەرشىدىن ۋەلى»، «تەزكىرەتۈل ئېرشاد»، «تەزكىرەنى بۇغراخان» (بىر باب) ۋە
«تەزكىرەنى خوجا مۇھەممەد شېرىپ» قاتارلىق تۆت خىل تەزكىرىنى باشقا قوليازما نۇسخىلار بىلەن
ئىنچىكە سېلىشتۇرۇش ئاساسىدا ئەسلى مەتنى، تەتقىقات، تەرجىمىلىرى بىلەن قوشۇپ «شىنجاڭدىن
تېپىلغان چاغاتايچە تەزكىرىلەر ھەققىدە تەتقىقات» دېگەن نام بىلەن نەشر قىلغان. بۇنىڭ ئىچىدە، ئالىم
«خوجا مۇھەممەد شېرىپ تەزكىرىسى» نىڭ فرانسىيە پەنلەر ئاكادېمىيىسىدە ساقلنىۋاتقان 3-3355.ms
نومۇرلۇق، شۋېتسىيەنىڭ لۇند ئۇنىۋېرسىتېتى كۈتۈپخانىسىدا ساقلنىۋاتقان prov.73، prov.327
prov.414 نومۇرلۇق ھەمدە روسىيە شەرقشۇناسلىق تەتقىقات ئورنىنىڭ سانكىت پىتربورگ شۆبىسىدە
ساقلنىۋاتقان A237، C582 نومۇرلۇق ئالتە خىل نۇسخىنى سېلىشتۇرۇش ئارقىلىق بۇلارنىڭ ئىچىدىن ئەڭ
تولۇق دەپ قارالغان prov. 73 نومۇرلۇق نۇسخىنى نەشرگە تەييارلىغان.⁴

خامادا ئەپەندى يەنە ئىمىن تۇرسۇن نەشرگە تەييارلىغان، مۇھەممەد سىدىق زەلىلى نەزمىي
شەكىلدە يازغان «خوجا مۇھەممەد شېرىپ تەزكىرىسى» نىمۇ يۇقىرىقى ئالتە خىل نۇسخىغا سېلىشتۇرغان.
زەلىلىنىڭ نەزمىي تەزكىرىسىدىن باشقا نەسرىي قوليازىمىلارنىڭ ھېچقايسىدا بۇ ئەسەرنىڭ يېزىلغان ۋاقتى
تىلغا ئېلىنمىغان. زەلىلى بولسا بۇ ئەسەرنى ئەسلىدىكى نەسرىي نۇسخىدىن ھىجرىيە 1157-يىلى يەنى
مۇھەممەد شېرىپنىڭ ۋاپاتىدىن 194 يىل كېيىن نەزمىي شەكىلگە ئايلاندۇرۇپ چىققان ئىكەن. شۇڭا، بىز
ھازىر خەلق ئارىسىغا كەڭرەك تارقالغان نەسرىي نۇسخىنىڭ ئېنىق يېزىلغان ۋاقتىنى بېكىتەلمەسەكمۇ لېكىن
1157-يىلدىن ئىلگىرى يېزىلغانلىقىنى جەزملەشتۈرەلەيمىز.

قولمىزدىكى YMTT نۇسخىنى خوجا مۇھەممەد شېرىپكە ئائىت 8-قوليازما دەپ ئاتاشقا بولىدۇ. بىز
بۇ يەردە خامادا ئەپەندى تولۇق دەپ ھېسابلىغان prov.73 نومۇرلۇق قوليازما بىلەن مۇشۇ نۇسخا
ئوتتۇرىسىدىكى پەرقنىلا كۆرسىتىمىز.

خامادا ئەپەندى ئۆزىنىڭ بۇ ئەسەر ھەققىدىكى سېلىشتۇرۇشىدا ئېيتقىنىدەك، بۇ نۇسخىنىڭ مەزمۇنىمۇ
باشقا نۇسخىلاردا يېزىلغان ۋەقەلەر بىلەن ئاساسەن ئوخشاش بولسىمۇ، لېكىن ئىشلەتكەن سۆز-ئىبارلەردە
خېلى پەرق بار.

⁴ خامادا ماسامى، «شىنجاڭدىن تېپىلغان چاغاتايچە تەزكىرىلەر ھەققىدە تەتقىقات»، كىيوتو: كىيوتو ئۇنىۋېرسىتېتى ئەدەبىيات ئىنستىتۇتى،
2006-يىلى، 169+302 بەت.

كۈنلەرنىڭ بىرىدە ئۇنىڭ چۈشىگە سۇلتان سۇتۇق بۇغراخان بىلەن خوجا ئەھمەد يەسسەۋى كىرىپ ئۇنى قەشقەرگە بېرىشقا دەۋەت قىلىدۇ. مۇھەممەد شېرىپ مانا مۇشۇ ئىككى ئۇلۇغ زاتنىڭ بىشارىتى بىلەن سەمەرقەنتتىن ئاتلىنىپ قەشقەرگە، ئۇ يەردىن يەنە مەشھەدتىكى سۇلتان سۇتۇق بۇغراخان مازىرىغا بارىدۇ.

ئۈچىنچى باپ: مەككىگە زىيارەت قىلىش (18b-10b)

خوجا مۇھەممەد شېرىپ سۇتۇق بۇغراخاننىڭ بىشارىتى بىلەن مەككىگە تاۋابقا بارىدۇ. مەككىگە بېرىش يولىدا ئۇلۇغ ئەۋلىيالارنىڭ ياردىمىدە كارامەت كۆرسىتىپ ھەج تاۋابقا ماڭغان نۇرغۇن كىشىنى خەتەردىن قۇتقۇزىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ ئەۋلىيالىق نامى ئۆزىدىن ئىلگىرى ئەربىستانغا يېتىپ بارىدۇ.

تۆتىنچى باپ: مەككىدىن قايتىپ كېلىش (21a-18b)

مۇھەممەد شېرىپ ھەج-تاۋاب پائالىيىتىنى تاماملاپ قەشقەرگە قايتىش سەپىرىدە ھىندىستاندىن ئۆتۈپ كانجۇت يولى ئارقىلىق داۋۇر دېگەن جايغا كەلگەندە بىر تاسادىپ ۋەقە تۈپەيلىدىن سۇلتان ئابدۇرېشىتخان بىلەن ئۇچرىشىپ قالىدۇ.

بەشىنچى باپ: ئابدۇرېشىت خاننىڭ ھەزرەتى يەكەنگە تەكلىپ قىلىشى (22b-21a)

خوجا مۇھەممەد شېرىپنىڭ كارامەتلىرىگە قايىل بولغان ئابدۇرېشىتخان خوجا مۇھەممەد شېرىپ پىرىغا مۇرىد بولىدۇ. بارلىق ئەمەلدار ۋە پۇقرالارنىمۇ ئۇنىڭغا مۇرىد بولۇشقا يارلىق چۈشۈرىدۇ. خوجا مۇھەممەد شېرىپ سۇلتان ئابدۇرېشىتخان بىلەن بىللە قاغىلىققا كېلىپ مەسچىت سېلىش جەريانىدا يەنە بىر غايىۋانە بىشارەت بىلەن بىر بۇددىستنىڭ قەبرىسىنى كولاپ بىر كۆپ ئالتۇن ۋە بىر چوپۇن بۇتنى تاپىدۇ. ئالتۇننى سېتىپ يېڭى سېلىنغان خانىقا ۋە ئۆزى ياسىغان خوجا مۇھەممەد ھورمۇزى مازارىغا ۋەخپە قىلىدۇ.

ئالتىنچى باپ: خوجا مۇھەممەد شېرىپنىڭ ساتۇق بۇغراخان مازىرىغا شەيخلىق قىلغانلىقى (25b-22b)

مۇھەممەد شېرىپ ئابدۇرېشىتخاندىن ئىجازەت سوراپ مەشھەد(ئاتۇش)تىكى سۇتۇق بۇغراخان مازىرىغا بېرىپ يەتتە يىل مازارغا شەيخلىق قىلىپ تۇرۇپ قالىدۇ. بۇ جەرياندا قەشقەرنىڭ تۈرك، تاجىكلاردىن بولغان ئۇلۇغ-ئۇششاقلىرى خوجا مۇھەممەد شېرىپقا قول بېرىپ مۇرىد بولىدۇ. ئابدۇرېشىتخانمۇ سۇتۇق بۇغراخان مازىرىغا يىلدا ئىككى-ئۈچ قېتىم كېلىپ كېتىپ تۇرىدۇ. ئابدۇرېشىتخاننىڭ قەشقەردە تۇرۇشلۇق ئوغلى ئابدۇللا تىپ سۇلتان قەشقەرگە باج-خىراج تۆلەشكە ئۇنىمىغان قارا تېكىندە تۇرۇشلۇق قىرغىزلارنى بويسۇندۇرۇش ئۇرۇشىدا قىرغىزلار تەرىپىدىن ئۆلتۈرۈلىدۇ. ئابدۇرېشىتخان بۇ قىساسنى ئېلىش ئۈچۈن ئىسسىقكۆلگىچە قوشۇن تارتىپ بېرىپ قىرغىزلار بىلەن 20 كۈن ئۇرۇش قىلىدۇ. ھەم قىرغىزلارنى مەغلۇپ قىلىپ غەلبە بىلەن ياركەنتكە قايتىدۇ. قايتىش سەپىرىدە خوجا مۇھەممەد شېرىپنىمۇ بىللە ئېلىپ كېتىدۇ. خوجا مۇھەممەد شېرىپ ياركەنتكە قايتقاندىن كېيىن مىشار ياقىسىدىكى تۇرالغۇسىغا چۈشىدۇ. بۇ يەردە يەنە 10 نەچچە يىل ياشاپ ئەتراپتىكى مۇھىم ئۇلۇغ شەخسلەرنىڭ قەبرىلىرىنى تېپىپ ئۇلارغا مازار تۇرغۇزىدۇ. قاغىلىققا بېرىپ شەھەر، خانىقالارنى بەرپا قىلىدۇ.

باشلاپ سۇلتان ساتۇق بۇغراخان مازىرىغا زىيارەت قىلدۇرۇپ، ئۇرۇشقا بېرىشقا رۇخسەت بەرگەنلىكى، ئۇنىڭ مۇرتى مۇھەممەد ۋەلى سۈپىنىڭمۇ ئابدۇكېرىم خانغا ئۇستاز بولغانلىقى قاتارلىق خەۋەرلەر بار.² ئەمما خوجا مۇھەممەد شېرىپنىڭ تەرجىمىھالىغا ئائىت خەۋەرلەر ئاساسەن يوق بولغاچقا، مەزكۇر تەزكىرىدىكى بايانلارنى بىر قەدەر تارىخى ماتېرىياللىق قىممىتىگە ئىگە دەپ قاراشقا بولىدۇ. خوجا مۇھەممەد شېرىپنىڭ مازىرى ھازىرقى يەكەن شەھىرىنىڭ شىمالىدىكى، گۈلباغ يېزىسى ھەزرىتى پىر كەنتىگە جايلاشقان، مازار قۇرۇلۇشى بۇ كىتابنىڭ تىتولىدا كۆرسىتىلگەندەك ھازىرمۇ ياخشى ساقلىنىۋاتىدۇ. بۇ ئىمارەت خوجا مۇھەممەد شېرىپ 1565-يىلى ۋاپات بولغاندىن كېيىن يەنى يەكەن سەئىدىيە خانىدانلىقى دەۋرىدە بىنا قىلىنغان. 1807-يىلى يۈنۈس ۋاڭ تەرىپىدىن قايتا كېڭەيتىپ سېلىنغان.³

2.1.2. تەزكىرىنىڭ مەزمۇنى

تەزكىرە مەزمۇنى مۇھەممەد شېرىپنىڭ تۇغۇلغان جايى سايرام(ئوتتۇرا ئاسىيانىڭ سىر دەريا بويىدىكى شەھەر) دىن باشلاپ، سەمەرقەند، قەشقەر، مەشھەد(ئاتۇش)، مەككىگە قىلىنغان ھەج سەپىرى، مەككە، مەدىنە، داۋۇر، قاغىلىق، يەكەن قاتارلىق جايلارنى ئايلىنىش سەپىرىدە يۈز بەرگەن تۈرلۈك كارامەتلەر بايان قىلىنغان. بۇ تەزكىرە يەتتە بابتىن تەشكىل تاپقان. تۆۋەندە ھەر بىر بابنىڭ ئاساسىي مەزمۇنىنى تونۇشتۇرىمىز.

بىرىنچى باب: مۇھەممەد شېرىپنىڭ بالىلىق دەۋرى ۋە ئەۋلىيالىق دەرىجىسىگە كۆتۈرۈلۈشى (7a-2b)

مۇھەممەد شېرىپ ئەسلىدە سايراملىق كىشى بولۇپ، يەتتە يېشىدا ئاتىسىدىن، 10 يېشىدا ئانىسىدىن يېتىم قالغان. ۋەلىيەلەرنىڭ غايىۋانە يول كۆرسىتىشى بىلەن سەمەرقەندكە بېرىپ، مىرزا ئۇلۇغبەگنىڭ مەدرىسىسىدە 30 يىل ئىلىم تەھسىل قىلغان. بۇ يەردە خوجا مەسئۇد ئىسىملىك سودىگەرنىڭ ئايالىنىڭ كۆپ ياردىمىگە ئېرىشكەن.

ئىككىنچى باب: ساتۇق بۇغراخان بىلەن ئەھمەد يەسەۋىنىڭ بىشارەت بېرىشى (10b- 7a)

² Акимушкин, О. Ф., *Шах-Махмуд ибн Мирза Фазил Чурас, Хроника, Критичецкий текст, перевод, комментарии, исследование и указатели* О. Ф. Акимушкина. Москва, 1976, f. 47b, f. 48b.;

ساۋادا مىنورۇ، "خوجا ئىسھاقنىڭ دىنىي پائالىيىتى--بولۇپمۇ يەكەن سەئىدىيە خانلىقى بىلەن بولغان مۇناسىۋەتلەر توغرىسىدا" «گەربى-جەنۇبىي ئاسىيا تەتقىقاتى»، 27-سان (1987)، 68-بەت.

³ راھىلە داۋۇت، ئۇيغۇر مازارلىرى. نۇرۇمچى: شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى، 2001، pp. 80-82؛ ساۋادا مىنورۇ، «تارىم ۋادىسى ئەتراپىدىكى ئىسلام خارابىلىرىنى تەكشۈرۈش دوكلاتى»-«تېزۇكايا ماگاگۇنن ئۇنىۋېرسىتېتى ئىنسان مەدەنىيىتى فاكۇلتېتى بىلىق تەتقىقات زۇرنىلى»، 1-سان(1999)، 65-66-بەت.

سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئەبۇ جەھل بىلە كۈشتىنگىرلىك قىلغانلەرنىڭ زىكرىلەرى» دېگەن خەتلەر، ئاستى تەرىپىگە ئالتە مىسرىلىق پارسچە شېئىر يېزىلغان. ئارقا يۈزىنىڭ باش قىسمىغا ئۈچ قۇر ئەرەبچە ئايەت، ئاستى تەرىپىگە كىتاب ئىگىسىگە مۇناسىۋەتلىك تۆۋەندىكىدەك خەتلەر يېزىلغان: «مەمەت نىياز ئاخۇنىڭ تۇرۇر، ھەر كىم ئوقۇپ ئىشتىسە ياخشى بولۇر، ئۇلۇغ ھەزرەتلەرنىڭ روھىغە دۇئا تەگىر قىلىپ روھىدىن مەدەت تەلەپ قىلسە مۈشكۈلى ئاسان بولۇر».

2b دىن باشلاپ تەزكىرىلەرنىڭ ئەمەلىي مەزمۇنى باشلىنىدۇ. ئۇلارنىڭ تەرتىۋى تۆۋەندىكىچە:

(1) «تەزكىرەنى خوجا مۇھەممەد شېرىپ پىر» [30a-2b]

(2) «تەزكىرەنى ھەزرەتى ئىمامان كېرىيا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ» [54b-30b]

(3) «ھەزرەتى پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئەبۇ جەھل بىلە كۈشتىنگىرلىك قىلغانلارنىڭ زىكرىلەرى» [80a-55b]

(4) «تەزكىرەنى ھەفتە مۇھەممەدان» [90b-80b]

(5) «تەزكىرەنى سۈت بىيى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ» [94b-90b]

كىتابتا بۇ تەزكىرىلەرنىڭ ئاپتورى ۋە مەزكۇر توپلامنى تۈزگۈچى ۋە كۆچۈرگۈچى ھەققىدە ھېچقانداق مەلۇمات يوق. شۇنداق بولسىمۇ بىز بۇ توپلامغا كىرگەن تەزكىرىلەرنىڭ دەسلەپتە ئايرىم كىشىلەر تەرىپىدىن تۈزۈلۈپ، كېيىنكى مەزگىللەردە نامەلۇم كىشىلەر تەرىپىدىن توپلام قىلىنغانلىقىنى بىلىۋالالايمىز. چۈنكى توپلامغا كىرگەن تەزكىرىلەرنىڭ تىلى، بايان قىلىنىش ئۇسۇلى ۋە سەۋىيىسىدە خېلى پەرقلەر ساقلانغان. يەنە تۆۋەندە كۆرسىتىلگەندەك، بۇ كىتابتىكى تەزكىرىلەرنىڭ يەنە باشقا بىر قانچە نۇسخىسىمۇ بار بولۇپ، چەتئەلدىكى كۈتۈپخانىلاردا ئايرىم بىر كىتاب شەكلىدە ياكى باشقا ئەسەرلەر بىلەن بىرگە توپلام قىلىنغان شەكلىدە ساقلانماقتا. بۇ تەزكىرىلەرنىڭ بىر كىتابقا جەملىنىش سەۋەبىنى، فىلولوگىيە جەھەتتىن تەتقىق قىلىش بىر قەدەر ئەھمىيەتلىك ئىش بولۇشى مۇمكىن.

2. قوليازمنىڭ مەزمۇنى

1.2. «تەزكىرەنى خوجا مۇھەممەد شېرىپ پىر»

1.1.2. خوجا مۇھەممەد شېرىپ ۋە ئۇنىڭ مازىرى

بۇ ئەسەر يەكەن سەئىدىيە خانلىقىنىڭ 2-ئەۋلاد سۇلتانى ئابدۇرېشىتخانغا ئۇستاز بولغان خوجا مۇھەممەد شېرىپ ئاتلىق كىشىنىڭ تەزكىرىسىدۇر. بۇ كىشى توغرىسىدا باشقا تارىخىي ئەسەرلەردە مەلۇمات ناھايىتى ئاز بولۇپ، شاھ مەھمۇد چۇراسنىڭ ئەسىرىدە ئۇنىڭ ئابدۇرېشىتخان دەۋرىدە يەكەندە دىن تارقىتىش پائالىيىتى بىلەن شۇغۇللانغانلىقى، ئابدۇرېشىت خان قازاق-قىرغىزلار بىلەن ئۇرۇش قىلىدىغان چاغدا ئۇنى

«يەكەن مازار تەزكىرىلىرى توپلىمى» توغرىسىدا

ئابلىز نورخۇن، سۇگاۋارا جۇن

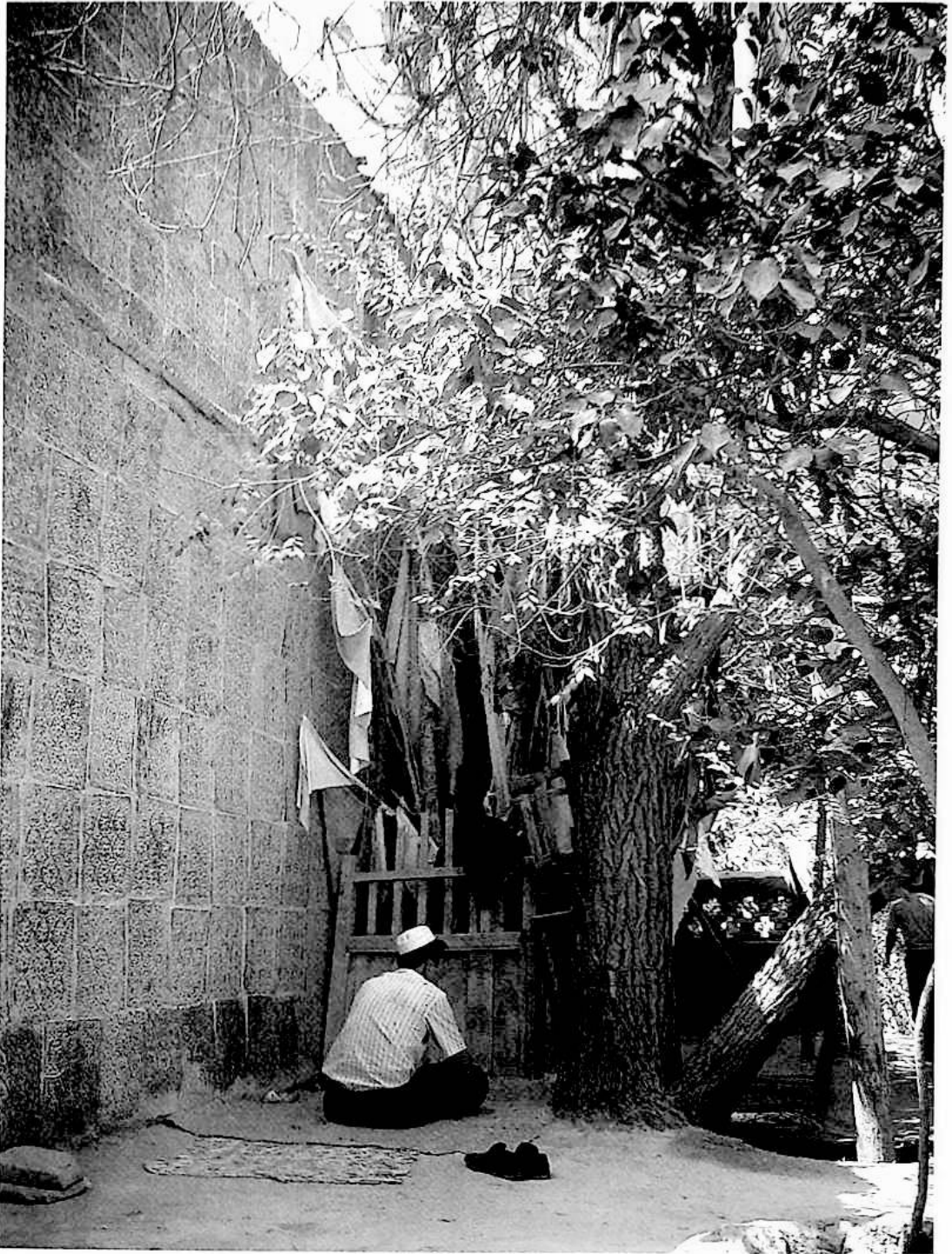
1. قوليازما كىتابىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى

بىز بۇ كىتابتا تونۇشتۇرماقچى بولغان قوليازما بەش تەزكىرەدىن تەشكىل تاپقان توپلام بولۇپ، 2006-يىلى 8-ئايدا دالا تەكشۈرۈش جەريانىدا قەشقەردىن سېتىۋېلىنغان. قوليازمىدا كىتاب ئىسمى ئېنىق يېزىلمىغان بولسىمۇ، بەزى تەزكىرىلەر يەكەندە جايلاشقان مازارلار بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولغاچقا ۋاقىتلىق «يەكەن مازار تەزكىرىلىرى توپلىمى» (قىسقارتىلمىسى: YMTT) دەپ ئات قويدۇق. تۆۋەندە بۇ كىتابنىڭ ئاساسىي مەزمۇنىنى فىلولوگىيە جەھەتتىن تونۇشتۇرىمىز ھەم ئازراق تەھلىل يۈرگۈزىمىز.

كىتاب قاتتىق كۆن خۇرۇم بىلەن تاشلانغان. كىتابنىڭ باش ئاخىرى تولۇق، ناھايىتى ياخشى ساقلانغان. كىتابنىڭ ئەمەلىي چوڭلۇقى 19cm×13cm، تېكىست يۈزىنىڭ چوڭلۇقى 15cm×8.5cm. كىتاب خوتەن قەغىزىگە باشتىن ئاخىر تەئلىق خەت نۇسخىسىدا ناھايىتى چىرايلىق، رەتلىك كۆچۈرۈلگەن بولۇپ، ھەر بىر بەتكە 13 قۇردىن خەت يېزىلغان¹. ئەسەر ناملىرى ۋە مۇھىم سۆزلەر قىزىل سىيادا يېزىلغان.

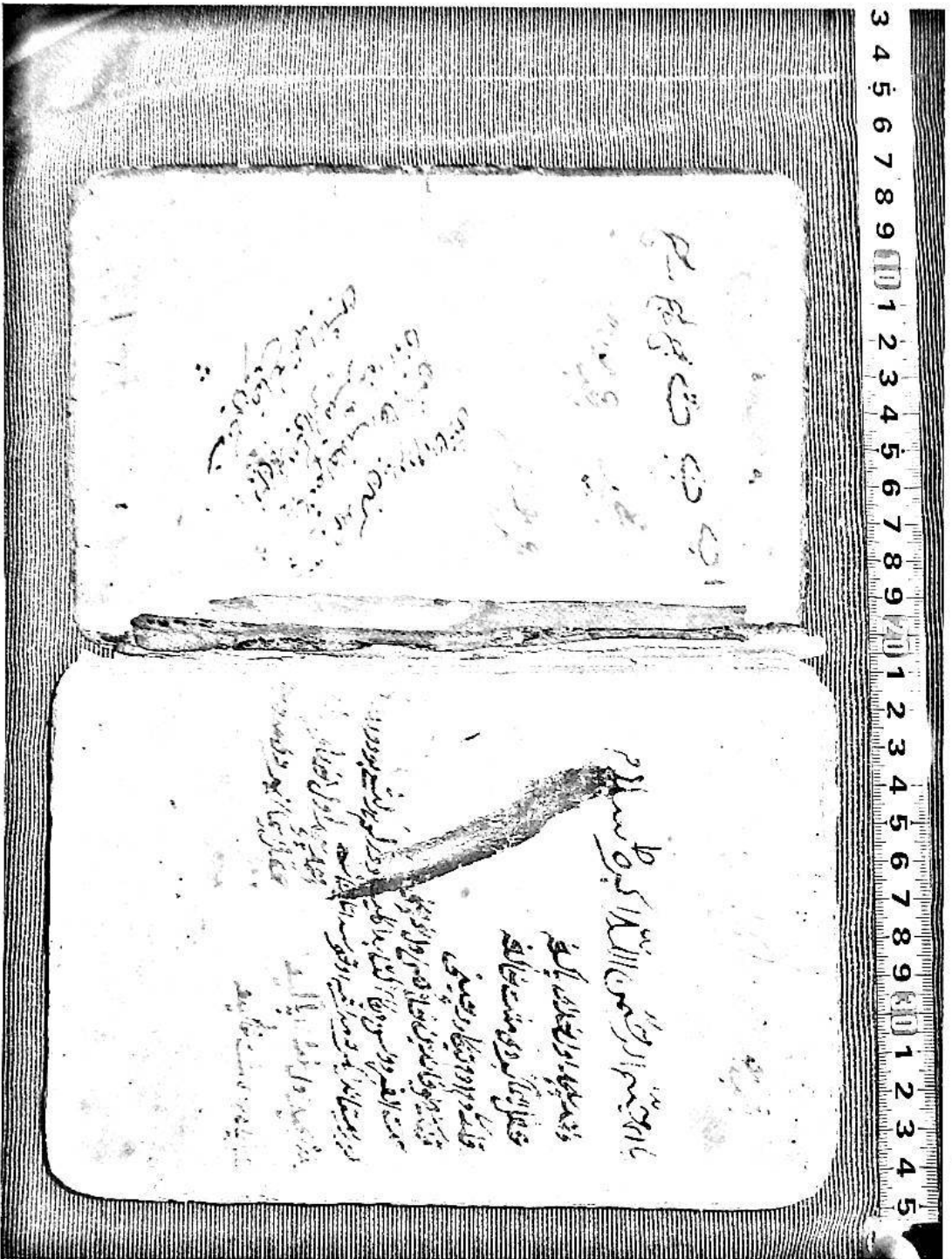
كىتاب جەمئىي 95 ۋاراق، 190 بەت بولۇپ، كىتابنىڭ ئەمەلىي مەزمۇنى 2b بەتتىن باشلانغان، 2a پۈتۈنلەي ئاق تاشلانغان. 1a ئەسلىدە ئاق قالدۇرۇلغان بولۇپ، كېيىن پايدىلانغۇچىلار تەرىپىدىن كىتابقا مۇناسىۋەتلىك بەزى ئۇچۇرلار يېزىپ قويۇلغان. مەسىلەن: ئاق قالدۇرۇلغان 1a نىڭ باش تەرىپىگە «خوجە مۇھەممەد شېرىف پىرىنك، سۈت بېبى پادىشاھنىڭ، ھەفتە مۇھەممەدان پادىشاھنىڭ، ھەزرەتى پەيغەمبەر

¹ خوتەن قەغىزى توغرىسىدا تۆۋەندىكى ماقالە ئەسەرلەرگە قاراڭ: ئابدۇكېرىم راخمان، رەۋەيدۇللا ھەمدۇللا، شېرىپ خۇشتار « ئۇيغۇر ئۆرپ-ئادەتلىرى ». ئۈرۈمچى: شىنجاڭ ياشلار-ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى، 1996، pp. 67-68. سۇگاۋارا جۇن «تۆت كوچا دوقمۇشىدىكى يېزىق مەدەنىيىتى» ماجىدا كازۇھىكو، كۇرونۇئا تاكاشى، سۇگاۋارا جۇن (تۈزگۈچى) جوگودىكى نەزەپ يېزىقى مەدەنىيىتىنىڭ كۆرۈنۈشى. توكيو: توكيو چەتئەل تىللىرى ئۇنۋېرسىتىتى ئاسىيا-ئالرىقا تىل ۋە مەدەنىيىتى تەتقىقات ئىنستىتۇتى، 2005-يىلى، 78-80 بەت [يابونچە]

Mazār of Khwāja Muḥammad Sharīf Pīr, 2006

photo by KAWAHARA Yayoi

fol.95b-end

3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

جنبت اللزوس ویکان الشا بر الیوب دو کرم کرم
 بود و درود ناسخ کن و در سنانا کرم مور شرب
 او قوس بانا ناسخ کن و در سنانا کرم مور شرب
 کویا کراما ناسخ کن و در سنانا کرم مور شرب
 بود و درود اول درود ناسخ کن و در سنانا کرم مور شرب
 اسم اللاله الحکیم
 اللهم منقل علی محمدی عا د امة الشکلون
 وصل علی محمدی عا د امة الشکلون لا رستم
 علی محمدی عا د امة الشکلون وصل علی محمدی
 عا د امة الرحمة وصل علی محمدی فی الامم
 وصل علی محمدی قلب محمدی فی الامم

بار کسند و باقی دارا داری زان عالم دین با شرب
 لا حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم
 اولاد چون کوه کوه لایه درون دین تو در دین
 که آسمان طوفین چنانچه پیدای کوه کوه
 بیخ غزوتی حضرت صفات مدینه کنایه
 اشرف لاری بیخ قلب خواه الیه ایمان
 او بیچاره بدین آواز کله ای خلیق بر او
 ای مرتبه غانا و قیامت بگوک بانای مدینه خلقی
 بوکانی ایشیب حران قالدیله بدین اول
 برده دفن قیبلایه و اسما علم کتبه امان
 والاکم علی کتبه علم
 اللهم صل علی محمد و آله
 سلم

3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

شهرت را چون قلب بر دور دور غریز دور
سور کیم ای بر سر خافرت و از خانه فریب کیم
آخت سزایی بر دوه خاله و یک بر باقی ای غریز
سین غم زنی بر کز با عیب نام بر بست لایقی با
کدر کیم بکن بکن با عزت کیم بر و با حق برستی
جواب بر دوار الله مدینه دار بر کوب با ای دلدار
خفاف ای صفت بر کیم اولام از کز نشانه
کریب ایو کیم با خفاف بر ما تهر بر کدر کیم
علام بر دی در حال کز کیم تابین و کیم بر کیم
نماز با هارودین با نبی اولام غریز بر کیم
بر کز کیم تابین و کیم اولام از کز نشانه
ایو کیم با خفاف کیم بر کیم اولام از کز نشانه
خفاف ای صفت بر کیم بکن بکن با عزت کیم

ای لاکیم اعود بالله من الشيطان الرجيم ان
التاعة ائمة لا تبت فيها وان الله بعث
من في القبور ائمة من ائمة لاکیم الله ربی
و محمد صلی و آله و سلم و نبی و کلام امام ابوال
احدیفی و آله و کتبه قیامتی و الصلوة فرضتی
و الموعظون اخوی و الموعظون اخوانی من
ای لاکیم قال ائمة علیه السلام و ان اخیر
فی الامم فاستعین من اهل القبور بعدل
ایغ لا یغی سونب یا ای لاکیم کز کز کیم
ایم بر کیم سار کیم بکیم غایب اولام زوری
بکیم بکیم با رفان طاق کرات اولام فی صفا کیم
کیم کز کز خالی با وجودی خالی کز کز کیم
شکل کیم بر کیم کز کز کیم کز کیم کز کیم
خفاف ای صفت

3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

پیش کشی نه تربیت قلب از راه اولی خدای عزوجل
صدیق یعنی اوست و درین تربیت ارباب اولیاء النفس
یا کردند و الهی کا کفایت حالت عبارت کا نشناختن اولیاء
خانیق نیک آنچه سوخت و لذات بیان مشهور بود لکن
این راهی نیک سستی آنگاه چون هیچ چیز نماند
و خوش طبعی که در صورت برین کسختی می نماید
دیگر درین اوج سوختن متبع اولی چندی خالوات آتیه
قورار بر روی سستی برین بود و اولی از سنجیدگی
ساخته و کفران لاکر اکتفا بقایت که در صورت
شکلان برود و اولی در توقف آن تور و طبع که در اول
اندین کین عالم برین کسختی را می کشند یعنی کفایت
کسب که بر این شرافت الهی شایسته نماید و این است
که در غایت تربیت دل الهی کسختی برین کسختی نماند

خداوندان تو تو توبی ای تو را بیا که خدایا خداوندان تو
صلی خدای ششم منزل را در ذوق تعلیل بر بر جانوی
نیک تو لایق نما آرا که کسب می آید سیرت نیک تربیت برود
که با کسب از منزل حسن او از منزل نیک آید تا ای حسن بر طبعی از کسب
بر او کسب در منزل لاکر کسب نیک که حسن و کسب تربیت
تینانی حسن منزل فانی اولی اولی درین بود و نه نماند
خدایا ای براه کسب خدایان بیان آید نه نماند و ای کسب
کسب چند نیک که در راهی سخته لاکر لایق نماند
لازیده طاعت کا مشغول بود لایق که بر کسب و اولی اولی
بر کسب پیدا بود لایق آید در کسب ای بر جملوی کسب
نزدیک بود کسب کسب نماند کسب کسب کسب کسب کسب
بهرانی کسب بر کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
شایدان بر کسب مشغول بود لایق که در زمانای کسب لایق
نماند

3 4 5 6 7 8 9 1 2 3 4 5 6 7 8 9 1 2 3 4 5 6 7 8 9 1 2 3 4 5

بر طاعت و توبه و ایمان با خدا که اولاد او توفیق و توفیق
دارد و گوید ای مردم بدانید طریق خداوند را در هر کس
بیدار بود با خدا بود و لا اله الا الله و محمد رسول الله
هم حاضر تر از خود خواهد یافت پس او را که از هر چه از تعلق
برگزینی بر وقت جمع کردن اینک ایشان بر او بیاید
بینه که در راه و طبع و الهی است و از روی بی نقصان
بگردد ما بر وی گذاردان او را بکنش از وی با هر چه
خواهد برین شیطان نگیرد و در راه شیخ طریقه شیطان کند
تی لا بر که از ملول قلب بر یک است آمدن او در وقت
همه خلق بخورند و بر وقت شیخ طریقه شیطان در طاعت
از حج عمل میشود که در طهر و در وقت هر که در طهر
ده شیخ طریقه طریقه شیطان بر او رسد نه در راه
آت توبه و توبه بر کوه در وقت هر که در طهر از راه

طاعت و عبادت که شغل اول است پس از این امر هر چه با
نفسا را بر تو خوش است باید کرد و هر چه در غیر آن است
و به اولوب اینها در هر کس از او در روز اول در هر کس
روشنی و پروردگاری است پس در هر کس از او در هر کس
کار هر که در این توفیق باشد است او را با توفیق بدین کس
بر وقت برین خوشحال بود و توفیق توفیق توفیق توفیق
این را در هر کس توفیق توفیق توفیق توفیق توفیق توفیق
بشارت بر هر که در این توفیق است است طریقه شیطان او
توفیق توفیق توفیق توفیق توفیق توفیق توفیق توفیق
خوش بر این توفیق است است است بر این توفیق توفیق توفیق
ایر و عادت کنش هر که در این توفیق بر او رسد در هر کس
اکثر باید بدین توفیق توفیق توفیق توفیق توفیق توفیق
باز با بر توفیق توفیق توفیق توفیق توفیق توفیق توفیق

س

۱۲۱

3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

خبر ابراهیم و هفتم بلوق زین بن یحیی و غیره
دیک عود کا دور یا دیار کرکون سکا اگلا لکھنوی
آستانہ درمی ایک آئینہ اور توبہ اور دوا یا ترہستان
طیفیرت و لوق الہ برتاؤ اور کھو کھو کھو کھو کھو کھو
دیک بلوغ و اوس ایک عذر یا بلوغ دیک کون کھو کھو
سن چرت سدا لکھنوی سکا کھو کھو کھو کھو کھو کھو
دو چ وانیہ کون کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو
نیک ہی وین کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو
و سفیر آئینہ کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو
برقیات کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو
دیک بلوغ کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو
و ترہستان کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو
ایہین کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو

جلو کا جو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو
بستان کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو
شعلہ روی یا بلوغ کھو کھو کھو کھو کھو کھو
روضہ کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو
عوض کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو
بول کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو
بیک کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو
من کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو
بسم اللہ الرحمن الرحیم
سورت کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو
اک کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو کھو

3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 3 4 5

خونی توست بولید ایله باورنیز
 ایللا باورنیز برنیز توست
 پس برین بولدی برین ازخیز
 کردی در دوشه نخیز برب
 سردی خانی بایک ازاز
 بنورازان و خانی ازاز
 آرد خانی برین بایک
 خانقا هوسه کای قارنور
 سترن برانست نیت نور
 پاره شرین در نیت نور
 ساهاق بنطین خیز اولار
 کئی بر بولدی برین برین
 بر عقالدی باطرا توان اراز

فاخته ایله اولور درینان بیک
 سن آتاسم بن بو دراز
 یوق ایکنی هکات و در بوم
 ایسیان بوکتله در سر
 نی حسای بر بون رکافان
 اخلا با بو سو نلی بر بونی
 سفیل یقین در دستله
 نیمال کولادی سر ایکی
 بیک سه خیزت ایلی
 پیش سر خانی بو کیک
 بنده کیکه نرا یک سیک اولار
 شف بو بیک کایقه ایق
 ابو در نیر الی اولور نرا قه

fol. 89b-90a

3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

حق را بلبل و کز در کارش اهلش رو بدو رسد ز زانی
 از راهی استخوان باغبانم مگر با کوه شیرش بکنج
 ابو بلبل طالع بس بترست سن ابرو ای برهانش
 بدنی بکن با خطم در ایکنج از این سیمایم بر ایکنج
 او با یک شقه تو خالی ها غنچه با این زنجیره و نشانیکنج
 زلفه های اوست زده ایکنج با کوه توین زلفه ایکنج
 باوه چینی خسته خسته غنچه ها با کوه ایکنج زلفه ایکنج
 غنچه های غنچه خسته غنچه ها با کوه ایکنج زلفه ایکنج
 غنچه های غنچه خسته غنچه ها با کوه ایکنج زلفه ایکنج
 غنچه های غنچه خسته غنچه ها با کوه ایکنج زلفه ایکنج
 غنچه های غنچه خسته غنچه ها با کوه ایکنج زلفه ایکنج
 غنچه های غنچه خسته غنچه ها با کوه ایکنج زلفه ایکنج

بر باغی بر تشنه آرزو زبان
 بنفشه فایده پیدا بود بر زبان
 لوزر جلی غلای آفرین
 کوزه داری کندن بنفشه داده
 انگاره شیرانه با کوه رسک
 خانه قوه با دامن توین
 تازه سوسوزده ایکنج کوه
 توین در دیدم کوه باستان
 پارک من بنفشه زنی کوه
 جهان را صنایع که از غنچه های
 بزوز شگفتانای اوج کوه
 آلوده سوسوزده ایکنج کوه
 کلون در دست تو خانی را برب
 حیح اول استحق الا ان الله اعلم
 برستان بل بر روزی اوین
 نشسته بی ایامه در شام
 بنظر داری کس در شکر داده
 شکره قبله اول اول در کوه
 بر با دلموه کوه توین
 او شکر بر با کوه ایکنج
 ایکنج در شکر ایکنج خاتم
 بواریم کوه و حال صبح می کوه
 آوارای که نازده سوسوزده
 اول سال اول شکره کوه کوه
 ایکنج خورشید کوه او را
 کلون در دست تو خانی را برب

3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

ایکجا بیاید با برابری با اولیغ باغنا و در اول اولیغ بیخه قوغ
بیتن کج قوری تیر آق لار ایکنه لولون تار زور اوردق ایله
فغانه کجه اول سال اوردو کزلات بکر صحت بیزیم
حاجتی بوسن اولابا دیا اولتورور و در اولیغ
چوش اولتورور صحت بکر اولیغ اولتورور
و عام کجا اولیغ صحت بکر اولیغ اولتورور
بیتن کج قوری تیر آق لار ایکنه لولون تار زور اوردق ایله
فغانه کجه اول سال اوردو کزلات بکر صحت بیزیم
حاجتی بوسن اولابا دیا اولتورور و در اولیغ
چوش اولتورور صحت بکر اولیغ اولتورور
و عام کجا اولیغ صحت بکر اولیغ اولتورور
بیتن کج قوری تیر آق لار ایکنه لولون تار زور اوردق ایله
فغانه کجه اول سال اوردو کزلات بکر صحت بیزیم
حاجتی بوسن اولابا دیا اولتورور و در اولیغ
چوش اولتورور صحت بکر اولیغ اولتورور
و عام کجا اولیغ صحت بکر اولیغ اولتورور

کولور زور بیزیم صحت بکر اولیغ
بویلا بیزیم اولتورور اولیغ
ایله بیزیم اولیغ اولیغ
بیتن کج قوری تیر آق لار ایکنه لولون تار زور اوردق ایله
فغانه کجه اول سال اوردو کزلات بکر صحت بیزیم
حاجتی بوسن اولابا دیا اولتورور و در اولیغ
چوش اولتورور صحت بکر اولیغ اولتورور
و عام کجا اولیغ صحت بکر اولیغ اولتورور
بیتن کج قوری تیر آق لار ایکنه لولون تار زور اوردق ایله
فغانه کجه اول سال اوردو کزلات بکر صحت بیزیم
حاجتی بوسن اولابا دیا اولتورور و در اولیغ
چوش اولتورور صحت بکر اولیغ اولتورور
و عام کجا اولیغ صحت بکر اولیغ اولتورور

ایکله

3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

ساقی گلر صباغ با مومین   یاد بقیلوتی است اسما
 لبیت با زلفه ای که در طبعش   در کمال کمال
 بر بزمی با بارها نشکند   سزایع و لاری بر روی رخسار
 عین کجاست تا ز چشمین   مرشک کج روی چندین
 آفتابش ظاهر است ای   امانی را که بالار است
 ترقی با لاله بی با شاد   از دما که شیشه لاله است
 قید با شمشیر لاله   روزنه خورشید کاغذی لاله
 خدیجه درین شاد است   ایامه لاله را در کجاست
 که بوی لیس آن خیمه کبر   زن بر تن این کجاست
 بر کتفین با رخساری لاله   با کجا بی همه لاله
 غلام بر اولیده در سراج تمام   جمله خود داشت در صحنه
 امان ایکنی ظاهر است ایکنی   لب با بیاد لاله است

جزا که نظر دین تری بیشتر   آنری ایامی غیر منزه از کفن
 کوردی که غیر منزه از کفن   یکیتی لاله در لاسم صفا
 هر طرف تیری که است آن لاله   شاد خفتن با دانه ایامی
 از تری که در لاله کجاست   سه روزم ترنج کرکدوس
 معلوم از لاله کوردی تری   موجه و دین با دانه کرکدوس
 سینه در در لاله کوردی تری   ایامی را در دانه کرکدوس
 بچوخت بچوخت کفن کفن   عطای ایامی بولدا ز تری
 بیاد تری که در لاله کوردی   جوامع کفن کفن ز تری
 او را لاله لاله ایامی تری   پشته احمد در ایامی تری
 کوردی تری کفن کفن کفن   یعنی داد و ده کفن کفن
 بلبل بی راهی کفن کفن کفن   ابو عیسان غور را در کفن
 او کفن کفن کفن کفن کفن   قوی تر قوی تر کفن کفن
 زنی ایامی با غبار کفن کفن   ناله قوی ایامی کفن کفن

ساقی

ختم که قید را در کبریا
 تورد و رفت بر پرتابان
 شکری روی بر جانم
 اینی یا منی گشته در آن
 ایندیایانان بخت بود
 تو روزی از یک سپه بالا نمود
 آیدم درین دولت با هم نهاد
 اینی که یکی با آنی
 یا بلای ای کاشی از احوال
 یاری زاری با ایمان
 یازدهت که تیغ یک دست بر
 خالی سلاطینت پیوستم
 هر پاسی که آید با پیوستم
 قویا بگذرد ز بی روی پرده
 کز آنکه نیست سیرتت
 تورا که بیزیرد بر با کبریا
 تانای بار بار با او باج
 بجز عیلمی سوختن دل خست

حضرت را از ایلیک کلین
 فیکدی بر بولدای با هم بستن
 در یا دوست فرستادی
 مولا که می گوی در بلاد تو
 از در کله می تمام گم کرد
 هم بر لوبی بی روشن کرد فدا
 هر کلاف زنده بود کله ای فدا
 کردین که کار کار فرغ بود ای
 ایستی که از کوه کوه فرستیدن
 آری آری سجایا بلای
 حضرت نه از او بر او بلای
 ای آای سر در وی صد اوقفا
 بشترن هم چو گل چو سبب
 شیخی صد سجایا مرادان چن
 نیکو تر هر چو کله از دره بزرگ
 جمله ادا شود و با کوه خسته بود
 حضرت زهر افرا با حسیان
 کجی که آنکه آنکه بخت تمام
 بر منده غلغلی طالب از آرا
 همه ادا شادای توختن
 هیچ صاحبی نیست از وقت بجز
 کز آنکه از آن زمان فرستیدن
 بی طیب بر دوای دور در
 شکر قلبیایا کند در با حق

ختم

1 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

ایه پادشاه اولی که در
شند و بخت کند و در
بلای زرق تن کفایت
نظرش در آن نامور کوشش
توشی عشق سعادت است
بانی کند بختها که اول
که بال کوه شاه که اول
جگر بس اندر خط سینه
غده المومنین کفایت
بوی بری حکمی که در
پراشت بر دران خط
از برای بر جانها رسول
حکمت بخت کفایت
دری که در کفایت

تکرین کللی صلی بناره
مشت طمان قلیه که اول
سهر بر پناه بر پشته زور
برای نیست ایام و جوان
بود که هیچ لاری قش را
رو بقیه بر لاری با شوش
یکدوره که در شوش قش
غیرتی در آن او که در
تیماری که اول در غار
اچدی که در سران قلا
ایه که کلیل ایام
ایام که در لاری قش
نیشاری سوزنا که اول
تکرین کللی صلی بناره
مشت طمان قلیه که اول
سهر بر پناه بر پشته زور
برای نیست ایام و جوان
بود که هیچ لاری قش را
رو بقیه بر لاری با شوش
یکدوره که در شوش قش
غیرتی در آن او که در
تیماری که اول در غار
اچدی که در سران قلا
ایه که کلیل ایام
ایام که در لاری قش
نیشاری سوزنا که اول

ایری

3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

بوی میانی فانی مرغ ایلی باورانی
 آسمان آبلین مرغی لاله
 چون غم از جیبش می آید
 که در دلم می درازد و در دلم
 مست بود با بزم صوابی که در
 آستینش بزمی از نماند
 چه لذت است غایت چنانچه
 دود را در دلم در دلم در دلم
 صرت ای باب بر یک جا
 که می آید که می آید که می آید
 سینه لاله ای که می آید
 افسه در دلم می آید که می آید

مصلحتی از پیش می آید که در دلم
 یاد وصل سندی می آید که در دلم
 بر یک صیقلیت که می آید که در دلم
 یعنی بر هر روز از روز که در دلم
 جانب بر هر روز از روز که در دلم
 که در دلم می آید که در دلم
 هم می آید که در دلم که در دلم
 بیخود عاقلی که در دلم که در دلم
 شوره رویی که در دلم که در دلم
 از آن روز که در دلم که در دلم
 پسته که در دلم که در دلم
 بو سنا جان که در دلم که در دلم

دشمن

3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

برگونی سحر چه کند تکلیف	حضرت پهلوان زمان
اول تو در کینه بنده اول تو	جهان با آن می بسزاسم
اضطرار ایلی که کلین بنام	ای بی این شب بر زبان می
اول تو می پهلوان اول تو	کسی را از او در شکوه می
تو ندی تا ضعیف کعب بر نام	او را تا شکست از رخ بر نام
بر که کوشش رخ بر می نام	جمع اولدی تو تو ز نام
اول تو در بدو جهان اول تو	آن خست نامی بالی تو
اول تو در رخ و کمان اول تو	تا از آن روی و کله ای نام
تا شقایق غوغای تو از حضرت ایام	اوله نامی که نام می نام
ایلا و این رخ خازند نگاهه	اول تو در دور دور تو بی ابواب
سود و اوله سیرت بلای بی نام	سمن رخ نامی که بر می نام
تو شایق ایامی که نامی سیرت	سمن مدینه غوغای تو کلین نام
ایه بی بر صفتی بر و اوله ای	خود رخ می نامی که نامی

در رخ اول تو اوله ای	تقصیر خود می بدید اوله ای
سمن اول تو ایامی که نام می	که کوه کند در شب حال نام
تاکمان عدلی که کوشش	تا شب می تو از کوشش
ایامی ایامی که نام می	تا کوه نامی که نام می
بچه اول تو در شب کوه	حالم نامی که نام می
کر سوز که کوه اول تو در شب	عفو کوه ایامی که نام می
باعث اول اولدی سکالی نامی	ایلا و این کوه اول تو نامی
ست تو در شب نامی که نام می	تو شایق ایامی که نام می
سمن کلین ایامی که نام می	پهلوان نامی که نام می
کوه بر کوه سکالی که نام می	شیر کوه نامی که نام می
کوه تقدر ایامی که نام می	بچه سوز ایامی که نام می

برگونی

3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

چون خیزد و قید نماید هرگاه جا نماند با طایفه شیر برافزیند
انرا از لایحه باستان بجهاد نماید و در وقتی که از وقت
پوزنک بجهت یک جمع بولب جاه قیامش قتل و در راه
اول سطلان انجا که در راه از خورشید مکه جاه
توشه بدو در راه یک سفر مینماید و آن یک سفر
از دلاوری تورست یکت بجای بر راه به خوار نماید
ز قوم یک سواد بدو در وی بگویند تقصیر نماید که تا بجز
کشتی تو که شد تو بشناسم مگر در راه که سخت علی
یکت ادن کتیز از غلای تاری با در بر جای بنامه
یکت علی در راه ز قوم یکت که نشانی آید
براه علی با در بر وی کت که راه یک یکت هشت
مرکز مستحق علی و دلاوری ترک نشود و در راه
انرا بیاید کت که از دلاوری است کت انرا تقصیر

براه تو نیز تو در راه بگویند چون ز زندان تا انرا
خس بروشن قتل یکت تیر انرا ز راه یکت اولان بدو
توبالی بر تیر انرا ز راه تو شکان تو بانی علی آن که در
اولان قهوجان علی انرا تو شکان تو بانی علی آن که در
تیر به بالان قهوجان انرا تو شکان تو بانی علی آن که در
ز قوم بدو سواد ز راه تو شکان تو بانی علی آن که در
یکت تیر انرا تو بید نماید که ز سندان تا تو بید نماید
خس بروشن قهوجان انرا تو شکان تو بانی علی آن که در
ا بوزی کوس و قهوجان به جاده علی آن که در
باز بوزی سندان که در وی بگویند جمله اولی انرا قیام
تو کای در وی انرا میر مردان قول انرا بر همه صام علی
میدان که در راه است قیام انرا بر همه صام علی
کنند انرا دلاوری و ان یکت بوزی که در راه است
انرا

4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

بر وقتی خدی بیست و یکم اولوب میدنیز کز درستی
مروان شیر مروان خونلا توروب ایرولا قزاقان بیاب
قیلید کرب سار صبح قوئی قالا بدوردی و می و می و
الدایه ارا و سله الله انسا و ها خیدر ابر و یه ارا کیم علی فر
قوت و نصرت بکیم بیست شیر مروان و عالی بیست و
نما خیلد بیدین توتوب درین کین ارا کرب عالی بیست و
مینب اولتور و رب قیز و ایشا رت قیلد یار کز کوز و
کمز کوز و دیار بو بیخه سالیب سو و اولت کس کس
نیک تاشلا ریزو الیب بار و بارک کز کز کز کز
نقومه سستی عالی قلدی ایوی تخت کلت مین
کئی ریب ترا کتوا ایدیک ریب زار زار سله ای بیست
ساجیب کار زار ایلا یار ای بادشایم ایوی انا کس
بکاک قاید و کیدو سب کئی قالا دی برایش قیلا کز

بو طرف بین نوره اوردو بیلا کی کبری جنگ کونی ایز
اوزیشی ایته کس کلکل بکون چوکان با این قیلا ای
خان جلودا زور الیب ای بی ای بیخه خانلا ورو علی
آلغی الیب کلبل بی شوی است خان قیلدی بو افان
مینب برنج جوکان با این قیلد یار افر بر کج اولت
کلمه توستی لارا کن کوز کوز کوز کوز کوز کوز
نیک تیشی او کالاد یارا کن کوز کوز کوز کوز
رونی خانان نیک کوزی کوز بولی خانان ایوی ای
اوان کوز کوز کوز کوز قیلدی ایوی ای نیک آب طما
ییک بیلا وی وی امیر مروان ایوی ای نیک طما
او قیلا ماس هید یلا خانان ایوی ای نیک بیلا
ای سی طما کوشی بو یوردی ایوی کوز کوز کوز
بر کس کاک قوی نیک کوشی سالی ایوی کوز کوز
بر کوز

4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

علی توفیق بنکند علی توفیق بنکند هم اول اسم خداست
بنکند علی توفیق بنکند هم اول اسم خداست
بنکند علی توفیق بنکند هم اول اسم خداست
بنکند علی توفیق بنکند هم اول اسم خداست
بنکند علی توفیق بنکند هم اول اسم خداست
بنکند علی توفیق بنکند هم اول اسم خداست
بنکند علی توفیق بنکند هم اول اسم خداست
بنکند علی توفیق بنکند هم اول اسم خداست
بنکند علی توفیق بنکند هم اول اسم خداست
بنکند علی توفیق بنکند هم اول اسم خداست

بنکند علی توفیق بنکند هم اول اسم خداست
بنکند علی توفیق بنکند هم اول اسم خداست
بنکند علی توفیق بنکند هم اول اسم خداست
بنکند علی توفیق بنکند هم اول اسم خداست
بنکند علی توفیق بنکند هم اول اسم خداست
بنکند علی توفیق بنکند هم اول اسم خداست
بنکند علی توفیق بنکند هم اول اسم خداست
بنکند علی توفیق بنکند هم اول اسم خداست
بنکند علی توفیق بنکند هم اول اسم خداست
بنکند علی توفیق بنکند هم اول اسم خداست

عاطفی

4 5 6 7 8 9 1 2 3 4 5 6 7 8 9 1 2 3 4 5 6 7 8 9 1 2 3 4 5

آتیب الیب بریزه قلیب میرانوا نشاد و در
 کومر کلا بک اولای انوی کی من اسیردان کر که از تک
 بهشتیا بلوغ اورده کومر و دیوانی قوت باه پوز
 بر که توشتی ادا که از آوازه آواز بندید قهر و کوشی
 ادا غله کنیز لا ز قله و کین دین نوم فرغضب بولی
 یسه کومر کوزد زنگ قلیب ادا دیوانه و بری الایشتی
 سک نیزگی کونی بهرت اسیر نوینین علی بز لای ایست
 قلیب شتا قلیب ادا کومر ای اسیر با به بورت بولیک
 سخا قوت با زوروی قلیب سیک لطف کر کلیرین
 اسیر ادا و دردن خود تا بر جلا کرده الای اسیر اوردی
 یراز که کلده شامه مردان ذوالفقار خلافتی ادا
 بو که از تک لیبرین تو توب کومرین ادا و غلط یک
 جلا و تی شیب اسیر ادا که ادا اسیر ادا کومر اسیر

بر ادا علی غرایدی بر اورد تک انقادی فرغ ادا علی
 ایسک میل یا ایشکنی بر یک کومر یک ادا علی
 ابری فرغی و از غدا کید سیک چه و چه ششم ایسک
 بش بر زنتان سلاج کما چیکلی ادا بر ایسک
 ادا بر زنتان چیسکی کیدی تیشلنتان و دیوانی کومر
 نورت بر زنتان نینه سینی ادا تک قولا قلیب بندتدی
 یک کیش بر زنتان کوزن قلیب ادا میدان خور و
 شاه مردان کور کولیک اجدی ادا کلک شای
 بر ادا بر زنتان ایسک تک ادا ایسک بنام غولون
 چک قولا کور سن اسیر ادا ایسک ادا بر ادا
 ایسک ایسک خدای تالی تک غنائی بر ادا
 قاتا لیبرین بری کومر ادا کومرین ادا
 نوره فرغ ادا قلیب شاه مردان متغی علی نوره فرغ ادا
 تایتب

3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

میدانند کبر ابی یا علی اگر زود بیا که لبه سرتی تو بی
دوی مضت علی حاضر الی بی بخت و بیخه انشا الله تعالی
بر یک بروم بقیه دی مالک فی اناغ جنگ با کوی کبر
بیست قایم بود ای ایغوز بزمین خرمین است غار
ایردی یوزکا همین کنی اناغ اناغ کسک با بی کنی کسک
با نا تیلو ایدولا بیخه صدقه بونو کوی کسک لایط اناغ
اسیر روان یعنی علی ایله کوی بدمون غیب بلو اناغ
دیک یسوس کوی بونو غیب اوزین اناغ اناغ اناغ
تیک جانی نکی کسک نام اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ
اول سلطان اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ
اسیر روان تیک خدمت لایط کسک لایط اناغ اناغ اناغ
تیا اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ
اوغزی اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ

توشی اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ
ایردی سلا اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ
کوی کسک اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ
ایردی بوز بزمین بوز کوی کسک اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ
یوز کسک اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ
ایست بیخه اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ
عاقبت اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ
اونا کسک اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ
اول کسک اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ
سلاج بوز بزمین کسک اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ
کسک اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ
علی اول کسک اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ
سلاج کسک اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ اناغ
میلان

1 4 5 6 7 8 9 1 2 3 4 5 6 7 8 9 1 2 3 4 5 6 7 8 9 1 2 3 4 5

حضرت علی شاه مردان در لاس لاریه ای که از پیشتر
 که قول نموده اند که در این شبیه می کسی که در بزم
 زلاله تعلیم کرده است چه وقت توانا حسن خصلت
 بود ای که ای که از زبان او می آید که هر یک از این
 قبول می کند یعنی بکنند و آن تا سالن سال که
 که از همه فاضل بر او تقلید می شد علی بن ابی طالب
 سینه در وقت خفته بود و از یک طرف او در وقت
 قیام از بزم بر او که هر یک بزمینا بیخ را در
 او سه سال که در وقت زنده بود ای که در آن زمان بر او
 چه بدشتی که در آن زمان از او زنده بودی سالاری
 ای که علی کج بودی بگویند بیست تا چهار کتاب
 که چهار کتاب با او در لاریه بود یعنی اولی در وقت
 چون شب از آن یک بوزالای که با او با یک کتاب

باشی علی بن نعمت بر کوهی بود و بارانهای آبی
 حضرت علی ای که از این تغییر اول وقت بود
 که در کوه تغییر از ساعت ده تا ظهر قیام در زمانه
 مقام مقوم جرد بود یعنی هر یک از این صاحب
 ای که کسی است که بوی زالیب ایک که صاحب
 نحوه جدیدی آوردند میمانند که در بلاد و بلاد
 آوردی یعنی از آن که کلان زمین زالیب بر مردم
 خیال لاریه کوش بودی اگر بشود بزمینا لاریه
 زقوم یک خانه قالب وین جلد اول را بر روی زقوم
 بر کوه بود که بر یک تپه از بزمی در قیام آوردی
 سالاری ای که یکیت نمیدون بود که سن ایک در
 این عمل در یک صدمه که کا عاشق بود و هم حضرت
 این ایام ای که سینه ای که کوهن چنان کوهن که با آن
 حضرت علی

1 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

کهنه در بر روی نیمی از یک لاله نقره در وقت غایت
در سطح آن که در آن نقره در آن یک یک
بر زینت آن که در آن نقره در آن یک یک
قریب از لب نقره تا زینت میان کوه در آن نیمی
ایردی که نقره یک لاله در آن یک لاله در آن
بر مده آن طهارت بر روی نقره در آن یک یک
ایردی به این میان که در آن نیمی در آن
اول سکه آن از آن یک نقره در آن یک یک
بر روی نقره در آن یک لاله در آن یک لاله
بر این که در آن یک نقره در آن یک لاله در آن
در وقت که لاله در آن یک نقره در آن یک لاله
اول سکه آن از آن یک نقره در آن یک لاله در آن
ایشیک است بر آن یک نقره در آن یک لاله در آن

کهنه در بر روی نیمی از یک لاله نقره در وقت غایت
در سطح آن که در آن نقره در آن یک یک
بر زینت آن که در آن نقره در آن یک یک
قریب از لب نقره تا زینت میان کوه در آن نیمی
ایردی که نقره یک لاله در آن یک لاله در آن
بر مده آن طهارت بر روی نقره در آن یک یک
ایردی به این میان که در آن نیمی در آن
اول سکه آن از آن یک نقره در آن یک لاله در آن
بر روی نقره در آن یک لاله در آن یک لاله
بر این که در آن یک نقره در آن یک لاله در آن
در وقت که لاله در آن یک نقره در آن یک لاله
اول سکه آن از آن یک نقره در آن یک لاله در آن
ایشیک است بر آن یک نقره در آن یک لاله در آن

کرده اند و زنده بمانند یکدیگر و در موی زبانه بدین می بینند
 قتالی بر راحت بتبنا بر این بنام نه می رود
 کرم است و بست نمی خورد تا هم بولابد از بی بر شرم روی
 شکر لکرم درین سال است سید شوهری که الی جانان
 ای که ای تالیش بخواند سید که با او کردید او که است
 با این از قوم غافل برونه توست سال حضرت زینب
 علی او صلی بر سلم نیک با غافل برین که در آن سفر
 بولمن بکون اول که در هر یک یک نام که الی جانان
 وقتنا که بکوه کرد از آن یک تک قلندرتن از این شیخ
 سوز از این بگفتی توست اولت که این بخوازد
 که بی کار غم روی بنیسی که با بیای ای بیکدیگر بنام
 کور درین بولمن با طاعت است سخن آن که تا در سوز
 سخن نه چه کرد که در سفر از قوم نیک این بخوازد

سعادتمندی شما را در میان دیگران است
 بویاره لانه بچه دور بود روزگار است
 چون بچوبادی ابراهیم با شما که به دست نیاید
 با بشن بچادوی و سیم زین را بویاری باقی برشده با زین
 بل از رخ سینه سینه بولاد که کس و علم خود است که کس
 به نگر تو تو به حال جمع که بدید او را در اسفند آینه ای
 ای با با ظاهر هم روانه بویاری که از آنکه خود بخواند بولمن
 بویاری را بر راحت تر بنویسد من خود بویاری بولمن
 نیز بولمن که قلبش شکل سلام ای بار دل اسرار
 با بجز اوله فدا بولمن که در سب سواد بود اوله
 سواد بویاری از قوم خوشتر است که بخود بر سب کس بویاری
 دیت از قوم محرابش که بویاری از سینه در سینه
 خی که که از اوله شود تا ترتیب برایش انجیر که از سینه اوله
 کردی

3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

اینها هم با هر طبعی بود ملک کنان که کار صاحب
بادیاد کرد هر یک صاحب پشت که اولی بود و با
بیزادان یک صاحب هم بر یک قالب و در اول زقوم
فکر فی صاحب بار دی آنکه از یک کار در
بازیب دور یک میل هم اول بود زقوم و اول
کوردیب سبب غلبه بود ای او علی بار بود
نکوه کار یک کلمه به آنکه هر چه بر اول بود
نویسی زقوم می طالع بود و در یک هر
اول هر کس که از او بیخ بود و در اول
بیاوان سبب که از او بیخ بود و در اول
زقوم یک او غافلاری که در شب بیاید تا
فکر فی صاحب که از او بیخ بود و در اول
آفتاب سبب که از او بیخ بود و در اول

اورا دور بود یک بر اول بود و در اول
بارش زقوم بود در یک از او بیخ بود
یکبار حضرت علی یاق قاضی که از او بیخ بود
فان و در اول اقیب دور که اول بود
دیقا صاحب اول بود و در اول زقوم بود
ایرین زقوم یک از او بیخ بود و در اول
لاری زقوم هر چه زقوم یک قسم بر اول
اول که هر چه قیاس بود اولی زقوم در
فان زقوم یک از او بیخ بود و در اول
بیاوان سبب که از او بیخ بود و در اول
زقوم یک او غافلاری که در شب بیاید تا
فکر فی صاحب که از او بیخ بود و در اول
آفتاب سبب که از او بیخ بود و در اول

اینها

4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

الیه ایل بخت نیکه سینه جانانم اورمیکه حسن
 برادر بودی اهرت که تون نموده بختی تو در عالم غم
 کز در پایدی درینا سپه کمانگه کز برادر بودی بخانی
 پیش تو ره اورمب ایسی ای کالایه دینان شوک کمانگه
 لاره طلب آفتی کز زار زاری فریاد کمانگه
 کز روی اولی کز زاری کمانگه کز زاری کمانگه
 خطه زری بیلور لب اورا بر روی کز زاری کمانگه
 آتاقان قید زری می ایوی ای بنایه بخت کمانگه
 ز تو مومین بزیا بود بود کمانگه کز زاری کمانگه
 کز بخت کمانگه بخت کمانگه کز زاری کمانگه
 و می ای کز زاری کمانگه کز زاری کمانگه
 بنایه کمانگه کز زاری کمانگه کز زاری کمانگه
 ایوی ای بنایه کمانگه کز زاری کمانگه

دای بود کاره بر بولور زین در ای بخت حق دین زار
 تو نیک لار کز زاری کمانگه کز زاری کمانگه
 بوسه زده آفتی کمانگه کز زاری کمانگه
 قیامیل پانی برادر بخت کمانگه کز زاری کمانگه
 غیر روی ای ای حاله زاده او زاری کمانگه
 دینی کز زاری کمانگه کز زاری کمانگه
 او کتور ای کمانگه کز زاری کمانگه
 ای پانی کز زاری کمانگه کز زاری کمانگه
 نیک دینی کز زاری کمانگه کز زاری کمانگه
 باطل و رضای تعالی کمانگه کز زاری کمانگه
 اوله دردی کمانگه کز زاری کمانگه
 دینی پانی ای کمانگه کز زاری کمانگه
 جان شیره خزانیک کمانگه کز زاری کمانگه

الیه

4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

انواع اور و بلایه کرم روزی روزی زده بولدای تو اسرت
بکر یک یک بیرون نوتوب ادرین اندوب هب تازای
چهار پنج صریح با رب ایک روزی تا پید بولدای تو
لا حیران قالدی و غفلت با نچه ساعت دین بین پنا
بید بولدای ش هوان غریقین بی حضرت هوان
قول سوتوب توتوب اللیلا ایدای تو از سنی
یکه ایلغ ادریکه بیجات کاهانه غل چای غل
قیلب ایو یکه سنی ادریکه کیر سحر بر لای به باهل
دین دین یای حضرت هوان بوکاف ز حضرت صل
عیلیت هم تا شامه رند الیک لایه رخا بال غایت
سلام بولدای و ایدیکه با رسول الله حضرت به
اکنین با رب کاف و لایه کجک قیاب هم صل خدا
ایا ای که با غل چاهل سبلان شکر یک ایو لایه کلاه

نور تاشی لاله لکه و سب زمین زمین کین صل
اون آت الیک شک و یک غل سبت زده کلاه کلاه کلاه
شکی تو توتوب س غاردی کوز لای تو لردی
حضرت کرم الله وجهه ایدای تا کج لایه کلاه
غایبدی کوه کوه و ایدای تا کج لایه کلاه
ایوی آفکلی ایضی که تخی در دست من غل سبت
وسبت ایچ کچی که کجیم تو توتوب ایدای کجی
منبرین تا جا بارودی سبک ارات کلاه سب ایدای
اسیر لکه سبتین علی ایدای لای من مدور دین سب کلاه
چاپن ایشیت زده کلاه کلاه ایدای سب کلاه
سلمان لاله و ایدای لایه کلاه سبت کلاه
چنان بیرونه غله قویوب زده کلاه سبت کلاه
حواله قلدی حضرت علی و ایدای لایه کلاه کلاه
انواع

4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

همه با به با به بلور نوردی آید و یک بر ناموهی ام
نعم بلوری جناب ای بی ای چه سر خبر در بلور بیست
نیز در سبب نجیب میماندن و نشادی یوزنم بر بی
نوشتی جناب مرغ نازقی ای عرب غیب بوقت غیبی
من با بود و پیروز و سبب نعل جبین نامحبت غیبی
و جسد رسول علیه السلام یک خدمت ده که هر چه در
دا بود که با رسول الله که از زمان جناب او در یک کتاب
باشتی بنشیند و باقی نام یک کتاب است
رسول خدا را میخواند که با محمد کرار با بنویسد غیبی
با رسول الله و در میان خدمت امیر مودان را بود که
کتاب دوید و بنام خود توبه و در اول انصاف غیبی
غزل را که با غیب ای کی سوزی سگین را غیبی با غیبی
بنام غیب شیر خاوند که میماند که غیب تورد لار

میدان هر که روی آید که یک کاشی فایزین که درین
یک تورد و پنج درین نام که در بری را در بری که
اوردی ای بی ای که لاله یک لاله روی صورت رسول
موسی را میخواند موسی با زین اول که بر او که غیب
موسی اطلس لب میدان که روی آید ای که هر که
بنشیند میدان بلور جناب سوزنی غیب غیب غیب
نیزه در توردی لب به شمشیر که تارب موسی غیب تورد
موسی در توردی لب به شمشیر میدان درین نام غیب
ایه ای که هر که در بوضیف زینجا با یک یک که هر
که با یک که در لب شمشیر ای که لاله که اثار تورد
کتاب است جواب توبه بر او بود میدان که روی
ایه ای قیام با در دست تو زین کاک تورد لب
تورد قیام لب جناب غیب غیب غیب غیب غیب غیب غیب
غیب

3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

صاحب الامر علیه السلام را یا زان الله عز و جل تو فرمای
تو زینب قیامی می یزویب جانگیزی خداوند
تو زینب قیامی می یزویب جانگیزی خداوند
تو زینب قیامی می یزویب جانگیزی خداوند
تو زینب قیامی می یزویب جانگیزی خداوند
تو زینب قیامی می یزویب جانگیزی خداوند
تو زینب قیامی می یزویب جانگیزی خداوند
تو زینب قیامی می یزویب جانگیزی خداوند
تو زینب قیامی می یزویب جانگیزی خداوند
تو زینب قیامی می یزویب جانگیزی خداوند

صاحب الامر علیه السلام را یا زان الله عز و جل تو فرمای
تو زینب قیامی می یزویب جانگیزی خداوند
تو زینب قیامی می یزویب جانگیزی خداوند
تو زینب قیامی می یزویب جانگیزی خداوند
تو زینب قیامی می یزویب جانگیزی خداوند
تو زینب قیامی می یزویب جانگیزی خداوند
تو زینب قیامی می یزویب جانگیزی خداوند
تو زینب قیامی می یزویب جانگیزی خداوند
تو زینب قیامی می یزویب جانگیزی خداوند
تو زینب قیامی می یزویب جانگیزی خداوند
تو زینب قیامی می یزویب جانگیزی خداوند

3 4 5 6 7 8 9 (1) 1 2 3 4 5 6 7 8 9 (2) 1 2 3 4 5 6 7 8 9 (3) 1 2 3 4 5

مستمان بودی جز ایشان عالم زمان بر تو بست
منی سکه است تا شام بر تو کلید ز مژده در سرت الی
حرفی با درستی خلقی با همی سخن کار بودی بر یک
معرفت علی با تو غیرت سبب بار در بدین که در وقت یاد
حضرت رسول اکرم بود بر تو نبوت جوی با درستی تقابل
حقتی با حضرت علی بر آفات تو با لب تو از این بقیست
تو شستی با حضرت فاطمه از صفای او سرود زبان با تو
تیز در حضرت علی بر ایله بر حضرت با درستی یک حرفی را
بوی تو سوادی بوی تو در حضرت علی بر ایله بوی تو که یک
خوئی حضرت محمد صلی علی آهنگت یک با درستی خود
دو ایله از این کن حرفت حسن و اتمام من حرفت
سر یک کلمه ایست نام خود علی حق از اینده مظهریست
بوی تو بر حضرت محمد صلی علی آهنگت نام در حضرت علیست

کرسن از خواب گسار با من کتو زاری در می علی اکرم
نبول قبله با در دست تو زین اعتدال قیلدی تو یک خبر
کوشن سبب آنی با یک قلب بر روی در دست تو نبی جواد
خوبی حاضر بودی با در دست ما میدی ای تو بر تو یک دست
کوشن انجیل بر روی تو بر حضرت علی بر کوشن انجیل
راوی ای تارود بود تو از حج که کند در حضرت بر حضرت علی
بر لاله بی حالان را دلا در تو که کو زید کوشن ایله
ای که کجی که ز در حالش با بر لاله و ایله حضرت علی آقا
قبله ای را دید که خداوند کلامی او که از لاله ایله
خوشی زنده بمان علی سبب که کوشن اللطیف علی آهنگت
پر حضرت محمد صلی علی آهنگت نام در دست تو یک خبر
بالله بود تو بوی تو که کلامی علی اکرم در دست تو یک
کلامی که خدایا کلام تو سبب بودی ای تو که کلامی تو
کلامی که خدایا کلام تو سبب بودی ای تو که کلامی تو

3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

نیک خلقی زوار کما ترست تیار حضرت علی کرم الله وجهه
میشتاب است از پیشتی از روضه او در دیار پادشاه سیرت
یک دروب هفتی حضرت علی کرم الله وجهه سوال بنام
زیرین کله کیر قیان با دوستی قایلین کله کیر حضرت
ایده سون مدینه زین بولورن هنر سالت با نام
اسلام چغالی ایبار در دیار سالی ایان غرض
قیلان ایبار دیار پارت حضرت ایمن سخا کربل
تا شقایق چشپ کلامی و بدی علی کرم الله وجهه ان
بر دیار پارت ای کلب ای ای جوان آنک لند
دیر ای آظمی زرد پارت اما بدی سیک شجر علم اگر
اول شجر خیزی بر کله کیر ایان کله کیر ایبار حضرت
علی ایبار سیر شجر کله کیر ایبار حضرت
نیک بر به ایبار کرم الله وجهه شکر بر کله کیر ایبار

کله کیر ایبار کله کیر ایبار کله کیر ایبار کله کیر ایبار
زایان غایب ایبار کله کیر ایبار کله کیر ایبار کله کیر ایبار
قیل ایبار ایبار کله کیر ایبار کله کیر ایبار کله کیر ایبار
دیر ایبار ایبار کله کیر ایبار کله کیر ایبار کله کیر ایبار
سیر کله کیر ایبار کله کیر ایبار کله کیر ایبار کله کیر ایبار
دایر کله کیر ایبار کله کیر ایبار کله کیر ایبار کله کیر ایبار
دیر ایبار حضرت رسول علی کرم الله وجهه حضرت علی کرم الله وجهه
ایبار ایبار ایبار کله کیر ایبار کله کیر ایبار کله کیر ایبار
ایبار غایب ایبار کله کیر ایبار کله کیر ایبار کله کیر ایبار
ایبار ایبار ایبار کله کیر ایبار کله کیر ایبار کله کیر ایبار
بولور کله کیر ایبار کله کیر ایبار کله کیر ایبار کله کیر ایبار
کله کیر ایبار کله کیر ایبار کله کیر ایبار کله کیر ایبار
بار به کله کیر ایبار کله کیر ایبار کله کیر ایبار کله کیر ایبار
کله کیر ایبار

معی بدیدم بدیدی بهیوسه مندر درون کجا چون ابرو بسایه بطلب
این چشم این میدانان شکست معیبت غیوال او نبت
انچ فرستگن یکیش شکست بر بوا اولاد با یک
سواره شکست از بر دیار یکیش یکیش الای با بار و یکیش سوار
هم بر میدان دین سلامت جفا کس من روی پروری
ایده راست آیتا دور دریب ابو جلالین غوغو تو بی کجا
ایب بار و دیار رسول اکرم صلی علیه و آله و سلم خرامی بار
سخت وطن لایفیه یانیده ز صفا علی غرضت لایفیه
فا در کس تو از خالی بغیر من شاک و ذنب من
تشتا و بیتیا تک انکیز آنگ علی کل غمی و ذنب
آنگ سلطان غوغو ز فغان آنگ ز غوغو کس در غوغو
غوغو کس اندر غر را دست میدوار کجا هفت خرم صلا کجا
بر کون سجده او اندر دروب با و جبر اشل و لایب الای

په زانو نشاند اولاد نگرودین غایب بولدی برسات معنی
کین کا سه بر بکا کای با بر بوا لوب کلهی رسول اکرم
توزیب الیب کجا کجا تم قیلا بیوش بولدی ده خالی غوغو
کلهی اینه تو سوس خلهی اینه همانا ز نشاند و دیار بولدی
بیک کوز ترین غایب بولدی چشم عیلا الله پر غوغو
قیلدی کوز هادی قیاسنی بان با نه قلبی برسات معنی
کین دخت دین غوغو کوز کوز کجا کجا الای کجا کجا
تو غشی رسول علیه السلام بولسون غوغو تو زوب الیب الای
کوز الیب کجا خالایا انزا غوغو غوغو الله بر غوغو تو
اورکاز انز با هادی چشم اینه غوغو کجا کجا
چشم نیک الای کوز غوغو رسول علیه السلام غوغو تو
غوغو غوغو تو غوغو الله غوغو غوغو غوغو غوغو
غوغو غوغو تو غوغو غوغو غوغو غوغو غوغو
غوغو غوغو تو غوغو غوغو غوغو غوغو غوغو

fol.61b-62a

3 4 5 6 7 8 9 [0] 1 2 3 4 5 6 7 8 9 [0] 1 2 3 4 5 6 7 8 9 [0] 1 2 3 4 5

صاحب تورات حضرت رسول اگر تمام تکلف اولاد نبی تو توبت
میدان غلاب یک پروم با ابو جمل قوی کردندی حضرت
اگر ضعیف کردندی مال او سه جزه ایله از ای بی تو توبت
اگر ابو جمل غلاب کما اثار ت بیگانه شست بر کما
دیو بلا حضرت رسول غلاب اکرم شست کما کما کما
برله و بو بلا با ابو جمل امی حسن نبی رسول کما
ای بی بلا اول حسن تو توبت و بیله ابو جمل حضرت رسول کما
اسطدی ای قوی قوی رسول اکرم تک کما کما کما
ای بیخیز زرقیدی قوی کما کما کما کما کما کما
هرگز از اولاد برین تو توبت اولاد اولاد ای کما کما کما
مرا تبه زرقیدی بکما کما کما کما کما کما کما
ای بی کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما
بیله کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما

دیکش مال او را روی ای تک را که اولاد تو کما کما
بو کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما
اگر حضرت رسول غلاب تمام تک ای بی ای بی ای بی
برو بلا حضرت م علیه السلام اگر در رب به حال بو کما کما
ای بی ای ای امیران عرب کور کما کما کما کما کما کما
یک کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما
بر او را بی هر حال کما کما کما کما کما کما کما
ای بی ای بی ای تک ای بی ای بی ای بی ای بی ای بی
سوز غلاب کما کما کما کما کما کما کما کما کما
تو کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما
اگر غلاب کما کما کما کما کما کما کما کما کما
ابو کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما
بیله کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما
کما کما

کوشتن انسان ز صورت قلبت بود در اینجوخ
آنچه که در دست ایستد چنانچه که بودان بدو را در
از جمله که در شستن از دست بگویم ز فاسد بگویند چون بز
قلب از بدای بگویم ز کمال صباغ تلخ بر او شستند با بیز
اصحاب بیله با کما با آب ایزدی سوخته تلخ بگویند
در سینه با بر تلخ بر او شستند با بار ایزدی بر شستند
بر اوی با قلب ایزدی تمام ز سرش از اوی بر ایزدی
بوی سوخته بگویند زمین را سوخته تلخ بگویند و بر
زیر لای ای بگویند که در اوی با بر بوزینه از زمین او بر
اوی بگویند بر جای بر بزم که چون قلبت بر دست
اول اوی ز بوزینه که در دست بگویند اوی لشکر بگویند
نگار بوزینه که در دست اوی خالی است از فاسد تلخ بگویند
خانزاد از بار ایزدی اول خانزاد از یکت با تلخ بگویند

غلامی فاش شد با در دایمانی همه بر او تلخ بگویند
شما بگویند در دایمانی که در دست ایستد که در دست
از روی در دایمانی او را با بوی با بوی تلخ بگویند
سحل که بر زمین که در دایمانی او را با بوی تلخ بگویند
بیز تلخ که در دست او را با بوی تلخ بگویند که در دست
غلامی بگویند که در دایمانی او را با بوی تلخ بگویند
ایند دایمانی که در دایمانی او را با بوی تلخ بگویند
ایستد که در دست او را با بوی تلخ بگویند که در دست
صلی است که در دست او را با بوی تلخ بگویند که در دست
کیم از تلخ او را با بوی تلخ بگویند که در دست او را با بوی تلخ
ایزدی دایمانی او را با بوی تلخ بگویند که در دست او را با بوی تلخ
قلب او را با بوی تلخ بگویند که در دست او را با بوی تلخ
ایستد

3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

سرتن تو ای بر باد است که غنچه یکیدین چنانای تو بنیله
کوشین انای دینی رسول علی السلام قوم بود ای بر باد
بگویند کوشین انای کوشین خالی خالی کرم کرم کرم
کوشین الیب بر عهد و بولوب ای بر باد کوشین
تا کله کوشین انای هیچ ما نذا به فعل بر باد کله کله
بهر بر باد کوشین انای شمشیر ای بر باد کوشین کله کله
اگر کوشین ای بر باد کوشین انای کوشین کوشین کوشین
بیا و کله کوشین انای کوشین کوشین کوشین کوشین
بولاد ای بر باد کوشین انای کوشین کوشین کوشین
دین جوان هیچ صادق بولادی ای بر باد کوشین کوشین کوشین
بولاد ای بر باد کوشین انای کوشین کوشین کوشین کوشین
آرشد قبیل کله ای آرد سیدین ای بر باد کوشین کوشین
حضرت علی علیه السلام بر باد کوشین کوشین کوشین کوشین

سینه پیوه که غمزه آرد و سینه زنده کوشین انای
جالی سینه کوشین کوشین ای بر باد کوشین کوشین کوشین
آرد و سینه کوشین کوشین ای بر باد کوشین کوشین کوشین
ای ای بر باد کوشین انای کوشین کوشین کوشین کوشین
تو ای بر باد کوشین انای کوشین کوشین کوشین کوشین
جواد بولادی ای بر باد کوشین کوشین کوشین کوشین
ای کوشین انای کوشین کوشین کوشین کوشین کوشین
بر باد کوشین انای کوشین کوشین کوشین کوشین کوشین
ای ای بر باد کوشین انای کوشین کوشین کوشین کوشین
هش ام ای ای کوشین انای کوشین کوشین کوشین کوشین
دشمنیک بولادی ای بر باد کوشین کوشین کوشین کوشین
حضرت علی علیه السلام کوشین کوشین کوشین کوشین
کوشین کوشین کوشین کوشین کوشین کوشین کوشین کوشین

م

3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

کسی که زترین باغتاب قوس آورد و ب برادری او را بجز
برادر قوس که زشتین الی او بجهان بر او بجز عالمی خوشی
بر او نصیبت رسد علی باب نام باشد در بویک نور و مجاهد
لا در که زشتین النانی آناه خدای تعالی بر مدون بکنج
پست سالی با نیش دلدارین مشهوره کشف با را دردی
بسیار تری باز و هم باز در هر دو تنگ باز در سید کلدی
اولا قل یک یک ای سید ایزدی او بجهان ای سید بجز
که زشتین الالی در می سید ایزدی ای او بجهان یک یک
که زشتین الالاسین سنگها هم تر در کسین بجز کجا یک
نور درین سنگها عابد بود و یک یک بجز زشتین النانی در می
او بجهان ای بوی بوی کس کوز ایزدی ای کس کوز ای در
تو پیش از کسین ای با کس کوز ایزدی ای کس کوز ای
و می سید ایزدی سید ایزدی سید ایزدی سید ایزدی

سنن نه خلیکوسن ابوطالب هیچ سوز ناله و یا لارین کسین
رضی الله عنه و زیاده بخش توی تو با لیسین قتلای و دیدار
اولا سات حق سبحانه و تعالی بجا کام و بوزبان زشتین
ایزدی ای زشتین لا که در کس کوز ایزدی ای کس کوز
حقا با همیت قدیمی کفای واجب دور کس کوز ایزدی ای کس
مگر و پورست و این سلفی زبیریم اول کس کوز
ای می کجا او بجهان بر طاعت تو کلا کس کوز ایزدی ای کس
لا که زشتین کجا با تقلید ایزدی ای کس کوز ایزدی ای کس
لا سر هر برده فامه در کس کوز ایزدی ای کس کوز ایزدی ای کس
رشت مصل علی باب نام سنگ تمدنای بر اول با غفایشی
مجا او بجهان یک کوز زشتین الالو کس کوز ایزدی ای کس
او بجهان ای سید ایزدی ای کس کوز ایزدی ای کس کوز ایزدی ای کس
علا و کوز ایزدی او بجهان قوس با سید ایزدی ای کس کوز ایزدی ای کس

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

کله سو توب نوبه در دهر دهر ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو
خارفت ابرو ای ای ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو
چهار توبت ابرو ای ای ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو
ابر و دم و مرغ ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو
سخت ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو
یکت ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو
اینست ابرو ای ای ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو
در کزین سخن چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو
یغیب ابرو ای ای ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو
چرا ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو
تقدیر ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو
اگر توبت ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو
یکدم توبت ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو

پیل لاله توبت ابرو ای ای ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو
بوتاش توبت ابرو ای ای ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو
توبت ابرو ای ای ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو
کو توبت ابرو ای ای ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو
سخت ابرو ای ای ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو
کوتاهیک ابرو ای ای ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو
توبت ابرو ای ای ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو
بیتیک ابرو ای ای ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو
تاش توبت ابرو ای ای ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو
امر توبت ابرو ای ای ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو
معلوم ابرو ای ای ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو
بولوب توبت ابرو ای ای ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو
کو چو توبت ابرو ای ای ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو چو چو ابرو
کله توبت

2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 3 4 5

بر باد و طار و بعل و تورت و بر کزک و ملاوی ایلیک و کوزک
اول وقت تا صحت محمد مصطفی علی سید عالم ازین ایام
ابو جعفر الشافعی ان الشافعی طار و در ایام بخار و در ایام کوفه
طهاریم بر این اوردی همیشه از این صفت هر سال یک بار
صلوات بخارن ابو جعفر یک بار می کردیم و چون یک بار
کوه را می ابو جعفر بخارن برینان در کون ابو جعفر ایلی
ابو طالب یک یک می گفتند چنان حسین بن علی مدینه وقت
ایسی اوردی تا صحت من ابو طالب تا که علی کن کوه شامی
من سخن چک بر نرسا و کفای فکری که ابو جعفر شامی
شکر کوه بود و ابو جعفر هم از آن کفای تا که ابو جعفر ایلی
یک کین جواد تا شامی کون تا که شامی در جواد
قلی الاخر ایلی ایلی ابو جعفر تا شامی در کوه ظاهر
بابیت تا شامی بر این کوه در ایام هر سال هر سال

بسم الله الرحمن الرحیم
تا که در ایام انصاری و شافعی تا که در ایام ابو جعفر
ابو جعفر شامی تا که در ایام ابو جعفر شامی
یوز تا که شامی تا که در ایام ابو جعفر شامی
لین ترتیب بود که در ایام ابو جعفر شامی
در ایام ابو جعفر شامی تا که در ایام ابو جعفر شامی
ابو جعفر شامی تا که در ایام ابو جعفر شامی
تتمت قلب ایلی که در ایام ابو جعفر شامی
کوز کوه که ابو طالب یک یک می کردیم از غازی ابو جعفر
تتا که در ایام ابو جعفر شامی تا که در ایام ابو جعفر شامی
کله در کوه در ایام ابو جعفر شامی تا که در ایام ابو جعفر شامی
فقه قلب با در ایام ابو جعفر شامی تا که در ایام ابو جعفر شامی
یوز که در ایام ابو جعفر شامی تا که در ایام ابو جعفر شامی

بسم الله

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

و صانع الارض بنور و عاقله لارضايت گزافه
حضرت امامان بنگ فرخ عالمي سيب ميلادون
تا بهت شفاقت لارضايت بولار بولار بولار
نگر بولار و نياون با ايا گزافه است گزافه ترا
و شرفنده بولار شفاقت لاردين بولار بولار
پرتور بولار بولار بولار بولار بولار بولار
و اعتقاد بولار بولار بولار بولار بولار
دآره ي ما بهت بولار بولار بولار بولار
اشف ااسته بولار بولار بولار بولار

و اسما
بالحجم
مسلم

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

عقد داده قنبله ایست که کمتر از یک تنگ جمع میزند از
تجاویز تمام امسک قرآن لایز و در بعضی از
بلکه نزدیک به صد تنگ است که در بعضی
دقت قنبله حضرت امام رضا علیه السلام و غیره
از نلای بیون کمتر از یک تنگ است و در
انچه که در قنبله آن بر روی در آن یکی تنگ
لا شرب شامات نوش بیدار حضرت بر
فان فانی پوشد یک هر چند حضرت امام
سایک در وصف لایز قنبله حضرت امام
کلیک قرآن لایز قنبله حضرت امام
توزن در دست حضرت امام علی علیه السلام
و ایستاد بر دیوارها و غیره در دست
قنبله و در دست حضرت قنبله در دست قنبله

سلمان قنبله در کافه قنبله در دست قنبله
ایندارای بار خداوند است که در دست
چنگ جاتیان و دانستن از دست امام
سنتی با شمشیر سجد که قنبله از دست
پدا بولدی باغ در دست سوز بولدی باغ
سلمان لایز قنبله در دست قنبله
توزن او در دست سالی که قنبله در دست
اندین کین حضرت امام لایز قنبله در دست
سایب دین بیدار از دست سالی قنبله در دست
تا قنبله قنبله قنبله قنبله قنبله قنبله
دندان قنبله قنبله قنبله قنبله قنبله
دندان قنبله قنبله قنبله قنبله قنبله
کندر دست قنبله قنبله قنبله قنبله قنبله

هینا

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

غاری غرض خانیل برکنه و صفت قلب بر ک
بهر مرد و شربت شمس ات ایچک بیزیک شخ
خزانیز بر با قلب ترغط با هاب و تف اذیف
قلیب بیزیک است از نیز با از کب کشتن کویک
دیب ابروک دیب شارت فی انبیت خراب با
بینهای بینهای بوی کشتقوان بولی ابرجیت
یوسف قانور نان غازی غرض خانی حضرت بانی
قانور نان غازی ادرش خوروان آکانور نان
کوزدولاب کب کوزدولاب حضرت امام لایک
ماک با شمارتی لاری غرض خانی قانور نان
یا نوله بر پیش لب حیران و خیر اوله غرض خانی
لا بیزیک کوزدولاب کیم کیم کیم کیم کیم کیم
دیک قانور نان لایک یا نوله و صلوم قلب بانچه

دیب سناخت قلب ادر و دیب اوله کیم اوله کیم
ای بانا لایک لایک غرض خانی بولوب بیزیک غرض خانی
اوله کوزدولاب کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم
لا دیب بیزیک اوله کیم بولوب ادر کیم بولوب کیم کیم
دین غیب بولی کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم
ایک دلاه می و لاله دین باره لایک لایک دین
شهر بویه اوله قلب ادری اوله کیم بولوب کیم
کیم ادری حضرت امام لایک کیم کیم کیم کیم
سین بیزیک کیم بیزیک بولوب کیم کیم کیم کیم
غرض خانی سناخت قلب ای کیم ای کیم کیم کیم
بیزیک سناخت قلب کیم کیم کیم کیم کیم کیم
بیله لایک حضرت امام لایک کیم کیم کیم کیم
سین بیزیک کیم بیزیک کیم کیم کیم کیم کیم
غازی

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

بر درین نوبت می خاند زلال سفید بلب بلوف ما همین دان
بولدی اوست بوطریق در لاج و من او می انزین جان
بیز در شنب بولدی نشا وین قالی کن کشی ادر جمع بر این
بلدی که تم قوی کشی قالیب دور در تون کشی بر او بلا
صیبا و شب باشا در نیمه تون ساجیب بینه شب
حضرت امام لاریک ساکرا با غایب و یولادی بر روی
نار در زبون ابرو سبزه سفید بینه شب بوش بولش
هوش بیکلیب ابورا بدیلا برای پادشاه لاریک
سینه لاریک لاریک در ده جان برای ایدیک علی
گردگی ای ایدیک بینه بیک قله بریز کر معان معان
نحوک چواب بر که بند بر بوش کون این بولش برای
اتا امیری امام بری تر بینه شب قالی رب لاجواب
بر که بریز کر معان ادر ساق غریب شب بینه شب غایب

کوک تمور ایدیک بر تو در سب ایرد بلا در قی بولدی کویک
بر که سی من ریب شولک خاللا در وقت ز خالی آسب
حضرت امام لاریک سب که ه داقوی و یک بون لاری
قول خالی قارا آنا صد و انا لاریک خورق اول زمان
کون تو تولدی جهان و آنا خولق بولدی قانع اول
کاکلمی و بینه جهان بار روی زمین زمان از که کل
کافولا حضرت امام لاریک قانع لاریک لاری
اینجه جبل قلیدی تو غی کب قول لاریک بستی تو غی
بر ددی لاریک لاریک ایلب توی لاریک لاریک بستی
بولون لاریک توی لاریک بولون لاریک بستی اول
تغی بر اغا اوللاب غایب بولدی پرده کوتا ریلدی
کافولا کرددی لاریک خورشید لاریک دوله بولون
تولادی جهان ترا کولون بولدی سما زمین اوللاب

بر این

fol. 51b-52a

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

تبدیل بر یکدیگر و از آن یک فایده است که از آنجا که
در یک مردان اولی قاتل او را که اگر کسی بختی رفت
فایده نیست این مردی که در یک مردان اولی در میان
خویش خویش خلیل این بنده ای که از آن مرد خویشی
چون طبعی که میورده در صورتی که از آن مرد خویشی
شغل او بر او بی خطاست و این بنده ای که در میان
کلمات تینیم که یک ترمید یا زور او را که در آن
خویش خویش خلیل این بنده ای که از آن مرد خویشی
بر حقیر که بی کار است و در آنجا که از آن مرد خویشی
خویش خویش خلیل این بنده ای که در آنجا که از آن مرد خویشی
تو از آن قاتل او را که در آنجا که از آن مرد خویشی
که از آن مرد خویشی تابع و میورده در آنجا که از آن مرد خویشی
بر آنجا که از آن مرد خویشی که در آنجا که از آن مرد خویشی

بدرستی و در آنجا که از آن مرد خویشی که در آنجا که از آن مرد خویشی
از آنجا که از آن مرد خویشی که در آنجا که از آن مرد خویشی
بر آنجا که از آن مرد خویشی که در آنجا که از آن مرد خویشی
عده قتل او را که از آنجا که از آن مرد خویشی که در آنجا که از آن مرد خویشی
ادان او را که از آنجا که از آن مرد خویشی که در آنجا که از آن مرد خویشی
از آنجا که از آن مرد خویشی که در آنجا که از آن مرد خویشی
یکم او را که از آنجا که از آن مرد خویشی که در آنجا که از آن مرد خویشی
بدرستی او را که از آنجا که از آن مرد خویشی که در آنجا که از آن مرد خویشی
یا در آنجا که از آن مرد خویشی که در آنجا که از آن مرد خویشی
نظاره که از آنجا که از آن مرد خویشی که در آنجا که از آن مرد خویشی
الهام است آنی او را که از آنجا که از آن مرد خویشی که در آنجا که از آن مرد خویشی
که ای بیست و نه از آنجا که از آن مرد خویشی که در آنجا که از آن مرد خویشی
بدرستی او را که از آنجا که از آن مرد خویشی که در آنجا که از آن مرد خویشی
بدرستی او را که از آنجا که از آن مرد خویشی که در آنجا که از آن مرد خویشی

بدرستی او را که از آنجا که از آن مرد خویشی که در آنجا که از آن مرد خویشی

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

اید بیا که یک هم بپوشد آرام است آن از آن بر بختها دور
 اول جا بوس ابروی سکه یک تره سینی بر ویست
 کسب کسک هورزیه بولک کسب ابروی گل پریشک
 اما سیداه طیق یک پنج تم تویم ابروی بیام
 یکم یک غلابی بیوم سلب ایک چسبی
 کسب او را کسب یک با یک کسب در راه کماله
 ابرس بانگ خاراه و دیار کاره صفت کسب
 تو در ایله حضرت امام ابریز تیش و صف کنی تا حضرت
 قبله یاز حضرت خواجه عبدالله شیش با امام ابرو کوز
 سوز بیلد با زلفای ابرو ابر بیلد تقدیر است الهی
 هیچ سرده خاراه زبهر هادی و آلسوره بیره خاراه
 حکمی و سکه کسبک آلسوره که خاراه بیوه کلای تا
 خاراه نی تا پنج بوز کسب خاراه سکه خاراه زبهر کسب کلای

شمشیر بولدی لاکر کن حج بولدی طین بگرت جلد اول
 پورا در منزل لاکر که با نه طبات لاکر که تی ابر سینه بولیم
 کماله ارا و حاج تیب و دلا در دیله حضرت امام اول پنج
 یکدیله که سینه لاکر بر اینه لاکر و با تی بات ساقه
 و بیا لاکر کن آشن کاره لاکر یک نشیدن ایکنه
 بیا بولدی کاره زلفه زلفه بوز خاراه طیق سکه خاراه
 راست قبیب زور طای لاکر کن شاه زور تویم
 او زلفه کی بلکه خاراه بوز کسب بوز قبله کاره زلفه
 سکه لاکر لاکر شیب بچیت کسب یک قبله لاکر سکه لاکر
 سبب ایش مید بولدی لاکر کن حج بولدی لاکر بگرت
 خاراه بپورا در منزل لاکر که با تیب تویم خاراه لاکر
 کچیک سکه پیدا بولدی شاکر زلفه بپورا در مید لاکر
 بر امام قول لاکر زلفه اوق با لاکر سبب آرا بولدی لاکر
 ابرو لاکر

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

بواسطه نگاهش تا قسم او می نشانی مثل برود و رفتی بایله
توزیت تمام قلم بدید و دید ایله کیم ای بی لاله بریم
او شو برود و شربت شفا مدت ایچو بریزد و درین کله
کوز و کاشوق تان کوردوزد و یله ارب بر شو باغ
نش کا کوزلا و کاشوق دوان بولد ای کلب بر شو
کا زلا بر شو کاشوق که خوشه بدید کوشی اوج طبع کا
قلم بدید اوج اوج طبع دین بنامه تانی اوج معلوم
و کیم شمشوق کین کلب دورا بر شو کاشوق ای اوج
آش قور قیده و بدید و خوشه کاشوق ای قور اوج
قور ایله و خوشه کاشوق ایله کیم کا کوزلا و کاشوق ای
آش بر شو کین ای کاشوق کاشوق ایله کیم کا کوزلا و کاشوق ای
کون سخت کین قلم بدید کاشوق ایله کین کاشوق ای

بر کس با طلب یتوه فیه تیرالاب قوراب دور و تیره بر
ساری کوشن آوازی پیچید دور و دور و دور و دور
خیزت شفا تا سما خوشی غریب قلم بدید کیم کاشوق
قور قوراب کور کاشوق بر با خوشه تیراب حال قلم بدید
تیراب کین قلم بدید و یله خوشه کاشوق ایله کاشوق ای
بر کاشوق کاشوق کاشوق کاشوق کاشوق کاشوق
قلم بدید بر قور قوراب اول آوازی کاشوق ایله کاشوق ای
بولوب ایردیله خوشه کاشوق ایله کاشوق ایله کاشوق ای
قلم بدید ایله خوشه کاشوق ایله کاشوق ایله کاشوق ای
آوازی کاشوق ایله کاشوق ایله کاشوق ایله کاشوق ای
شبه بولد و دور کاشوق کاشوق کاشوق کاشوق کاشوق
کین قلم بدید کاشوق کاشوق کاشوق کاشوق کاشوق
اودا ایردیله کاشوق کاشوق کاشوق کاشوق کاشوق
بولوب

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

آن بر کارگاه که در کتب کتب است اول در کتب که در کتب است
غایت قلیب است که در کتب است در کتب که در کتب است
کشی با سبب قلیب در کتب است در کتب که در کتب است
بر کتب که در کتب است در کتب که در کتب است
جواب در کتب که در کتب است در کتب که در کتب است
بیر هم با هم در کتب است در کتب که در کتب است
و یاد در کتب است در کتب که در کتب است
از اول برود تا سنی که در کتب است در کتب که در کتب است
سند که در کتب است در کتب که در کتب است
مجموع کتب که در کتب است در کتب که در کتب است
با روش که در کتب است در کتب که در کتب است
تور که در کتب است در کتب که در کتب است
ایر که در کتب است در کتب که در کتب است

سند که در کتب است در کتب که در کتب است
آخر که در کتب است در کتب که در کتب است
او که در کتب است در کتب که در کتب است
صفت که در کتب است در کتب که در کتب است
اجازت که در کتب است در کتب که در کتب است
و عاقل که در کتب است در کتب که در کتب است
لا که در کتب است در کتب که در کتب است
روان که در کتب است در کتب که در کتب است
تا که در کتب است در کتب که در کتب است
حافظ که در کتب است در کتب که در کتب است
ایمان که در کتب است در کتب که در کتب است
بک که در کتب است در کتب که در کتب است
الیه که در کتب است در کتب که در کتب است
آیا که در کتب است در کتب که در کتب است

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

برکت در حضرت امام در باب این بود که علی بن ابی طالب
بر کسی که از او می شناسد و می شناسد او را می بیند که در هر روز
بر با سنگ او در میزند بر با چوب در میزند بر با چوب در میزند
هر که می شناسد که در هر روز با سنگ او در میزند بر با چوب در میزند
لا در هر روز که در هر روز که در هر روز که در هر روز که در هر روز
اول میوه درین چند میوه است و با قوت و با قوت و با قوت و با قوت
میوه کبک بر زوجه خود میوه کبک بر زوجه خود میوه کبک بر زوجه خود
خود را در هر روز که در هر روز که در هر روز که در هر روز که در هر روز
هر چه باقی مانده از هر روز که در هر روز که در هر روز که در هر روز
لا در هر روز که در هر روز که در هر روز که در هر روز که در هر روز
وین و حضرت طریفین بی بی که در هر روز که در هر روز که در هر روز
با این که معلوم است که در هر روز که در هر روز که در هر روز که در هر روز
جذب بود و در هر روز که در هر روز که در هر روز که در هر روز که در هر روز

ای که تو با من سخن گفتی که از این ای بارست که از این
رضایتی که من از تو شنیدم و من از تو شنیدم که از این
یا نسبت از این که من از تو شنیدم که از این که من از تو شنیدم
عالم مشهور که تو شنیدم که در هر روز که در هر روز که در هر روز
یا یکی تو شنیدم که در هر روز که در هر روز که در هر روز که در هر روز
میوه می برایش است ایمنی فالدی ازین او تو شنیدم که در هر روز
یور و در هر روز که در هر روز که در هر روز که در هر روز که در هر روز
اوستی و یا این که در هر روز که در هر روز که در هر روز که در هر روز
دین حضرت سگهان که در هر روز که در هر روز که در هر روز که در هر روز
پیشخت جنگ قبله عاقبت او حضرت امام را تو شنیدم که در هر روز
دین خود در هر روز که در هر روز که در هر روز که در هر روز که در هر روز
تو شنیدم که در هر روز که در هر روز که در هر روز که در هر روز که در هر روز
تای که از تو شنیدم که در هر روز که در هر روز که در هر روز که در هر روز
برکت بود

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

وینک کج راه لایب حضرت امام زینک فخرالکریم و بیخ و بیخ
وینک کج راه لایب حضرت امام زینک فخرالکریم و بیخ و بیخ
کنت بخت اول و اوله سید اسد الله و در اوله با سید محمد باقر
لا تا بختان که اوله سید اسد الله و در اوله با سید محمد باقر
حضرت امام زینک فخرالکریم و بیخ و بیخ
با بیخ و بیخ و بیخ و بیخ و بیخ و بیخ و بیخ و بیخ
بهر طرف کجستان در اوله با سید اسد الله و در اوله با سید محمد باقر
قول لایب زینک فخرالکریم و بیخ و بیخ
تا که بر کج فخرالکریم و بیخ و بیخ
تو بخشان بر او زینک فخرالکریم و بیخ و بیخ
یاد و بیخ و بیخ و بیخ و بیخ و بیخ و بیخ و بیخ
تیره و بیخ و بیخ و بیخ و بیخ و بیخ و بیخ و بیخ
لا رفقه و بیخ و بیخ و بیخ و بیخ و بیخ و بیخ و بیخ

شایسته که در اوله با سید اسد الله و در اوله با سید محمد باقر
بیز و بیخ و بیخ و بیخ و بیخ و بیخ و بیخ و بیخ
شاه قاسم زینک فخرالکریم و بیخ و بیخ
لا درین اوله با سید اسد الله و در اوله با سید محمد باقر
یکی بود که زینک فخرالکریم و بیخ و بیخ
بالک و در بیخ و بیخ و بیخ و بیخ و بیخ و بیخ و بیخ
با همین شکر سر در اوله با سید اسد الله و در اوله با سید محمد باقر
آسیب حضرت امام زینک فخرالکریم و بیخ و بیخ
آقا امام زینک فخرالکریم و بیخ و بیخ
آقا امام زینک فخرالکریم و بیخ و بیخ
نخل اوله زینک فخرالکریم و بیخ و بیخ
یا در اوله با سید اسد الله و در اوله با سید محمد باقر
او تو در سید اسد الله و در اوله با سید محمد باقر
بیشک

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

دو آنکه باری بر یک یکا بود به شورا با آن سگ کلان
قسم او شدی یک یک نیز با بر سر به پندار و رخ و
قیامت که با تالی الا شمشیر که در دوازده لایه ای است شمشیر
اگر چه بسیار منقلبه چقا در در دوازده لایه از آنجا است
با در ماره قید که هر که بر او بارید بر زونی شایسته
منزله یک بر او می بارید و اول جناب است به نیز
به نظر او بسیار بزرگ بودی نیز بر طرف من سجدت می
دیب بر با بر اول بزرگ بودی پس نیز به نظر
بخت کند یک نفره خلائی که یک پیش از آنکه در اول
بارید باری با کف نه رخ سوار برش عقیده آن معلوم
لاری شمشیر یک در او می بارید که هر که بر او بر
توجه گفتار تا فارم می تیرس و در آن که در آن می
تیرس به تیر قبلا آن هم که بر او کشتار در او کشتار

دیب با طرح قید و در خیال مردی جوان که از کتور او
و اگر چه بر سر زور و تو که در دیب ابروی به بلون
بر طرف دین قول او داشتی الا تیرس بر فو قه ای
که هم نمی بلید سلیمان به با سر مندری تیرس بر کتور
اولا در دیب تو نیزه خنجر خنجر یک لاله در دین
نمازه باره قیدی خنجر بر حال که در دیب تو کتور
بوی او دیب آدم فرود می اطراف جانب دین عمل قید
تو که او دین تو تیرس شری خیالی که او دین شمشیر
ایب یک یله قید تو که واقعی نیز به زور قه ای که
چشم فرمای حضرت امام امام الدین دین تو تیرس دین
می بلید بلیدی به با سر مندری تیرس که آن که
دیب او دین که کتور که یک لاله در دیب تو کتور
سگفتار تا فارم می تیرس و در آن که در آن می
تیرس به تیر قبلا آن هم که بر او کشتار در او کشتار

دوازده

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

دین سرور و پاکیزه باشی که هم در راه اولی که از کتب ما میگویم
مخالف حال ما بین دین برنجی که در راه دور و کبریا اولی
ضعیف و در آنجا که نماندنی است قافله از درخت بزرگ
بودی و در تمام اولی از سر حضرت امام اول را میفرستیم
آنجا که بجز کبریا از آن بجز کبریا جواب خدا در کبریا
ایشن بقالی دین برنجی از سر حضرت امام اول را میفرستیم
بر سبب بزرگوار بودی که از کبریا که از کبریا که از کبریا
که از کبریا که از کبریا که از کبریا که از کبریا که از کبریا
از کبریا که از کبریا که از کبریا که از کبریا که از کبریا
مخالف کن که از کبریا که از کبریا که از کبریا که از کبریا
دین میفرستیم اینها اولی از کبریا که از کبریا که از کبریا
قافله میفرستیم که از کبریا که از کبریا که از کبریا که از کبریا
سبب بزرگوار بودی که از کبریا که از کبریا که از کبریا که از کبریا

تغییر در کتب و در سوره اولی قافله اولی از کبریا که از کبریا
غایب بودی و دیدی و در سوره اولی قافله اولی از کبریا که از کبریا
اوست قافله اولی از کبریا که از کبریا که از کبریا که از کبریا
سلمان بر والی دیدی تو با و در حضرت امام اول را میفرستیم
الب با در حضرت امام اول را میفرستیم که از کبریا که از کبریا
آنجا که کبریا که از کبریا که از کبریا که از کبریا که از کبریا
اندرین کبریا که از کبریا که از کبریا که از کبریا که از کبریا
قافله کبریا که از کبریا که از کبریا که از کبریا که از کبریا
که از کبریا که از کبریا که از کبریا که از کبریا که از کبریا
و در سوره اولی از کبریا که از کبریا که از کبریا که از کبریا
ایها در قافله اولی از کبریا که از کبریا که از کبریا که از کبریا
تغییر در کتب و در سوره اولی از کبریا که از کبریا که از کبریا
سبب بزرگوار بودی که از کبریا که از کبریا که از کبریا که از کبریا
دین

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

ارواح کلبه فاقه و قیلدینا تک آتار شمه نوم
بولدی و زینجه کجک جالایا بیله و کولیت ارا کجک
بئی چوش ادر ب شمه تک الیور و دان بولک شمه
بینه بیله اولدی اوشه و طوقه لر اوزن بایان کجک بایان
بولدی و عاقبت الا و ختی شمشه بیتی شمشه بایان
بر ارا کجک اوزنجه بولور و ارا کجک ارا کجک بایان
دیب بایان ایدیه شمه بایان بولدی و شمشه
تیب شمه تک الیور ایدیه کجک و ارا کجک شمشه
بولور و بقیین ارا کجک بک ارا کجک کجک بایان
کجک بایان شمشه کجک و کجک بایان کجک بایان
واقعه و در و بیله کجک ارا کجک ای شمشه ارا کجک
کجک ارا کجک بایان شمشه بایان کجک بایان شمشه
کجک شمشه بایان کجک ارا کجک بایان کجک بایان

کیرسون سلفه کجک شمشه کجک کجک کجک کجک
بیشلیج کجک کجک کجک کجک کجک کجک کجک
لا کجک کجک کجک کجک کجک کجک کجک کجک
بئی بیشلیج و بوزق تورق کجک کجک کجک کجک
دقاره لار ارا کجک کجک کجک کجک کجک کجک
اسب ای طاقی لار شمشه شمشه ارا کجک کجک کجک
صلاح لار کجک کجک ارا کجک کجک کجک کجک کجک
بولوب کجک کجک لار کجک کجک کجک کجک کجک
بولدی حیران قالایا و کجک کجک کجک کجک کجک
دور دیب حضرت امام لار ارا کجک کجک کجک کجک
شمه نوم ارا کجک کجک کجک کجک کجک کجک کجک
ایر و لار شمشه شمشه بایان کجک کجک کجک کجک
حضرت امام لار عاقبت کجک کجک کجک کجک کجک
ارواح

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

مگر زود بخیزد و با کسی میزوب میخورد و نه خوردند
ایبار که اگر این کین بیک ترقی است اگر در میان
شکوه میزوب با تو یک بزنگه او ای او در او بشنید
بکسورن لالا نیک او با نیک علی بن زین قیدی در
خو زدن نیز سکه او که میزوب ابجی میزوب در
برایش اول او ای او بشنید بکنی او بشنید این ترقی
س او ای که بر کسی که منقل اولی او ابجی
صفتی ابرس حضرت امام الایک الایک او ای که
سوزنی بریزم بر قلبی حضرت امام در غضب بود
بوی و با که هم سن با سینه شانه تا نام او می
اینکه میزوب در کسی را که با که بر سر سینه شانه
الدی میزوبی ضد انیل میزوب در کسی را که میزوب
سینه ابو الظفر غازی میزوب این که میزوب در

منی بر بود و با که هم سن با سینه این که او ای که
س غفاق لاری میزوب لاری میزوب سینه لاری میزوب
ایان که در سوخته را که غضب ابجی که در سوخته
منی ز شد و بیک زنی او ای او ای که او ای که
قیلیت ز در او ای قیلیت ز در او ای او ای که او ای که
ایر سو بکنی کرب ای ای که او ای که او ای که او ای که
بولدی که او ای که او ای که او ای که او ای که او ای که
یافاس میزوب که او ای که او ای که او ای که او ای که
اولت و سب ای که او ای که او ای که او ای که او ای که
لاری میزوب او ای که او ای که او ای که او ای که او ای که
منی ز شد و بیک زنی او ای که او ای که او ای که او ای که
وی ابجی سب سوزنی بریزم بر قلبی او ای که او ای که
لاری میزوب که او ای که او ای که او ای که او ای که او ای که
لاری میزوب که او ای که او ای که او ای که او ای که او ای که

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5

پاس من انكيدون شمشیر با شولای و روی توئی شمشیر
کتی ز شمشیرت بقیلم و تیر روی بچو که در شاه خرد کمال
بولد پست و دیار و بلاد در دست اما تیر و پست ایردی تا
انوار برست حضرت اما هم راه نازین تا بیخ بولد پست
ای با با شاه را میدی که با کوه زلال که کشتی کیرون سنگه بولد
یا با زهرا که سلطان بولد سالار جنگه قیالی که سلطان بولد
بهر و در سلطانان رفتی تو کاک خوب ایره بولد
شوزوان برفیع قیلد که کشتی کیرون حسن کیر شمشیر
بگهان حضرت محمد مصطفی علی اهد علیه السلام بولد
لازمین زور راه بیزین کیم است حضرت اما هم
حضرت اما هم حسن النورین حضرت اما هم ظاهر النورین
اما هم اولم النورین و در راه بولد اما و النورین و در راه
بیک شمشیر که از نوزدهمین تا بیخ خلق او در بیخ تا

در کوهی بود عجب صفت بسیار بزرگ ای که در اول کوه
تو زب او تیر و پست در صفت کوه کوه پست ای که جوئی
ریشه کتی ز شمشیرت میدی در حق بچو که در کوه لاری اولی
جانب کوه کتی جایت روی شمشیری کیم قیلد که پست بولد
تیر و پست حضرت اما هم حضرت اما هم کتی که در کوه بولد
محمد خاقان قیلد که تیر و پست قلم قیلد که صفت کیم کوه
بولد که کیم شمشیرت که الیه و تیر و پست که کوه لاری در کوه
کوه پست حوران و کوه لاری بولد که در کوه پستی بولد
کتی ز شمشیرت یک پست صوی با لاری اولی ای ای ای
پوست که در کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم
کوه در کوه لاری کوه لاری کوه لاری کوه لاری کوه لاری
ریشه پستی ای ای ای در کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم
بچو که در کوه لاری کوه لاری کوه لاری کوه لاری کوه لاری
بچو که در کوه لاری کوه لاری کوه لاری کوه لاری کوه لاری

بچو

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2

غان غازی ایله یه کیم بولا که شفق تو زورده کهرت
سلا بولان کله مزلار دسب ایله حضرت امام
ایله یارای یوسف قادغان بولان دین سوک کیم
انزسی بل ایله کله نام مزلار با زوری سبست
دیله حضرت یوسف قادغان غازی بوشت پوزار
ای غنی بچک شیره که شفق ایله یار بزرگ
ایرکه سخاوت بولان او جان کین سبایه و باسار بید
اوهده ایله بچک کله که بزرگ ادره حاصل ایله
دیله حضرت امام ابو موسی اشعری آله برین غ
ایله حضرت ایله بزرگ غازی ایله کله زورده
سلا بولان ایله حضرت امام لامه قادغان ایله
امین دیله بچک شفق انزسی بولان بچک
لام حضرت امام لام مبارک ایله بچک ایله بچک

بزرگ بوی حضرت امام لامه قادغان بولان
بیت اطردین انزسی تا غلبه بیله بزرگ حضرت
لامه بزرگ تو افصح بر حضرت یوسف قادغان غازی
سام غازی حضرت امام لامه عیال ایله ایله بزرگ
ای بر یوسف قادغان غازی عاقله بزرگ دور یوسف
قادغان غازی ایله ایله ایله ای بوشت لامه بزرگ
بچک لامه مبارک جمال لایلی کورده کورده بچک
بلات قالادی دسب سبایه تو افصح و قلم ایله
تورده ایله ایله که شفق اوه بچک بچک بچک
لایلی بویون لامه بزرگ بچک بچک بچک
حضرت امام لامه مبارک ایله بزرگ بچک بچک
لامه بزرگ لامه بزرگ حضرت امام لامه بزرگ بزرگ
سخاوت سوک بزرگ بچک ایله ایله بزرگ بزرگ
غان

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2

و شش برای مصلا فی جہ القلب جان با رنگ طار
الدیله برین عشق آری نواله باشه بریانج مریک
کنندنی بی وجیب شاهی باغ کوریا پرویلار
حضرت امام زینک اولک قول لاله اترق عا شعی
قول لاله اترق عا شعی اسم اعظم او تو بد قلیب
کله ریا پرویلار دیش ادرش زاده لاله اترق سیک شکر
حضرت امام لاله اشک آرد لاله ریا شعی است یک لاله
کوز کوز ب پروکی فترت است کوریا پرویلار حضرت
قادر خان غازی حضرت امام اولی کوردت قاتیل
برافعی زوی وایه کیم ای کاشغری اگا و دانا پیل
بیم اول ادرش جه کیم کله لاله کوشه لاله شعی
حقیب ای کاشغری روست سلطان بولسا کیم لاله پرویلار
بیمار جان بر کونک لاله دور سندن قالاسون شعی

صحت سلامت باور سینه عا لیک باور سینه مور دیلار
حضرت پوسف قادر خان غازی تعظیم و کیم کور کور کیم
اگر سینه لاله رنگ جانک لاله اترق شعی بولدوم
تور دیلار حضرت لاله لاله و دیلار سینه قاشی لاله کاشغری
دیله حضرت ادرش قادر خان غازی به شیب باز
شعی رنگ بر لاهی نوز دور دیلار اول کون کچ بولدی
تاتک قی ایرسد نت جاشقا هاروی سینه کور دیلار
کوز ادر سینه تیغ علم بکوردی کوز دیلار کیم کور
بکار دی علم بولدی اول ادرش و بیان و صاحب قران
شعی دیلار کیم اول ادرش و بیان و صاحب قران
فانک لاله سینه حضرت امام اولی حضرت امام حسین آلین
حضرت امام علم آلین حضرت امام اولی و دیلار تیغ
بوی بادای عراقی لاله سینه قزلب و تراقتان لاله کیم

دلیور

سخناعت لاریکورد بپس کلمه یاضرت بر صفت و
فان فانی بوالدی کورده بپس با زبان سرب والا پد
گوزن بجهوم لاریکورد بپس سورا ب اولاد زین شهر
بیک بنه بر طریقی تو نشود ولایک شوق حوان قانای اول
کون بچ بولدی ای کلمه لاریکورد بپس سورا ب اوری
بیزه کورده بولدی توغ سوزمندی توغ اسپین توغ علم
بیکوردی کورده بولدی اودن پنه بکاردی علم ظاهر بولدی
نش ای کلمه حالت بیک کلمه سوزمندی سوزمندی
جبال الدین بنیادی اولک قول لاریکورد سوزمندی
بنیادی سوزمندی قول لاریکورد سوزمندی
آزقان لاریکورد سوزمندی قول لاریکورد سوزمندی
بنیادی سوزمندی سوزمندی بنیادی سوزمندی
دخامه علم لاریکورد سوزمندی بنیادی سوزمندی

دو کلمه

وخواهی بنیادی وخواهی کورده بنیادی وخواهی
بنیادی وخواهی کورده بنیادی وخواهی کورده بنیادی
وخواهی کورده بنیادی وخواهی کورده بنیادی
بنیادی کورده بنیادی کورده بنیادی کورده بنیادی
سخناعت لاریکورد بپس کلمه یاضرت بر صفت و
فان فانی بوالدی کورده بپس با زبان سرب والا پد
گوزن بجهوم لاریکورد بپس سورا ب اولاد زین شهر
بیک بنه بر طریقی تو نشود ولایک شوق حوان قانای اول
کون بچ بولدی ای کلمه لاریکورد بپس سورا ب اوری
بیزه کورده بولدی توغ سوزمندی توغ اسپین توغ علم
بیکوردی کورده بولدی اودن پنه بکاردی علم ظاهر بولدی
نش ای کلمه حالت بیک کلمه سوزمندی سوزمندی
جبال الدین بنیادی اولک قول لاریکورد سوزمندی
بنیادی سوزمندی قول لاریکورد سوزمندی
آزقان لاریکورد سوزمندی قول لاریکورد سوزمندی
بنیادی سوزمندی سوزمندی بنیادی سوزمندی
دخامه علم لاریکورد سوزمندی بنیادی سوزمندی

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3

بولوب تیب کلیدی الا حضرت یوسف قادر خان غازی
پوسته اولاد کی گوردوب بارب سبب تیبیم واکرم
لا قیلب گوردوبشقا لایم اولادین برودق شختی
بولان شمشیر تک برلختی توشور دین اولاد کی کج
بولدی تکی وقت هاشختی اولاد کی یزد
بولدی کردار سندن اولاد کی برکای علم اولاد
نشانی بیکر ایکی کجاشی لشکر اولاد کی سخته
ابوالظفر غازی سخته ابوالظفر غازی سخته
ابوالقاسم غازی سخته ابوعلی غازی سخته
په شمشیر غازی و خواجوا علم غازی و خواجوا
و خواجوا ابراهیم غازی و خواجوا سبب غازی و خواجوا
غازی سبب کلید اولاد ای برائی ال تیب اولاد
بادت با نه صلح ال تیب شجوهت با اولادین

ای یوسف قادر خان غازی حضرت امام الامیر یوسف
لکی نه نیر با نیر حاجی قلیب نور سون و سبب بالیج
قلید اولاد حضرت یوسف قادر خان غازی بارش
برلختی شمشیر تک برلختی توشور دین اولاد کی کج
تاک آتی وقت هاشختی اولاد کی یزد
بولدی کردار سندن اولاد کی برکای علم اولاد
توشور سبب کجاشی لشکر اولاد کی سخته سخته
سخته سخته سخته سخته سخته سخته سخته سخته
یوسف کجاشی خواجوا سخته سخته سخته سخته سخته
خواجوا سخته سخته سخته سخته سخته سخته سخته
په پوست با نه صلح ال تیب سبب ای با با ای غازی
سبب شیخ و خجاولاد سخته سخته سخته سخته سخته
کروردوب و سخته سخته سخته سخته سخته سخته سخته

بولوب

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3

توضیح در بیان اینها که باطل است حضرت یوسف قاری
قاری حضرت امام را در کتاب الایمان بر سر مکتب
ایرود بلا در میان طائفین کرد و بیاید ای که در آن
توضیح علم بیکدیگر کرد و در بیان حضرت آن که در
علمها و درین کثرت یک کلمه ای با کتب در آن
حضرت ظاهر مشهور است و در آنجا بر سر است
اجماد استی و در آنجا بر سر است کلمه با بر سر است
صلاح کتب است باقی طایفه است و شش با با
جای آنجا است شجاعت لاکر که در آنجا است و در آنجا
چند بر سر است در آنجا حضرت یوسف قاری است
قاری بر سر است در آنجا و در آنجا حضرت یوسف
و حضرت امام است کتب امام است کتب در آنجا حضرت
یوسف قاری است ظاهر حضرت امام که در آنجا است

و در آنجا حضرت امام است و در آنجا حضرت امام است
حضرت امام است و در آنجا حضرت امام است
صورت است امام است و در آنجا حضرت امام است
بیت بیکدیگر است و در آنجا حضرت امام است
حضرت امام است و در آنجا حضرت امام است
بار است کور است امام است و در آنجا حضرت امام است
قاری کور است امام است و در آنجا حضرت امام است
حضرت امام است و در آنجا حضرت امام است
اینجا است و در آنجا حضرت امام است
سین است و در آنجا حضرت امام است
اینجا است و در آنجا حضرت امام است
توضیح است و در آنجا حضرت امام است
شک است و در آنجا حضرت امام است
توضیح است و در آنجا حضرت امام است

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3

بشلا نیا تا یک قصبه یولایه ای بعضی قصبه های دیگر
که یک قصبه و عاقلید یا شروزان و عاقلی اجابت
بولایه پرستانان را دستتون باقی برش که در دره
توبن باقی مانده است ای که در دره یولایه ای اولیای حضرت
بولایه را **حضرت یوسف** قاضیان عاقلی حضرت
آقام در زمان سلیمان است ایزد یار هدایت و نا اطمینان
ایزدی مستطاب و بولوب توروب ایزد یار حضرت امام زین العابدین
لاری که در سکنان در سب از یحییان فرزندین کرد و سلیمان
کرد از رسیدن فرخ عجم را بگردد ای که در دره یولایه ای برخی
علم عالم بولایه ای است از یک کتیبه حضرت مسعود کلبانی
حضرت یوسف قاضیان عاقلی پیش از باز با دیوار
کرد و ای که حضرت کلبانی قاسم در شی و دره ای است
بای عاقلی قصبه دره ای در شریف عاقلی دره ای

مسلم بودی شک تمام با نرسن از سزا در که در دره ای
بر ایزد عاقلی ای که عاقلی بولوب و قصبه ای که
مددی بود است تمام حضرت یوسف باقی قصبه ای که در
قلبی بر شی و ای که قصبه ای است حضرت یوسف کلب
حضرت امام زین العابدین که در قصبه ای ایزد یار ای
یزد کار را بر که کلب عاقلی بولوب از او چون نماند بولوب
بیز حضرت لاری ای که از نرسن فرخ لاری ای که کلب کلب
ایزد که بزرگ است از او در دره ای که در کلب کلب
لا دره جان نماند قصبه ای که بزرگ است از او در دره ای که کلب
حضرت رسول که در عاقلی ای که کلب کلب ای که کلب
بیکایه بزرگ است از او در دره ای که کلب کلب ای که کلب
از سب ایزد یار که ای که کلب کلب ای که کلب کلب ای که کلب
آمین دیکته ای که در عاقلی ای که کلب کلب ای که کلب کلب ای که کلب
شماره ای

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3

غذای عالی رضایا که جمیع دنیا را در رضا کارایان گویند بزرگوار
 الا ضرب شب سهان بقین بود در شب کو کز روز و طار
 کاشغری خلقی است که در شب با کین بریشان بود
 ایامی که مردم بوی یک عالمی میدورند کارایان گویند ساکت
 خورشیدی است دور کارایان گویند ساکت خورشیدی
 دین که از انبیا خدیو بر آید با عزت است او صاحب است
 افکار که با کین گویند که اینها در اول کارایان گویند روز
 دین او جویند و در یاد حضرت یوسف قاضان غازی
 مملو بود که کجاست خلقی ایان گویند که در کس میدورند
 بزرگ است یوسف بولاس عرض کرد که کجاست یوسف
 حضرت امام رضا است پیغمبر است سر او را از آغ و بیکم
 ای بارش نه بزرگوار است بزم کاشغری و کاشغری اول
 تا سر که در روزهای غمی ایان گویند که در کاشغری

حضرت امام خالصانین پیش از امامان اولیای الهی
 یوسف قاضان غازی کجاست یوسف بر یکبار در شب
 باز سران که با کین است که با کین است یوسف
 شوزمان ترقی است که کجاست یوسف بر یکبار در شب
 قاضان غازی با درش هفت تار است که کجاست یوسف
 روان بود و با کین است که کجاست یوسف
 کاشغری خلقی است که کجاست یوسف
 حضرت یوسف قاضان غازی کجاست یوسف
 کاشغری خلقی است که کجاست یوسف
 ایان گویند که کجاست یوسف
 حضرت امام رضا است پیغمبر است سر او را از آغ و بیکم
 لاری بر باره و در آن روز ترقی است که کجاست یوسف
 کاشغری برین فرخ تبدیل کارایان گویند که در کاشغری
 غازی

کلام این حضرت م علی موسی رضا ابن حضرت امام جعفر
این حضرت امام محمد باقر ابن حضرت امام زین العابدین
این حضرت امام حسین رضی الله عنه خدا جو رسول
اکرم صلی الله علیه وسلم انا نصح و انا نصح
مداین و انوارت امام امام محمد باقر و امام زین العابدین
پدرت ای و اقره الاطراف قلب او نور و اولاد و بنو
برصف قادران غازی با درش و اولادین تو برت
پشگاه بنو تو شب ایامه رحمای او درش و اولاد و بنو
زین بنام تمام از پیش نه بر لا در یک ادرش و مسلم
و عالم تا یک وقت لا در این تاریخ تا بنام موسی بن
فیخ با هر آرزوست اولد بر تو بگردد اولاد این
بولد کین انک لاله ضلای تعالی تا یک من با فی اولد
نصح قلب حضرت م علی تا یک در کاه لاله بجو کین بر ن

بسم الله الرحمن الرحیم
الحمد لله رب العالمین والصلوة والسلام علی من بعدنا
وآلِهٖ الطیبین الطاهرین
انما نصح و انا نصح
مداین و انوارت امام امام محمد باقر و امام زین العابدین
پدرت ای و اقره الاطراف قلب او نور و اولاد و بنو
برصف قادران غازی با درش و اولادین تو برت
پشگاه بنو تو شب ایامه رحمای او درش و اولاد و بنو
زین بنام تمام از پیش نه بر لا در یک ادرش و مسلم
و عالم تا یک وقت لا در این تاریخ تا بنام موسی بن
فیخ با هر آرزوست اولد بر تو بگردد اولاد این
بولد کین انک لاله ضلای تعالی تا یک من با فی اولد
نصح قلب حضرت م علی تا یک در کاه لاله بجو کین بر ن

2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 3

آنحضرت لاری معبود اولی الہی با وجود من لاری
توفیق برکاتی سنی و فزنت بر توفیق تنبی
سن با آلاله ابن و یا غیره صریح بر تک

یا ارحم الراحمین
بسم تعالی
بسم الله
الحمد لله
والصلاة والسلام
على محمد وآله

چنانکه سلیب غازی را بنیاد و تکیه ایله غازی درین دنیا
کله در رب شیخ و ادوات غازی منزل لاری مدینه قویله
ادب و جوی کفری آب آش لاری اولی او تکلیب حضرت
محمد ولی صوفی نامی تشنه بخت خدا و تو بر خود دیار بر
لاری محی و لاصوفی خدا حالت قیله ایله راجح قویله
بوزالتیش اوج ابروی حضرت خاتم انبیا است
تکلمه ایله ایکی بیلا رتوب ادب و جوی بیلی و اعدا از شیخ
خان عالم دین بار دیار حیات ایجان لاری مویزه
کلیب حضرت بزرگوار زکات نماز لاری بیله از تلب
مهر خورشید کبرسی کلیب نماز بیله از تصفیر قیاس
ایله ایله مریدین بیله بر کافله روز ایله از تکیه عار
ایله ایله رو بهادت فی ترک قیاس ایله ایله از طریقت
دین ترب ولایت تاجی لاری در بحر عالی غنی لاری
آنحضرت

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3

دست حضرت خاتم جان بخشیم قلمیایا روح روح
عرش تیره و از قلمی در شب یک لای چوه داده قلم
بشش لاری یوز لاری مصحف یوزیه قلمی تجوی
صوفی جان تن بیکر و لاری حضرت خاتم زین العابدین
دا کرد و یاز بر اختیار کز لاری سین پیشه مانی بود
تفان نال از قلمیایا حضرت بزرگوار یک عالمین
بارغ نالاری بهر خلق و معلوم بود لاری اذیع یک یک
ش که لاری نه و آنرا و تمام خلق حواله داد و بل بیان
انواع و ترم بود که داد و لاری و اصیت ازب زب و قلمیایا
بخلق یک نال و لاری سینه بر که لاری که
کلمدی بر که حضرت خاتم یک مانت لاری که
سبا و نش بود لاری اخلا حضرت بزرگوار یک
چند یک لاری بود یاز و خاص حضرت کماله بار

عرش کانی که یک تیاست قلم بود لاری تمام خلق
خاتم یک ایام زین قلمی تیره و قلمیایا حضرت
خاتم خلق یک تیری از قلمیایا ازین کین کین
فان سرور و لاری بزرگوار حضرت لاری یک لاری
کیم برین تقصیر الی و زین و لاری حضرت خاتم بر یک
او روزم و کمدی صلی دن دعا و قلمیایا لاری
در شکل و انچه بولب بوسه و قلمیایا بزرگوار
بار و زین و لاری بزرگوار حضرت لاری است قلمیایا
و زین خلق بزرگوار و قلمیایا زین اولش لاری
بیکر و قلمیایا کمالی بیکر قلمیایا تیره
حجره و کیم بزرگوار سالیب زین و زین و زین
از زین سینه و قلمیایا او قرب او نور و زین
است کلمدی که قلمیایا لاری و لاری لاری جمع
دست

2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 3

بولب قرآن او تو و بلا در دعا و کیم قیلد ما انما نینکین
حضرت خواجه امیر کایا یا نالار بیلک ک و کاه
بولکلار بیزیک نوبت سوزی بیزیب دوریب
آب آخش قیلد بلا حضرت خان پنج توج کوه
اشرف لار خاص عام جلا و بلا کجبتی براه
ازین دعا و کیم قیلد بلا اولوع کیک بل کینتی
قیدت بلا ای کایا سلاک لار زمین سیزیک
بکرم سنا بیزیشیت ز باس تو و کهر
نعیت وین جهانک لار امر و رف قوه نوم و کله
شربت وین جهانک لار امر و رف قوه نوم و کله
نخ سکر وین براتی و نینی سیه لاری بریک کوه
در شفقت تینانی سیز لار ایکه کله و رسول بیز
وین سیز لار وین لایق بران لار و سب ای بولار
بقام خلق و جده کیمدی بر خلق نیک لار افغان

آبیش قلیب برودا بولدیم کیم از اشکیم لایق شو
لریق و یا کله شمه بر اولوع لاری انکاز و بلا حضرت خواجه
توقان بن بل کور و بلا کور وین یا با بایکوت
قرآن قلیب او نور و یا بایک شمه آیت کله کله کل
تفسیر کاهنه آیت و سب او و شملی غیبین آواز
کله کیم ای کاه محمد شریف مهالی کوبون کله کیم
کرک و براد میرا کله کیم کله کیم بر اولوع سب کور
اجانک قیلد برون داغ بیزیب با قلاس خلق اولور
کیم اهل کلاس دین ای کله ای او زینی کتینی او برافندی
ایب تورقادی سب حضرت خاتم و اولور اونی آیت کیم
اول پروردگارتی لاکوز لار زمین پیش روان اولور
شهران قوی لار طهارت تازده قیلد بلا عافاته و شفقا
جمیت قلم کیم ده رخا و فرقیه بولد بلا نار وین شیخ
اولور

2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 3

اون ميل بود ملا حضرت خان کوزه شب وقت نماز
حضرت غلام محمد شاه را ملا وقت نماز ملا حضرت غلام
بزرگ را فاشا که کر تلب مرید غیب نماز او نصبت
قبلت آب شش تلب برب اولتور ملا کله کله
شده و هر از سه تا چهار ملا به راه برده نماز
حضرت غلام خوالی معلم غیب قرآن مجید نماز
آب شش با رو کفش تو لب وقف برین نماز
حضرت غلام حیرت طلبا بقا رزق او کله ملا را ز
فاخر او تو ملا اطراف زب قبلت کرده نماز خوش
پهنا کر کسان غلام امیر ملا کله کله واقف
اشک ديب امیر ملا کوفت خاقي از اما ملا بریز
بلایا تا سینه غلام با بر او ملا بود در ملا حضرت غلام
امیر کله کله ساکت تا پاشای حسن ديب آکلا زيب

در تلب تا کله و تو ملا آخر الامرواد الای کله کله
بلایا تو تو ملا را ملا کله کله کله کله کله کله کله
الکله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله
عبدالله بنده خان خوش حال بولوب اکسان دولتی بل
کاشف غیب کله کله کله کله کله کله کله کله کله
تا سنی الامرا در خوشی یا کله کله کله کله کله کله
اوتونی الای در تکیه حضرت خان یا کله کله کله
حضرت غلام غلام یا کله کله کله کله کله کله کله
بله با ساق ایمنی تا انسان موجوده حضرت کله کله کله
لا ریه او کله کله کله کله کله کله کله کله کله
السه لاديب حضرت بزرگوار الای یا کله کله کله
حضرت خان او در اخر تکیه حضرت غلام کله کله
سینا رقیب میا قی منزل الای کله کله کله کله کله
اونی ال

چندین روزی بار بار در ملازمه بودی تا آنکه اتفاقاً بهر شیخ
عزیز شریفی از آنجا که یکی بودی و از دیگران بسیار سبب بودی
او را از فضل و مقام تو یک دستخوار و شاگرد بنامی از خود
یک روزی میفرمود که مرا ملازمه بردار و ملازمه من باش
تا هر چند ملازمه من هستی مرا بر سلطان خانان برونش بده
مرا ملازمه بدار و با خود بیا و ملازمه من باش تا هر چند
تقدیر میفرماید تا آنکه از این بجز خود منی آنچه در خدمت
بر تو بیاید هر چه بیاید که بیاید با تو بیا و ملازمه
خانان شد و ملازمه من باش تا هر چند ملازمه من باش
خدمت بردار و ملازمه من باش تا هر چند ملازمه من باش
تا آنکه از این بجز خود منی آنچه در خدمت
باید که بیاید هر چه بیاید که بیاید با تو بیا و ملازمه
خانان شد و ملازمه من باش تا هر چند ملازمه من باش

خدمت بردار و ملازمه من باش تا هر چند ملازمه من باش
تا آنکه از این بجز خود منی آنچه در خدمت
باید که بیاید هر چه بیاید که بیاید با تو بیا و ملازمه
خانان شد و ملازمه من باش تا هر چند ملازمه من باش
تا آنکه از این بجز خود منی آنچه در خدمت
باید که بیاید هر چه بیاید که بیاید با تو بیا و ملازمه
خانان شد و ملازمه من باش تا هر چند ملازمه من باش
تا آنکه از این بجز خود منی آنچه در خدمت
باید که بیاید هر چه بیاید که بیاید با تو بیا و ملازمه
خانان شد و ملازمه من باش تا هر چند ملازمه من باش

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3

2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 3 4

و آنچه که در شمل منزل اوله و در وجه بیخه نشانی که شمل
بوله و در غیره بولدی که در غایت و بیخه نشانی
کلوه و بیخه نشانی که در غایت و بیخه نشانی
بیخه نشانی که در غایت و بیخه نشانی
بر پایه نشانی که در غایت و بیخه نشانی
حضرت خان پریشان بولدی بیخه نشانی حضرت خان
نیز در آن نشانی که در غایت و بیخه نشانی
حضرت خان پریشان بولدی بیخه نشانی حضرت خان
شمس که بار در دیا حضرت خان و بیخه نشانی
بیان بولدی بیخه نشانی حضرت خان و بیخه نشانی
آطالی امری بیخه نشانی حضرت خان و بیخه نشانی
حضرت خان پریشان بولدی بیخه نشانی حضرت خان
بولدی بیخه نشانی حضرت خان و بیخه نشانی

قرسی که در مس اری آنا و غایت و بیخه نشانی
با بیخه نشانی که در غایت و بیخه نشانی
لاسا و غایت و بیخه نشانی که در غایت و بیخه نشانی
اوزان و غایت و بیخه نشانی که در غایت و بیخه نشانی
توز که در غایت و بیخه نشانی که در غایت و بیخه نشانی
انسان غایت و بیخه نشانی که در غایت و بیخه نشانی
لازمین اوز که در غایت و بیخه نشانی که در غایت و بیخه نشانی
براس این غایت و بیخه نشانی که در غایت و بیخه نشانی
عبداللطیف غایت و بیخه نشانی که در غایت و بیخه نشانی
بدر غایت و بیخه نشانی که در غایت و بیخه نشانی
سفر غایت و بیخه نشانی که در غایت و بیخه نشانی
اسیر غایت و بیخه نشانی که در غایت و بیخه نشانی
عبداللطیف غایت و بیخه نشانی که در غایت و بیخه نشانی

لر

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4

نزدینا زالب کلب حضرت خواجه گمان کرد و ب توفیق
تویب مرید بود و در حضرت خواجه تیر علی خان از کرامت
بود و در حضرت کلب استحقاق بوفان غایت بخت له
شیخ برب اول و در روز چهارم در یک خانه و فخر
تبدیل بر پایه برود خانه سجد ساله بار بر سر او افت
قیلیدات شیخ خادوب کش توید یا حضرت خان هم
یکی از کلب مرادنی طواف کلب حضرت خواجه گمان
بوجبت برب یا نور یا حضرت خواجه گمان
مشه یک اطرافین سنجیب او تا آیه اولی
کونت الهی هم حضرت او تا یک تالی ایستاد کلب
بر پایه خوارزان که شورا و عذر است تا آن یک تالی
لطیف سالی توید ای صبر شریک خادوب از آن بی
ایمی اول وقت تا جوید از روشی تراکین و کرب و

و خانه غیر سالیب رفت قیلید با بر همین بخت
بر جوک قران است و در وقت قیلید شیخ با کلب
اعلم و در همین قیلید با از این کین اطراف حضرت
خان بیست که کله بار در بین خان سب از شیخ
ایلی حوالی بود و در این شب خان یک تالی کلب
بیب نزدینا زالب کلب حضرت خواجه تیر علی
حضرت خواجه گمان درین وقت تیا و در این آیت
مشهد دایم بر کله در کلب طواف تیب کلبی در
حضرت خواجه گمان بر کله کلب آیت اذانیب
حضرت خواجه گمان با در حضرت کلب استحقاق
خان غازی یک تالیب که کلب اطراف کلب طواف
کلمه خانی یک که از طرف لاری بود که کتب حد
اگرش به خان یک تالی بر کلبی شب تمام کلام
توفیق

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4

سوزناصل قلبه ایام تک با پیدا بکار از کلهتوت
که روی لا روی که زنگ بر جویون بیت بر کوف آفتاب
موتک شو طوطو غنچه کج بولوب یا آلا دیدن بیانک
ادست و خیا سیم سالمه بکله زوی خرت خوام بخت
ای سیزه آطالامی خود و سوزنا بیکه ایکن اکلم و مایا
خوام محمد هر روزی در لایه ب غایب بوللا حضرت
خوام بر شعی نادنی انوش طوط ب نام تک کینی
کاهه غالی کشتی ساله ای حضرت خان سوزنا بیا بیکه
بوام خوام چون کاهه بوللا در سید خرت خوام
بوا دکان واقعنی جان قیللا بوللا کاهه و لایه
بر جویون بیت آدم هم با را تک انقیلا بکله کوف آفتاب
ایچم بوز بوز تک استخوانی لب بند بر بود قیله
مزار عارت قیللا بکله کوف آفتاب فی ساتب مزار

خان باشاب بام شک می بید بر سید تک توت طرف
نامی لایه قیللا بیا بر شعی بوس کاهه بواج ساله ای
تا کله سی کاهه بولوب با سید با سید سید تک بر شعی
یعوق بند آتی لایه کله سی بند یعوق بوللا بولوب
تور کج بولوب یعوق بند آتی لایه یعوق تور کله سی
کونی حضرت خوام ایام لایه سی بر توت کله ای لایه
بتر در سید کج سی ادا طبع کاهه مستحق بوللا بوللا
توت لایه سی با لایه سی بر آتی بولوب بولوب تک کینی
آوردی بوام خیلدی خوام بولوب بولوب بولوب
بوس لایه سی کیم بولوب بولوب بولوب بولوب
بیک بولوب کاهه بولوب بولوب بولوب بولوب
بچه در حال دست اصک کله سی حضرت خوام بولوب
قیله ای بیکه ای لایه حضرت شعی سوزنا بولوب
کوز

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4

خانقاه غرضتف بیدار شد با شیخ جان که در پیش
توبه یار خان حضرت خواهم تحریف قلب ایلام
با رکوز را بیدری شمشیر که با ساق او بر یک کرب خیزد
نیو ساق ریب ایلام حضرت خواهم خان بیدار شد
سیری قلب قافله ایق مومنی که کله یار که در ایلام
گشت از اسب سوار شد تو خود در حضرت خواهم
بیم تر خوب با جان سوزنا ترقتب و اشک خال
دست تک و یک یک تو خسته ای از خواهم که آن خال
بر بجزوفی لا بارایه ای لا خواهم علامه و بافتن لب
بر دلا حضرت خواهم بوبره بر سه در خانقاه بنیا
قلید ایلام حضرت خان سردار که بر او از تو بر
بر که او بر سوزند بر ایالی دیدید حضرت خواهم
بوبره سه خانقاه سالاد در من ریب ایلام

بیدار شد بیدار می ای یک لارین شمشیر بر کله کار
قول بر برب بر تو تا در در من بود نیاد که در خواهم
بوسون خواه که بوسون تا آنکه بر تو قول بر با ساق
و نیاه لوقی حج بانای سوزنیج بر کله در بوردت قول
ایمان بر غافل بود ساق خشک در در صغیر ایلام
یک لاریج ایلام که کله شکی بر تو قول بر ساق
قیاسق قولای قیامت کرنی رسول خدا را قیامت با
لاریب بجمعی توبه و تقصیر توبه بویون لاریب
خواهم ای سالیب کعب بر خلق قول لاریب بر و یار
حضرت خواهم قول لاریب برب بر بند نیست بر او
رحمت عظیم لاریب شمشیر طهره در ایلام بیدار شد
فان شمشیر در بولد ایلام حضرت خواهم که آن تک
اچیدر خانقاه بنیا و قلید ایلام در من ایلام

خانقاه

2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 3 4

عبدالرشید خان غل زمان آلا شیب: جنی کله لای
بیکه ب توشه تیار برار کنی لا حضرت خاتم خاند
نیا اب کلب تقصیر توید یلا روقی شین برای
خاتم خاند آقا ویلا زدن فارغ بودی حضرت
ایویلا بعد از شرفان سلام خاتم کرب کلایلا
حضرت خاتم ایویلا کیم ای خان کردن ای کلب
قول اوزانی لادغان تنظیم خاتم اوجا ای توت
بردیلا حضرت خاتم کلب قول لای یلان کیم
اوجا لای بی خاتم کلب توید یلا بربر لای بدین بارون
سوزدیلا اول کن کیم بی یلان خاتم بی خاتم
حضرت خان خاتم خاتم خاتم خاتم خاتم
مقدم خاتم لای لای لای لای لای خاتم خاتم
حضرت خاتم خاتم خاتم خاتم خاتم خاتم

بوزا دور لای سوزغالی ایبار دیلا دیت ایوی
خاتم ایویلا کیم کیم ایوی کیم کیم کیم
بوزده کلب توید بوزدن زمانا بوز کیم
ایکان کیم خاتم خاتم خاتم خاتم خاتم
بر لفظ خاتم خاتم خاتم خاتم خاتم
کوزدم دین بوزدن آزانان اوزن دور دین خاتم
خاتم دور دین خاتم خاتم خاتم خاتم خاتم
تور خاتم کور کیم آجیل خاتم کیم خاتم خاتم
حضرت خاتم خاتم خاتم خاتم خاتم خاتم
دیکلاست حضرت خاتم کیم کیم کیم کیم
خاتم خاتم خاتم خاتم خاتم خاتم خاتم
اوقه خاتم خاتم خاتم خاتم خاتم خاتم
خاتم خاتم خاتم خاتم خاتم خاتم خاتم

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4

من تالاب برای دیدن بر مظلوم امانا دادی شایع بود
میدان شایگان پادشاه ایزدی تانان سبب
ایزدی بر مظلوم خان فرعون قلبی خان بر ساد
ایمان روی با سبب اینک کج کج امان در شای
بخارا چون بلوزب در در سبب ساد و لکب
تقدیری قلبی حضرت خواهم بر ساد دل فرغ
بر ساد دل تالاب جوی لب لب آینه ای بر ساد
اذا اجدوا اذ اغیبت قادی بر ساد ملک خان
عرض تالابی خان سیر ساد علی ایادی سنی
قبای سواد با سبب بر ساد و لکب بر ساد
چون تو غیب تو حکم ملک کب تو روی حضرت
سلام قلبی ای حضرت خان دعا کنی با سبب
سواد با سبب در ساد کج کج سبب بر ساد

پیل بود در سبب سواد کب ای سواد کج کج
تفنی بر سبب سواد کج کج ای سواد کج کج
شور سبب سواد کج کج ای سواد کج کج
بر سبب سواد کج کج ای سواد کج کج
انوزب سواد کج کج ای سواد کج کج
با سبب سواد کج کج ای سواد کج کج
دیب سبب سواد کج کج ای سواد کج کج
بولاب کج کج ای سواد کج کج
حضرت خواهم بود سواد کج کج ای سواد کج کج
کوشی سواد کج کج ای سواد کج کج
بوسلوم کج کج ای سواد کج کج
بوز سواد کج کج ای سواد کج کج
حضرت خواهم بود سواد کج کج ای سواد کج کج
تالاب

ک

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4

تان تانای سینه زینت رخت بر دینا حضرت خاتم اول
 قافل بلبلین با طلب بندگی صورت پلین دستان
 سیرتین بخورد بولی پلین دست در دست حقانی که در
 کیم کز کت دینا اولک جهان با بدیلا زینتین
 ایسی حضرت خاتم برین سرتاب کلمات خطیلا
 نازین سینه ادا بقید لایرو بفتح حضرت خاتم کی کوزیلا
 بقدر احوال نه تایی بر ارد تو زود نان بر ارد تان اولک
 باریت حضرت خاتم کی کوزیلا خاتم به تایی بر ارد
 تیلین یا بندود دینا حضرت خاتم ختم کچون ناز و ناز
 سحر اولوب ایسی حضرت خاتم اولک خطیلا کیم متوجیه
 اولوب اولوتوب ایسی کوزیلا کوزیلا کچون و اولک
 برین زینت خاتم غریب لایرو بقید لایرو کچون
 قافل بلبلین زینت قدم صفا کوزیلا کوزیلا

قلب تون کوزیلا ریب ده قافل لایرو شریف کوزیلا
 بفتح لایرو داری میلایین ایسی ریب کوزیلا لایرو کوزیلا
 خرد اولوب لایرو آردا کوزیلا کچون ایسی ده کوزیلا اولک
 ریب شوزان حضرت خاتم ده تانی قافل کوزیلا
 خاتم کی ساکک اودتی قلب ده کوزیلا ایسی
 کوزیلا کوزیلا قلب یا نازیا بصیرت لایرو خاتم اولک
 سکینه اسطوره ختم کوزیلا خط
 یک ده نغمه لایرو کوزیلا اولک لایرو کوزیلا کوزیلا
 لایرو لایرو قافل کوزیلا کوزیلا کوزیلا
 لایرو کوزیلا کوزیلا حضرت رسول اسد نیک ده نغمه لایرو
 کوزیلا دینا حضرت خاتم کوزیلا کوزیلا کوزیلا
 بر دینا کوزیلا کوزیلا کوزیلا کوزیلا کوزیلا
 قلبی ایسی سینه بر نیک ایسی خدایک ایسی بر نیک کوزیلا
 زینت

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4

لا حکیم کسک بولدی بوردغان اولغ کیمک حاکمیت
تکلیف کسک اولغ کیمک توبدا آمین رب تورانی
تاج از سنجابنا بولادی اولغ کیمک وینا اولغ کیمک
ای شریف کسک بوردغان اولغ کیمک وینا اولغ کیمک
شریف دیکان و عاقبتا بوردغان اولغ کیمک
وینا اولغ کیمک وینا اولغ کیمک وینا اولغ کیمک
تورب وید کیمک وینا اولغ کیمک وینا اولغ کیمک
بوردغان اولغ کیمک وینا اولغ کیمک وینا اولغ کیمک
شریف کسک بوردغان اولغ کیمک وینا اولغ کیمک
باشا اولغ کیمک وینا اولغ کیمک وینا اولغ کیمک
تورب اولغ کیمک وینا اولغ کیمک وینا اولغ کیمک
بوردغان اولغ کیمک وینا اولغ کیمک وینا اولغ کیمک
تورب اولغ کیمک وینا اولغ کیمک وینا اولغ کیمک

الک وینا حضرت خواجه کیمک بوردغان اولغ کیمک
بوردغان اولغ کیمک وینا اولغ کیمک وینا اولغ کیمک
تاج از سنجابنا بولادی اولغ کیمک وینا اولغ کیمک
ای شریف کسک بوردغان اولغ کیمک وینا اولغ کیمک
شریف دیکان و عاقبتا بوردغان اولغ کیمک
وینا اولغ کیمک وینا اولغ کیمک وینا اولغ کیمک
تورب وید کیمک وینا اولغ کیمک وینا اولغ کیمک
بوردغان اولغ کیمک وینا اولغ کیمک وینا اولغ کیمک
شریف کسک بوردغان اولغ کیمک وینا اولغ کیمک
باشا اولغ کیمک وینا اولغ کیمک وینا اولغ کیمک
تورب اولغ کیمک وینا اولغ کیمک وینا اولغ کیمک
بوردغان اولغ کیمک وینا اولغ کیمک وینا اولغ کیمک
تورب اولغ کیمک وینا اولغ کیمک وینا اولغ کیمک

الک

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4

منظور او بود و در ایام بیاد تو من کون ایوب ایوب حضرت
خواجه شیخ فرشته مشغول ایام در وقت حاجت گاه مری
بنا با کله گدی که در خنده خاوان ایوب که میخیزد تا تازین
دیب حضرت خواجه کو در آب بارنگ برنگه کله ملا
حضرت خواجه کو در دایره که بر آن رنگ تو که میخیزد
دو در حضرت خواجه اراچی الی در بر بر کاز الیاب ساله
خادم من در تازین سب الی در بوزن سخن خواجه من تا نوین سخن
حضرت خواجه یک این باغ لایحه تازین سب تفسیر گویدی
بهمال لایحه حضرت خواجه تازین از قدیم الیایم
یا بر کله بر سب رنگ تکیه بر سب کز زنده زنی
و در میر وید لایحه حضرت خواجه الیایم که میخیزد
من با بنی خدای الیایم تازین سب ایوب که میخیزد
اگر در سلامت صحبت تو میخیزد و ایوب که میخیزد سب

یک یک حضرت سلف استون جوانان غازی
کله ملا ایوب که ای ملا شیخ سب تازین تازین
رنگ که زنده میخیزد ایوب که وید لایحه حضرت کلان من
بوزان غازی حضرت خواجه یک قول لایحه تازین
اطراف سب در وید لایحه ایوب که میخیزد زنی ایوب که
حضرت خواجه کو ز لایحه ایوب که میخیزد ایوب که
لیبا ایوب که سب سب کلان استون جوانان غازی
تولاد در ملا حضرت ایوب که تازین جوانان غازی
بر وید لایحه ایوب که ایوب که میخیزد سب ایوب که
خادوان کلان تازین سب تازین ایوب که میخیزد تازین
بار سب تازین ایوب که میخیزد سب تازین ایوب که
کله ملا تازین سب ایوب که میخیزد سب ایوب که
خواجه من کون خواجه سب ایوب که میخیزد سب

2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 3 4

از خود نمازهای خدا برب توام زودتر من چون شوم
ای خدا چون من خیرم ای خدا چون من استم می خند
یا رب من زودتر من تو نمازهای خدا هم تو که می خند
تو زودتر ای خدا یا رب من تو که می خند ای
آمر که ای خدا که در راهی ای خدا یا رب من
من که نمازهای خدا با خود آوردم ای خدا یا رب من
یا رب من زودتر من شما بودنت خدا آنکه من
در وقت جوت ای خدا یا رب من تو که می خند
یا رب من ای خدا چو آنکه من تو که می خند
ابلاغ میکنی ای خدا شغفت من که بودی
باب توام زودتر من رب و بنامت زودتر من
آرزو تو بین آنکه من تو که می خند زودتر من
سویک ازده همین تو خیر تو را شغفت زودتر من

اولم برین خاص باقی لاکر شکی از دلای پر می
تایید که با منی نیز تو عالم اسرار تو زودتر من
برگه ای ای یک و شب بومی خوام غمناک تو شیب
بولو لایلا حضرت خاتم ملایک شیب لایلا کون
قاله لایلا نورت لوتک باقی لایلا سرورین اولم
کوردن ای بی حضرت خاتم آه سر اولم برود
تا از لاکر که در سرین پیش روان بولدی حضرت خاتم
خوبه بیکدی باش یا که شیب لایلا با که تو که لایلا
خسته قیاب دعا قیلا بر تو حسا نونی ز رشت
نا لاکر که لایلا حضرت خاتم قول حب دعا قیلا
آسمان تو باقی لایلا بر شیب دعا تو دوی لایلا مقصود
ای خدا محبوبه ای ای خدا سو و دمی ای خدا یا رب
زودتر من چو زودتر من ای خدا بر تو زودتر من ای خدا

از تو

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4

گفت از رشک المازان را در دعا و تقوی و غیره بسیار ستان
لا حضرت خواجهم سیال را سبب که در کتب کبریا شریف
که در باب غیبیهین خلاص تا آنجا که در کتب باغی بنام برین بیان
گمراهی حضرت خواجهم علم جوید فرغول را در ایضا دیدار
سلام صلوات سیدک فریادت و ظاهرش در صورت
حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه و آله که در روز دایا در ایار
خلیل خاندان پادشاه سکر در باب برین سوچ آوردی سر برین
بلند آوردادی ساسانی سال و در زمانی به شما بگزار
دقایق آن گنبد که در دره ظالمین گنبد جو در کف آن سوچ
لای با بریدی جوید در باب برین سوچ خواجهم علم جوید
سپاس گنبد ارشدینا خاندان ظالمین جوید در باب برین سوچ
ردان بران پادشاه بهر او که در کف روان است و بر او که در کف
و در برین شکل بر کف گنبد مدد میاید سوچ بهر نامی خاندان

تو تاملی باقی را در حضور لای سالیان در سوچ برین
فریادادی آن سوچ لغوی حضرت خواجهم که در کتب کبریا
سلمان لای رشک خاندان را در سوچ حیدر بن علی خاندان
تو تاملی که لای رشک باب اولی حضرت خواجهم علم جوید
تو تاملی که لای رشک که لای سلمان لای رشک بهر نامی سوچ
بنده باوی با رشک لای رشک لای رشک لای رشک لای رشک
انشاء الله تعالی سید لای رشک تا اقبای سید لای رشک
او که تاملی که لای رشک که لای رشک که لای رشک که لای رشک
اینها لای رشک لای رشک خواجهم علم جوید خاندان
گنبد رشک که لای رشک که لای رشک که لای رشک که لای رشک
که لای رشک لای رشک که لای رشک که لای رشک که لای رشک
لای رشک که لای رشک که لای رشک که لای رشک که لای رشک
لای رشک که لای رشک که لای رشک که لای رشک که لای رشک
سپاس گنبد رشک لای رشک که لای رشک که لای رشک که لای رشک
گفت

2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24

و ایدان و صیبا دید و در سال دیگر که یک کجده که اگر بکنی
قایل بودی که یک کجده تا از اذان
ادوات و در سال دیگر که یک کجده تا از اذان
په چراتان قائله را بر برد و فکر کرده کن سال ای یکیم
ای خلاق من بر صفت نیاید اگر متقل بود ای ای
دید مسلمانان را در ایام شکی بنیاد تا وقتیکه
ز برین ای و در ایام شکی ای ای من از اذان
کیم ما را دیگر و اب خودت سه میل سنگه
قبل زمان دیگر و اب دین حق را در سال
یقین ای ای می ایام را در ایام شکی
قبل زمان ای ای و اب دین حق را در سال
بل خدایا ای ای و اب دین حق را در سال
برنجی با دیگر و اب دین حق را در سال
خید بلند رودی بگفتی که یک کجده تا از اذان

توبت تو را بچید و خدایا که در سال دیگر
قلیب من تا خدایا در سال دیگر
بای نا اکتی و در آن سال دیگر
اسیران در حق جاه آب دیده ظلمت
سینه چران معلوم تو در حق بر اول
غم بر و در کارم اگر من و با احوال
قلیب من تا خدایا در سال دیگر
کوردت برش با شد در حق تو
خانه یوقی بو مسلمانان اگر ک
بچی ده بر باره خلق خان شب
افزیدت خدایا در سال دیگر
کون بو مسلمانان اگر ک
سوا سخنان ای حسن بو زمانه
اولی

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4

بجز کون کیم را با دریا دریا با کاه بر طرف درین آستان
ببران سنجی که خود با صد تن فلک یک یک بر کیم یک بر کیم
ببران ایب بوردی او تا فلذ بولانی که در دست او در
قیله یار تو به قصه تو بری لا بر قاسی لاری بند
ایتی لاری دعا و کینه قیلار کیم کیم کیم کیم کیم کیم
بولاری بوالجلی مکرور دلا کیم کیم کیم کیم کیم کیم
ادبعین هم دران کون سوب میان سول کیم کیم کیم
موی کور دلا دعا و دلا دعا صیادیت بر بری بولار
میلایب بولار این قلب جان در می قلب خواجم
یک یک ایان غار نو قلب صدرا تیب از نامه یار
ای فلذ کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم
فا کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم
بولار دین خلاص تنبلی در می لای حضرت خواجم در

ای بی قلبی تو نوز قیلار یک یک بی بی بی بی بی بی بی
ای بی سن پدشت کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم
نیز با بوردی کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم
کیم لار در سن و سب بر زده تو کیم کیم کیم کیم
بولار کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم
شهر شهر بوردی بوردی بوردی بوردی بوردی بوردی
یک یک بولار کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم
حضرت خواجم کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم
کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم
کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم
آق کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم
روزه تلاوت قرآن بولار کیم کیم کیم کیم کیم
بولار حضرت خواجم بوردی کیم کیم کیم کیم کیم

بگن

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4

ابدیای که هم نرسیدند تا هم اسرا تطیب ایروک با ریب
برخا نازی الیب سب سیر و بر بلا و حضرت خواجه ابراهیم
با تخی تا که در دایا کریم اوی ایجا سی با یکی با نوزید
تور اود و خواجه زید و قلیب ایلا کریم ای بزخت ایروک
موقبل یک سخا موقبل یک وید ایرو ای بزخت ایروک
تور توب با ریب اودید و تخی خواجه ایلا کریم ایروک
قلیب مکریم ه نیند یک بر نازی ریب با تخی قلیب
پند تخر قلیب ایلا کریم ایروک ایلا کریم ایروک
ایده ایلا کریم ایروک ایلا کریم ایروک
وید ایلا کریم ایروک ایلا کریم ایروک
بای خواجه کریم ایروک ایلا کریم ایروک
ایلا کریم ایروک ایلا کریم ایروک
حضرت خواجه زید ایروک ایلا کریم ایروک

پادشاه ایلا کریم ایروک ایلا کریم ایروک
ارباب نازون خواجه بلوب پید شل ایلا کریم ایروک
بار و ایلا کریم ایروک ایلا کریم ایروک
کتی و در بیان با و در ایروک ایلا کریم ایروک
منفاسیاب از و در ایروک ایلا کریم ایروک
اد و ایلا کریم ایروک ایلا کریم ایروک
بوزخان نازی یک تربت ایلا کریم ایروک
یراه بکوب تور دی حضرت خواجه بلوب ایروک
موقبل ایروک ایلا کریم ایروک
پیدا بلوب ایلا کریم ایروک ایلا کریم ایروک
پیدا بلوب ایلا کریم ایروک ایلا کریم ایروک
خواجه بلوب ایلا کریم ایروک ایلا کریم ایروک
موقبل ایروک ایلا کریم ایروک ایلا کریم ایروک

ایلا کریم

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4

ای طاهر شریف بقرتیب اینتو درود سپهر ما که برین
حضرت خاتم ابوبکریم ای دست عالم خورشیدان و
حضرت لای غیرتکامل عال از سراب لذت برین
ساکت قلم طاهر بی استی کعبه ای با نامی حیران برون
توزینت ایبرود و میلا حضرت ابرش و ایبرود کرم ای طار
مخبر شرف حجت سبک سپهر خرم بر ای استی کعبه در دست
کوز زلف ابرود کشتی کعبه ای طاهر شریف برین
سپهر شریف بود کعبه ای در میانه ای طاهر خرم برین
باز در سپهر سبک بولید میلا حضرت خاتم و دوام برین
بچو کندوز بود سبک عطارش بقیه زین الاکشام
ببای یک کعبه که سلا می لای کرم ای طاهر شریف
ایمان یا نبی صفتی لودب ادی دین جهان میلا و کعبه
حضرت اوستا کعبه سرفرد صوفی طاهر شریف لای طاهر شریف

دیده کشف تو رنگ روان بولید ای طاهر حضرت خاتم شریف
کوه کوهی سیر قید کشف کوه کله کله زلف نام بر ای
بر سر ای کعبه و ششیدار تری بو سپهر ای بندون
سود و لای کرم ای با سبک شرفی بوزانان غازی کعبه
مرفله لای قیاس سبک سبک سبک سبک سبک سبک سبک
مش سبک سبک بولدی لای بر بای یک کعبه تو زلف
ایره می بو بای برون سود و لای کرم حضرت سبک شرفی
بوزانان غازی ابرش ای یک شرف لای ای طاهر
بو بای با شتاب کعبه شرف ای برین کورساتی بویب
یا نبی
اول تو در طاهر لای کعبه کعبه شرف و در دست بویب
بارت شتاب زلف لای کعبه کعبه شرف لای طاهر
ایبر لای شرف صفت و کله کله حضرت اوستا و کله کله
ای طاهر شریف

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4

پیش و پس بر او زب بر ملا ازین است قیوب خواهم
عزای تو ملا تمام عالم که بر اشتهاف کسب کرب کسب
او را تو کجی کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
عالم بود و ملا بر کسب کسب کسب کسب کسب کسب
باز کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
بهره آسودن از کسب کسب کسب کسب کسب کسب
او را کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
تو کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
باز کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
بوند کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
باز کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
تو کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
منی کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب

قصه بدین قیله یار کرد یار کسب کسب کسب کسب
دین او کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
ایره یار کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
تو کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
بهر میان کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
قیب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
نمید کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
برایش کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
بزرده کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
آب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
دو باب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
بزرده

تمام علیحده و باین آری آستان دین باشد
 بود ریاضیت ترا در هر صورت سلام بقدم پادشاه
 بزرگوار و علیک السلام درود و پادشاه می آید
 بچو که در هر حال آنجا که ریاضیت تا رسیدن
 حواله نمودن لاریه بدین برانسان جوین چنانچه
 خواهم قضیه یک گاهتم در پادشاه هم در پادشاه
 سیه لاکیم بود که در کوزلا شایه پادشاه دردی لاری
 توان شقیه آرزو ما قی سما را بر پادشاه می ستی
 بنامان فانی در پادشاه سینه هم شتر زین تور
 به پادشاه آگاهی سینه فاجا احمده می نمود و پادشاه
 بنیک شتر لاری کرستان طاهر در پادشاه می
 عالم ریاضیت بر در فانی است چنانچه پادشاه
 عالم که در کوزلا شایه فانی پادشاه می
 عالم

تا پادشاه می آید در هر صورت پادشاه می
 کوزلا شایه پادشاه می آید در هر صورت پادشاه می
 آری که در هر حال آنجا که ریاضیت تا رسیدن
 حواله نمودن لاریه بدین برانسان جوین چنانچه
 ریاضیت تا رسیدن لاریه بدین برانسان جوین
 قیاس سینه لاریه پادشاه می آید در هر صورت
 به پادشاه می آید در هر صورت پادشاه می
 بنامان فانی در پادشاه سینه هم شتر زین تور
 به پادشاه می آید در هر صورت پادشاه می
 بنامان فانی در پادشاه سینه هم شتر زین تور
 به پادشاه می آید در هر صورت پادشاه می
 بنامان فانی در پادشاه سینه هم شتر زین تور

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4

چو که در دست مغانی با بلن لاری میانه فانی لاری را یافتند
سبب دین بود غرضش زمین یک بود و پادشاهان را در حق
که ایشان ابدی سوختند لاری چند زمان او نشی دقتی
نموزا بری در دست ده یک بخش بودی جوئی که گشتند
از به پادشاهت بخش کردن او تو ب ای بکم
طهارت خلیفه چو راه او تو در دست ای پادشاهان کلام
بود لب عدل تو پس با بار می کردی آتش بیاد و در دست
خواهم باشم شایسته کنی تو سبب باشی لاکیم بودت ده بخت
کنی با کین در سبب او تو در دست ای لاری را در کلام کلام
ای نه پادشاهت رف بودان چنگک در دست تو بود او را در
نی بالشت بی اختیار بود کرد دست جفتی لاری را در کلام
آیکی بزگر کلام تو را در دست لاری تو نشی آتش از خدای
منیب و در دست لاری آتی از خدای منیب او را

چو نه نشان بر سبب ای بار و پادشاهان سوادای سوختی آتش
کلام دین می خواهم بوی خضر را که از دست ای بار و پادشاهی
فانی کنی بگرینک که با بند در دست تو یک هم تو می توانی
بودی که بگرینک نشین کنی بر بودی ده و بگرینک پادشاهی
بگرینک با سبب خواهم یک احوال لاری بود سبب
بیان خدای بودی خواهم اعتقاد بگرینک بودی
کوزده اوان کوزده بگرینک چو خور در سبب ای بار و پادشاهی
خواهم کنگان می خضر را از لاری و یک سبب تو نام او را در
چرا لب بر روزا بر پادشاهی بگرینک خدای تو می خواهم
شاید سبب تو که خلیفه او تو در دست ای حضرت خواهم اول
سعد علم حال بنده کلام هر طرح طریق در دست تو بود
تعمیر خلیفه ای بار و پادشاهی سبب بگرینک بر سبب تو
علم و علم تو حضرت و شفقت در داشت لاری او تو خدای تو بود

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4

و باغ و ایندیشش نیک و در ای انکلا را از کتب
چهار لایه که را باید که شیخها بگویند نیز بنویسند و در کتب
قبلت ایتهاس ایندیشش نیک بیان ایندیشش نیک
از کلامی و اشفاق از کتب ایندیشش نیک و در ای نیک
بر او عظام یادی لایه کتب لایه ای نیک و در ای نیک
مقدور قالدی بر کجوتان باغی با در کجوتان نیک
شاه کاتب ده بجزیره بر تو تو زمان ارستیده قلوب
ایک کتب کلدی سلام خلدی نیک
الایه ای با قلوبی در ای نیک و در ای نیک نیک
کلدر سن و کجوتان خدمتکاری لایه نیک نیک
ایه کجوتان نیک و در ای نیک نیک نیک نیک
دیب ای نیک نیک نیک نیک نیک نیک نیک
بلایه نیک نیک نیک نیک نیک نیک نیک

بر کجوتان باغی نیک نیک نیک نیک نیک نیک
ساله ای که در کجوتان نیک نیک نیک نیک نیک
ایه ای نیک نیک نیک نیک نیک نیک نیک
چهار لایه کتب نیک نیک نیک نیک نیک نیک
ایه ای نیک نیک نیک نیک نیک نیک نیک
دین بر هفت راه است و در کتب نیک نیک نیک نیک
نیک نیک نیک نیک نیک نیک نیک نیک نیک
کرم در لایه نیک نیک نیک نیک نیک نیک
نیک نیک نیک نیک نیک نیک نیک نیک نیک
نفس لایه نیک نیک نیک نیک نیک نیک نیک
خلایه نیک نیک نیک نیک نیک نیک نیک نیک
از تو زایل بود و در کتب لایه نیک نیک نیک
خلایه نیک نیک نیک نیک نیک نیک نیک نیک
دفع

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4

دست تکلیف حرفی زاری قیامت از غایت کنی از آن
خوادم چه برین جویند تو نیز یکی از آنی نه در
بارت اینک ساقی است که تو در یاد رفت در کن
بولوب ایوی آخو یا انیب در رب که یورید
خوادم خود زنی که در سبب اقامت طلب خود را از تو
آزایک بهشتی تو غایت تو روی سر و کلمی
یکیت قایدین که برکتی که تو یک روز می بینی
ایشان که یگزید سرب در و یاد حضرت خاتم عالم
لاری یان قیامه یاد از خاتم تکمال حال لاری علیوم
قیامت پرچم تین قیامی لاری خاتم و حج در آن لب
خاروبت قیامت کربس او تورو یاد از آن خاتم تک
سج خیر سالی لاری لاری بر و کربس لب چه قیامی
خاتم یرو سبب در یاد از آن کربس بر کلمه برت

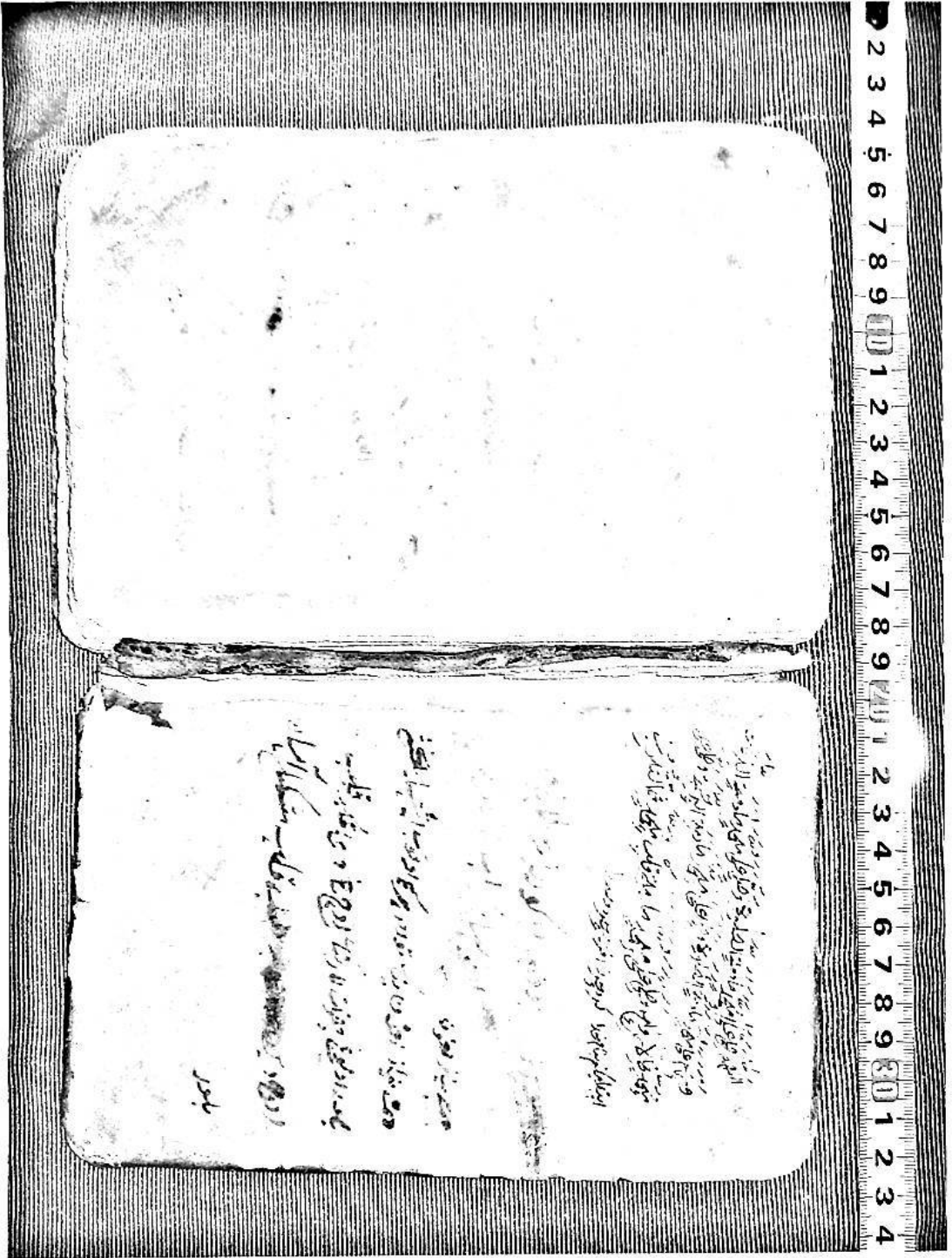
دیدی کتاب لاری کولی را بری بر یاد از تو زدن بود لاری
الیب چه بر یک کتبی که کتیب کتی خیرت خوادم
تیک در کله پیدا هست عبادت ناله و زاری بهر ابروی
تیک آتی مؤذن کتیب آذان او تو روی همیت کتیب
نار از قادیان زدن زین زین طبع کورد لاری بر سافر
یکیت او تورو بود و عا اهام بودی ای یکیت قاید
کله زین زین بود زین زین زین ای یکیم
من سینه درین بود زین بعد و الام درین کتیب
معلقه قیامی اوجون کله بر کتیب و چه برین حج نام
یون کون کتیب بودی از شوی چه کتیب تو در موم
عاقا امام بودی ای س زیکیت میرزا اولوغ یک کتیب
مدارسی تیک آتی خیر عرض عا کتیب زین کتیب لاری
قیامت بود لاری کتیب کتیب لاری لاری کتیب کتیب
دیب

2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4

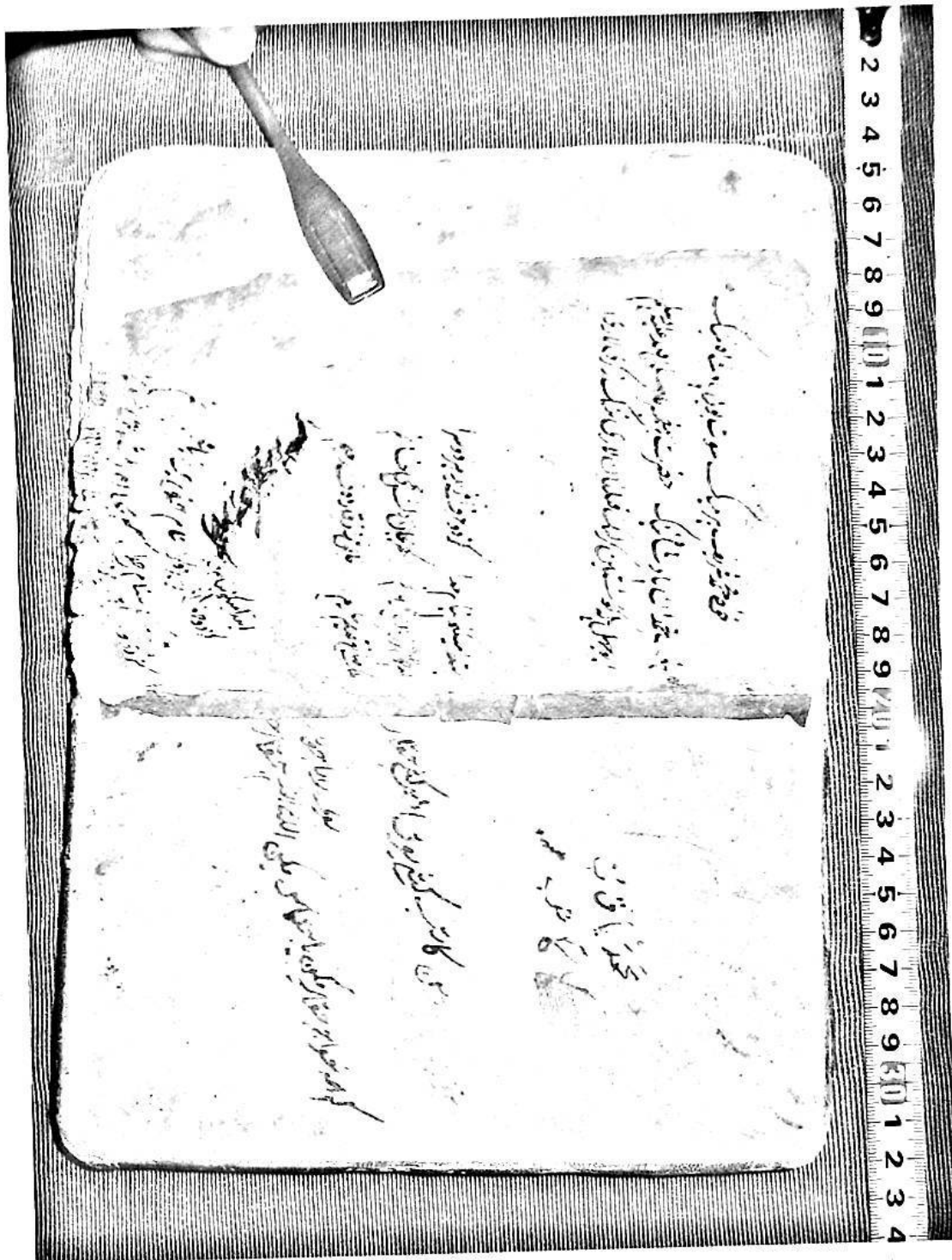
بنامی و بی تو در شب از بلا طوفان چرخ
ایتان در کوهک چو بولسا یک از دو کوهی پناه خواندند
بیست حضرت خواجم بومرزانی نسبت برشتان حال اول
بسیار شایسته بود که کشتی علیا ببردن در شب
خواجم جوان قلایه ای را تا با بر لب کوهی که بر مینویزان
کعبه ای که برای بلا دور بود یک نسبت بر بردند
یا یک کوهی که بیاضی است بر ترازو فایز بود
خواجم این را برای مردگان من امروزی آید
این علم از دور من بوشه و آتش نام بر روی بوی
کشتی بر علیا بود من کون کج بودی تا با بر لب کعبه
علای قالی غرضت نیست و سی که با نسبت بر بردم
دست ای علیا در موزان ای کوهک از بولسا کوهک
ستار یک او و سی که ایست قوی ای از کوهک آید

که ببردند و الله را بیست برت بر دایه که برای نوزاد هم
شکل مردگان ایستاد و تلخ تنبانی سستی هر برده
بولسا که خلافتیک یادید بولسا سستی سخت و شفقت
دینت ای از کوهک اختیار دینی سستی هر تنه کوهک
طرح بده می ترک خفتن سستی از راجع شرح که سستی
ترتیب دینی ای از نوزاد یک هم و نوزاد یک خفتن
دور مرد کوهک سستی در بولسا بود و کوهک
خواجم با برقی لایستی تا راجع قلب پور و الله را سستی
حق لایه آب آتش قلبی لایه کتاب لایستی بر زده
توشه راه ایست متنه طریکی روان بولسا و حق
سوزندگی لایه کوهک ایست کون کج بولسا و کوهک
غیر کوهک ایست ایستاد و کوهک لایستی در لایه کوهک
قالت ای حضرت خواجم جوان بولسا قالد ای کوهک ایست
ای

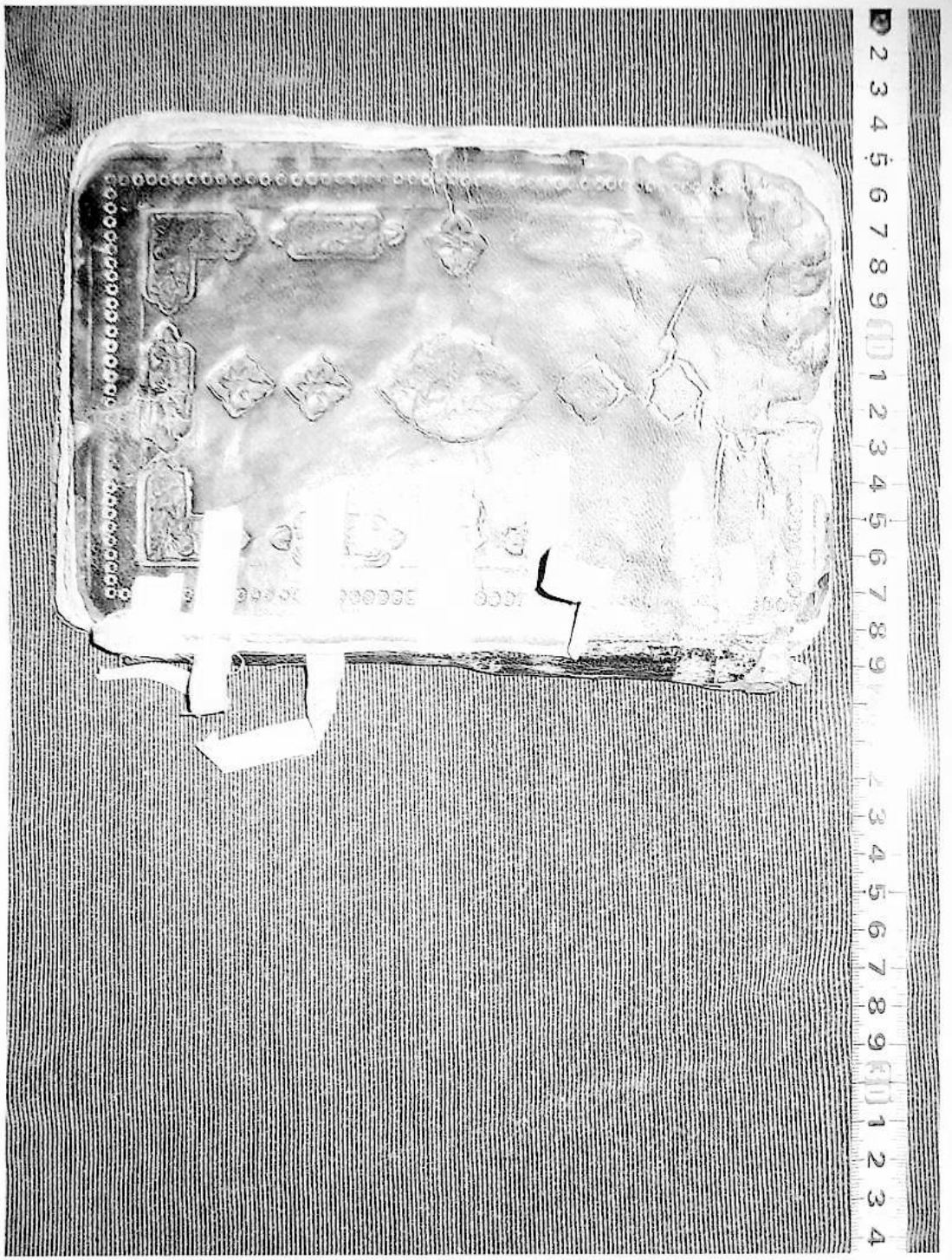

fol. 1b-2a

begin-fol. 1a

begin

影 印

Facsimile

факсимиле

فاكسيميل

イスラム文化研究第 87 集

新疆およびフェルガナのマザール文書(影印)第2集

アブリズ・オルホン、菅原純 編

2007年12月25日

発行 東京外国語大学

アジア・アフリカ言語文化研究所

〒183-8534 東京都府中市朝日町 3-11-1

fax. 042-330-5610

email editcom@aa.tufs.ac.jp

印刷 三鈴印刷株式会社

〒101-0051 東京都千代田区神田神保町 2-32-1

phone 03-5276-0811 fax 03-5276-0812

©2007 ABLIZ ORXUN, SUGAWARA JUN

ISBN 978-4-87297-985-5

شىنجاڭ ۋە پەرغانىدا تىپىلغان
مازار ھۆججەتلىرى
(فاكسىمىل)

Синьцзян ва Фарғонада топилган
Мозор ҳужжатлари
(Факсимиле)

توكيو چەت تىللىرى ئۇنىۋېرسىتېتى
ئاسىيا-ئافرىقا تىل-مەدەنىيىتى تەتقىقات ئىنستىتوتى 2007

 Токио чет тиллари университети,
Осиё-Африка тил-маданияти тадқиқот институти 2007

2.

تۈزگۈچىلەر:
ئابلىز ئورخۇن
سۇگاۋارا جۇن

Тузувчилар:

АБЛИЗ ОРХУН
СУГАВАРА ЖУН